



ΓΕΩΠΟΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΡΟΦΙΜΩΝ &
ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΤΜΗΜΑ: ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ & ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΡΟΦΙΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ: Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΟΥ Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Μουσελίκης Γ. Βασίλειος

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

- **Ν. Γεωργόπουλος, Αναπλ. Καθηγητής Παν. Πειραιά (επιβλέπων)**
- **Η. Βλάχος, Λέκτορας ΓΠΑ**
- **Π. Σπαθής, Καθηγητής ΓΠΑ**
- **Π. Σολδάτος, Καθηγητής ΓΠΑ**
- **Α. Κωσταρόπουλος, Καθηγητής ΓΠΑ**

Αθήνα, Δεκέμβριος 2005

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΜΕΡΟΣ Α': Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ	7
<i>Εξέλιξη Ελληνικών ιχθυοκαλλιεργειών</i>	7
<i>Ανάλυση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος του κλάδου των ιχθυοκαλλιεργειών με βάση το υπόδειγμα των δυνάμεων του Porter</i>	8
1. Ανταγωνισμός ανάμεσα στις υπάρχουσες επιχειρήσεις του κλάδου	9
1.1. Χαρακτηριστικά επιχειρήσεων του κλάδου	9
1.2. Αριθμός και δυναμικότητα μονάδων πάχυνσης	10
1.3. Χρηματοοικονομική ανάλυση εταιρειών του κλάδου	21
1.4. Ρυθμός ανάπτυξης αγοράς	32
1.5. Προσπάθειες για αύξηση μεριδίου αγοράς	36
1.6. Έλλειψη διαφοροποίησης στα προϊόντα	37
2. Απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο	37
2.1. Οικονομίες κλίμακας και απαιτήσεις σε κεφάλαια	38
2.2. Κοστολογικά πλεονεκτήματα ανεξάρτητα από το μέγεθος	38
2.3. Διαφοροποίηση προϊόντος	40
2.4. Πρόσβαση στα κανάλια διανομής	41
3. Διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών	49
3.1. Μονάδες παραγωγής ιχθυοτροφών	50
3.2. Βαθμός διαφοροποίησης των ιχθυοτροφών και υποκατάσταση αυτών	51
4. Διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών	52
5. Απειλή από υποκατάστατα προϊόντα	53
<i>Συμπεράσματα για τον κλάδο ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα</i>	54
ΜΕΡΟΣ Β': Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ Ν.ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	61
<i>Κρίσιμες παράμετροι του Νομού Θεσπρωτίας για τις ιχθυοκαλλιέργειες</i>	62
1. Φυσικές παράμετροι	62
1.1. Θαλάσσιου Περιβάλλοντος	62
1.2. Χερσαίου περιβάλλοντος	63
2. Παράμετροι ανθρωπογενούς περιβάλλοντος	66
2.1. Χρήσεις γης και συγκρούσεις χρήσεων γης	66
2.2. Εντατικές γεωργικές καλλιέργειες	68
2.3. Βιομηχανία	68
2.4. Λιμάνια κλπ.	68
2.5. Αλιευτικά καταφύγια	69
2.6. Όρμοι προσωρινής πρόσδεσης (απάγκια)	69
2.7. Οδικό δίκτυο	69
2.8. Ενεργειακή υποδομή	70
2.9. Δίκτυα ενέργειας και τηλεπικοινωνιών	70
3. Υφιστάμενες μονάδες Υδατοκαλλιεργειών	72
3.1. Εντατικής μορφής Υδατοκαλλιέργειες	72
3.2. Εκτατικής μορφής Υδατοκαλλιέργειες	81
4. Στοιχεία κόστους παραγωγής	82
4.1. Τομέας εκτροφής – πάχυνσης	82
5. Τοπικά προβλήματα υδατοκαλλιεργειών.	89
6. Προτάσεις – Λύσεις – Βελτιώσεις	90
6.1. Καλλιέργειες εντατικής μορφής	90
6.2. Καλλιέργειες εκτατικής μορφής	91
7. Συμπεράσματα- Προοπτικές ανάπτυξης του κλάδου	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι: Μονάδες παραγωγής ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ: Φωτογραφίες μονάδων Θεσπρωτίας Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ: Οι αναπτυσσόμενοι αγοραστές. .. Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.	

Βιβλιογραφία:	95
----------------------	-----------

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη έχει ως αντικείμενο τη διερεύνηση του θέματος «Ανάλυση του κλάδου ιχθυοκαλλιεργειών: η περίπτωση του Νομού Θεσπρωτίας». Σκοπός της είναι να ερευνήσει και να προτείνει πιθανές λύσεις και βελτιώσεις για τον κλάδο δίνοντας έμφαση σε συγκεκριμένη περιοχή της Ελλάδας.

Πριν έρθει το σημείο να τεθούν προτάσεις, προηγείται μια προσπάθεια σκιαγράφησης του κλάδου. Η ανάλυση αυτή δείχνει ότι στην Ελλάδα ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών αναπτύχθηκε ραγδαία, σημείωσε μια μικρή στασιμότητα λίγο πριν την εισροή μεγάλων κεφαλαίων από το χρηματιστήριο κατά τη δεκαετία του '90, φάνηκε να ευνοείται από τα κεφάλαια αυτά, αλλά σήμερα (2005) παρά την αντίθετη διαβεβαίωση πολλών από το χώρο των ιχθυοκαλλιεργειών παρατηρείται μια σαφής δυσκολία στον κλάδο.

Συνοπτικά, ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα είναι ένας από τους μεγαλύτερους σε μέγεθος και τεχνογνωσία στην Ευρώπη αλλά με σαφείς υστερήσεις σε γενικότερα οργανωτικά θέματα αλλά και σε θέματα marketing. Χαρακτηριστικό παράδειγμα που αποδεικνύει του λόγου το αληθές είναι η δυσκολία εξαγωγής αξιόπιστων συμπερασμάτων από την ανάλυση των χρηματοοικονομικών δεικτών των επιχειρήσεων ιχθυοκαλλιέργειας καθώς αυτές είναι αδύνατον να παρουσιασθούν κατά ένα ενιαίο και αντικειμενικό τρόπο λόγω πρακτικών προβλημάτων στη διαχείριση του ζώντος κεφαλαίου των επιχειρήσεων (π.χ. πως μπορεί να καταμετρηθεί αντικειμενικά ο πληθυσμός ιχθυηρών για κάθε πλευρά – επιχείρηση, ελεγκτικοί μηχανισμοί κλπ.).

Παρόλα αυτά είναι αδιαμφισβήτητη η ύπαρξη πολλών πλεονεκτημάτων για τον κλάδο στη χώρα μας και ιδιαίτερα στο Νομό Θεσπρωτίας, πλεονεκτήματα τα οποία με συγκεκριμένες στρατηγικές επιλογές μπορούν να προσδώσουν νέα δυναμική στον κλάδο. Οι επιλογές συνοπτικά θα μπορούσαν να είναι :

- η μείωση του κόστους παραγωγής
- η ανάπτυξη νέων ειδών
- η αντίσταση στη μείωση των τιμών διάθεσης

- ο προγραμματισμός στην παραγωγή
- η ίδρυση Ομάδων Παραγωγών
- marketing και προώθηση των προϊόντων
- άρση περιορισμών παραγωγής

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Ελλάδα έχει πλέον παράδοση στις ιχθυοκαλλιέργειες, οι οποίες έως τις αρχές της δεκαετίας του '80 περιορίζονταν στις εκτατικής μορφής καλλιέργειες (λιμνοθάλασσες) και στις μονάδες πεστροφοκαλλιέργειας (από το τέλος της 10ετίας του 1960). Η μεγάλη ανάπτυξη του κλάδου παρατηρήθηκε, μετά το 1985 μέχρι σήμερα με την έναρξη της καλλιέργειας τσιπούρας και λαβρακιού. Οι ιδανικές περιβαλλοντικές συνθήκες, τα καθαρά ζεστά νερά και η εκτεταμένη παράκτια ζώνη προσφέρουν το κατάλληλο υπόβαθρο για την καλλιέργεια μεσογειακών ψαριών σε κλωβούς και ευνόησαν την ανάπτυξη της ιχθυοκαλλιέργειας. Με τη χρηματοδότηση των Διαρθρωτικών Ταμείων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η καλλιέργεια τσιπούρας και λαβρακιού δεκαπλασιάστηκε την περίοδο 1989-1999, από 6.955 μ. τόνους σε 72.735 μ. τόνους ενώ έχει ήδη ξεκινήσει και η καλλιέργεια και άλλων ευρύαλων ειδών. Ο κλάδος θεωρείται σημαντικός για την εθνική οικονομία επειδή συμβάλλει στη διατήρηση της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής μεγάλων περιοχών της χώρας (παράκτιες περιοχές, Νησιά Αιγαίου & Ιονίου Πελάγους).

Η Ελλάδα παράγει σήμερα πάνω από το 50% της συνολικής παραγόμενης ποσότητας τσιπούρας και λαβρακιού στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εξάγοντας κυρίως στην Ιταλία, αλλά και στη Γαλλία, την Ισπανία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Η ραγδαία αύξηση της παραγωγής και η επίδρασή της στις τιμές έχουν αυξήσει τον ανταγωνισμό στον κλάδο, ο οποίος κυριαρχείται από λίγες μεγάλες εταιρείες. Εντατική έρευνα, πειραματισμός και ανάπτυξη στους ιχθυογεννητικούς σταθμούς έχουν οδηγήσει σε αύξηση της αποδοτικότητας του κλάδου και μείωση του κόστους παραγωγής και του κόστους κεφαλαίου ανά παραγόμενη μονάδα.

Παρόλο που περαιτέρω βελτιώσεις στη δυναμικότητα είναι εφικτές, η προοπτική δημιουργίας νέων μονάδων είναι περιορισμένη, εξαιτίας της ανησυχίας για περιβαλλοντική υποβάθμιση της παράκτιας ζώνης αλλά της χρήσης της από άλλες ανταγωνιστικές δραστηριότητες, όπως ο τουρισμός. Για το λόγο αυτό, η περαιτέρω ανάπτυξη του κλάδου βασίζεται στη βέλτιστη αξιοποίηση και εξέλιξη των ήδη υπαρχόντων αλλά και νέων αγορών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρουσίαση της μελέτης διακρίνεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος γίνεται η ανάλυση του κλάδου των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα για να επισημανθεί ο χώρος μέσα στον οποίο δραστηριοποιούνται οι μονάδες στις διάφορες περιοχές. Για την περιγραφή του κλάδου χρησιμοποιήθηκε ως οδηγός του μοντέλο του Porter, για το οποίο υπάρχει σύντομη περιγραφή των επιμέρους χαρακτηριστικών του. Το μοντέλο αυτό πλαισιώθηκε όπου κρίθηκε απαραίτητο με στοιχεία που αποτελούν πρόσθετα βοηθήματα για την πληρέστερη περιγραφή της κατάστασης του κλάδου. Άμεσο αποτέλεσμα ήταν η εξαγωγή κάποιων κρίσεων και εκτιμήσεων για τις ιχθυοκαλλιέργειες στην Ελλάδα.

Τα συμπεράσματα του πρώτου μέρους αποτέλεσαν και τις βάσεις για την ενδελεχή κατανόηση της κατάστασης στο Νομό Θεσπρωτίας. Το δεύτερο μέρος περιέχει και τον τελικό στόχο της παρούσας μελέτης που είναι η εξαγωγή κάποιων προτάσεων και λύσεων για τις επιχειρήσεις του κλάδου ιχθυοκαλλιεργειών στην ακριτική περιοχή της Θεσπρωτίας, που να σημειωθεί ότι αποτελεί πλέον τον σημαντικότερο κλάδο πρωτογενούς παραγωγής στο Νομό.

ΜΕΡΟΣ Α': Ο ΚΛΑΔΟΣ ΤΩΝ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

Εξέλιξη Ελληνικών ιχθυοκαλλιεργειών

Η Εθνική και Κοινοτική πολιτική κινήτρων, οι επικρατούσες συνθήκες, ιδανικές, για την ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών (γεωμορφολογία, κλίμα και υδροβιολογία, το έντονο επενδυτικό ενδιαφέρον, οι συνθήκες της αγοράς, η ανάπτυξη της τεχνολογίας καλλιέργειας) συνετέλεσαν στην ραγδαία ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα την τελευταία δεκαπενταετία.

Σήμερα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 375 μονάδες υδατοκαλλιεργειών τσιπούρας, λαβρακιού και νέων ειδών οι οποίες ανήκουν σε περίπου 250 εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο των ιχθυοκαλλιεργειών.

Η Ελλάδα είναι η μεγαλύτερη παραγωγός χώρα στην Ευρώπη και στη Μεσόγειο σε τσιπούρα και λαβράκι ενώ η παραγωγή λοιπών ευρύαλων ειδών αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς.

Δεύτερη παραγωγός χώρα στην τσιπούρα είναι η Ισπανία, ακολουθούμενη από την Ιταλία και την Τουρκία. Σε ότι αφορά το λαβράκι, η Ελλάδα είναι και πάλι πρώτη, ακολουθούμενη από την Ιταλία και την Τουρκία.

Για την κατάσταση που επικρατεί στον κλάδο ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα θα γίνει η προσπάθεια καταγραφής της με τη βοήθεια του υποδείγματος του Porter. Το υπόδειγμα αυτό θα αποτελέσει σημαντικό εργαλείο για τη διερεύνηση των διαθέσιμων στρατηγικών επιλογών που αναζητούνται για τον κλάδο.

Ανάλυση του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος του κλάδου των ιχθυοκαλλιιεργειών με βάση το υπόδειγμα των δυνάμεων του Porter.

Το ανταγωνιστικό περιβάλλον κάθε επιχείρησης προσδιορίζεται από τις εξής δυνάμεις:

1. την ένταση του ανταγωνισμού ανάμεσα στις ήδη υπάρχουσες επιχειρήσεις στον κλάδο
2. την απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων
3. τη διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών της επιχείρησης
4. τη διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών της επιχείρησης και
5. την απειλή από τα υποκατάστατα προϊόντα.

Οι Wheelen και Hunger (2004) υποστηρίζουν ως έκτη δύναμη πιθανές ομάδες επιρροής όπως σωματεία, κυβερνήσεις (εφόσον δεν αναφέρονται κάπου αλλού), μετόχους ή αυτά που θεωρούνται από ορισμένους ως έκτη δύναμη αυτούσια, τα συμπληρωματικά προϊόντα (Παπαδάκης, 2002)

Οι δυνάμεις αυτές προσδιορίζουν την ένταση και τη φύση του ανταγωνισμού στα πλαίσια ενός κλάδου αλλά και τις στρατηγικές που μπορεί να ακολουθήσουν οι επιχειρήσεις. Μέσω της ανάλυσης των παραπάνω δυνάμεων η επιχείρηση συγκεντρώνει ένα σύνολο από στοιχεία βοηθητικά για το σχεδιασμό της στρατηγικής της. Προσδιορίζει τον τρόπο που η δομή του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται – στην προκειμένη περίπτωση του κλάδου των ιχθυοκαλλιιεργειών – επηρεάζει τον ανταγωνισμό, ο οποίος με τη σειρά του καθορίζει και την κερδοφορία που μπορεί η επιχείρηση να επιτύχει. Κατά συνέπεια μέσα από τη δομική ανάλυση του κλάδου, είναι δυνατόν μια επιχείρηση να εκτιμήσει τη συνολική ελκυστικότητα του κλάδου.

Επίσης είναι δυνατόν να προβλέψει τις δυνάμεις αλλαγής του κλάδου. Τέτοιες δυνάμεις μπορεί να είναι, για παράδειγμα μια νέα τεχνολογική καινοτομία, ή μια στροφή στις προτιμήσεις των καταναλωτών. Με αυτό τον τρόπο μια επιχείρηση μπορεί να εντοπίσει τις ευκαιρίες που τυχόν της δίνονται να αλλάξει η ίδια τη δομή του κλάδου. Να αλλάξει – με άλλα λόγια – τους «κανόνες του παιχνιδιού στην αγορά της» προς όφελός της, επιδρώντας με κατάλληλες κινήσεις στις δυνάμεις του Porter. Στη συνέχεια ακολουθεί μια αναλυτική παρουσίαση των προσδιοριστικών δυνάμεων του ανταγωνιστικού

περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιείται μια επιχείρηση του κλάδου των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα.

1. Ανταγωνισμός ανάμεσα στις υπάρχουσες επιχειρήσεις του κλάδου

Η ένταση του ανταγωνισμού ανάμεσα στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε κάποιο κλάδο, είναι μια δύναμη που προσδιορίζει την ελκυστικότητα του εν λόγω κλάδου. Η ένταση του ανταγωνισμού είναι αποτέλεσμα των κινήσεων των επιχειρήσεων να βελτιώσουν τη θέση τους στην αγορά (π.χ. να κερδίσουν μεγαλύτερα μερίδια αγοράς, να κυριαρχήσουν στα κανάλια διανομής κλπ.). Συνήθως, κάθε σημαντική στρατηγική κίνηση από μια επιχείρηση έχει ως αποτέλεσμα κάποια αντίδραση από τις άλλες επιχειρήσεις. Ο τρόπος και η ένταση με την οποία αντιδρούν οι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις εξαρτάται από τις συνθήκες που επικρατούν στον κλάδο. Για τον προσδιορισμό της έντασης του ανταγωνισμού συνήθως εξετάζονται οι παρακάτω παράγοντες:

1. Ρυθμός ανάπτυξης της αγοράς
2. Χαρακτηριστικά ανταγωνιστών
3. Υψηλά σταθερά κόστη και οικονομίες κλίμακας
4. Προσπάθειες για αύξηση μεριδίου αγοράς
5. Έλλειψη διαφοροποίησης στα προϊόντα
6. Ύπαρξη υψηλών εμποδίων εξόδου

Παράγοντες από τους παραπάνω αναλύονται παρακάτω για τον κλάδο των ιχθυοκαλλιεργειών με πρώτα τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων του κλάδου με τα οποία θα γίνει η πρώτη απεικόνιση των ανταγωνιζόμενων επιχειρήσεων στην Ελλάδα.

1.1. Χαρακτηριστικά επιχειρήσεων του κλάδου.

Σήμερα στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 375 μονάδες ιχθυοκαλλιεργειών τσιπούρας, λαβρακιού και νέων ειδών οι οποίες ανήκουν σε περίπου 250 εταιρείες που δραστηριοποιούνται στο χώρο των υδατοκαλλιεργειών. Από αυτές περίπου οι μισές δραστηριοποιούνται σε νομούς που βρίσκονται κοντά σε μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα & Πάτρα), για διευκόλυνση των εμπορικών δραστηριοτήτων τους.

Για την υποστήριξη της παραγωγής όλων των παραπάνω μονάδων πάχυνσης, λειτουργούν 36 ιχθυογεννητικοί σταθμοί παραγωγής γόνου ευρύαλων ψαριών, κυρίως τσιπούρας - λαβρακιού, και λιγότερο άλλων ειδών, τα οποία πρόσφατα εισήχθησαν στην παραγωγή. Οι εν λόγω σταθμοί, σχεδόν στο σύνολο τους, αποτελούν τμήματα των καθετοποιημένων μονάδων παραγωγής.

Οι εισαγωγές νωπών ή διατηρημένων με απλή ψύξη ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας παραμένουν σταθερά σε χαμηλά επίπεδα και συνεπώς δεν παρουσιάζουν ιδιαίτερη στρατηγική σημασία για την εξέταση του ανταγωνισμού ο οποίος προς το παρόν (2005) περιορίζεται στις εγχώριες επιχειρήσεις (η αναλογία εισαγωγών προς εξαγωγές για την τσιπούρα είναι 1 προς 200!) (Παπαγεωργίου Φ.). Για το λαβράκι το χάσμα είναι επίσης μεγάλο με 125 τόνους εισαγωγές και 3.794 τόνους εξαγωγές (αναλογία 1 προς 30). Η εικόνα αυτή αλλάζει στην περίπτωση των νέων ειδών όπου πραγματοποιούνται μεγαλύτερες εισαγωγές (αναλογία 1 προς 3,5). Τα είδη αυτά δεν συμπεριλαμβάνονται στην παραδοσιακή ελληνική παραγωγή και τεχνογνωσία με αποτέλεσμα η ζήτηση τους να ικανοποιείται κατά ένα μεγάλο βαθμό από εισαγωγές.

1.2. Αριθμός και δυναμικότητα μονάδων πάχυνσης

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Γεωργίας (Διεύθυνση Υδατοκαλλιέργειών & Εσωτερικών Υδάτων), κατά το έτος 2005 λειτούργησαν 173 μονάδες που παράγουν τσιπούρα και λαβράκι, 37 οι οποίες παράγουν αποκλειστικά και μόνο «νέα είδη» και 96 οι οποίες παράγουν τσιπούρα, λαβράκι και «νέα είδη». Οι 73 μονάδες είναι είτε στο στάδιο της ΑΕΠΟ (Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων), είτε δεν λειτουργούν για διάφορους λόγους. Συνολικά στον κλάδο δραστηριοποιούνται περίπου 250 επιχειρήσεις. Αναλυτικά, οι μονάδες εκτροφής τσιπούρας, λαβρακιού και νέων ευρύαλων ειδών ψαριών στην Ελλάδα παρουσιάζονται ανά νομό στο Παράρτημα Ι. Στο Παράρτημα Ι επίσης παρουσιάζεται η συγκεντρωτική κατάσταση των μονάδων εκτροφής ανά νομό.

Από τα στοιχεία αυτά παρατηρούμε ότι ο Νομός Ευβοίας συγκεντρώνει το μεγαλύτερο αριθμό μονάδων που λειτουργούν (37) και ακολουθείται από τους

νομούς Δωδεκανήσου (32 μονάδες), Αιτωλοακαρνανίας (27 μονάδες), Φθιώτιδας (27 μονάδες), Θεσπρωτίας (25 μονάδες) και Αττικής (22 μονάδες). Τη μεγαλύτερη δυναμικότητα την κατέχουν οι Νομοί Ευβοίας (7.840 τόνοι), Φθιώτιδας (6.762 τόνοι), Δωδεκανήσου (6.317 τόνοι), Κεφαλλονιάς-Ιθάκης (εξαιτίας του συμπλέγματος των Νήσων Εχινάδων με 5.716 τόνους), Αιτωλοακαρνανίας (4.868 τόνους), Θεσπρωτίας (4.313 τόνοι) και Κορινθίας (4.192 τόνοι).

Οι άδειες που έχουν δοθεί και στις 375 μονάδες, καλύπτουν μια συνολική δυναμικότητα για παραγωγή τσιπούρας και λαβρακιού που φτάνει τους 47.302,20 τόνους ενώ οι άδειες για «νέα είδη» φτάνουν για παραγωγή 24.832,8 τόνων.

Ακολουθώντας γίνεται μια σύντομη παρουσίαση των μεγαλύτερων εταιρειών του κλάδου.

Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργειες ΧΙΟΥ ΑΕ

Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1988 με έδρα τα Καρδάμυλα της Χίου. Από την ίδρυσή της και ως το 1990, η Εταιρεία λειτούργησε ως μονάδα πάχυνσης. Το 1991 η Εταιρεία ολοκλήρωσε την κατασκευή του ιχθυογεννητικού της σταθμού ο οποίος στη συνέχεια επεκτάθηκε με στόχο την παραγωγή νέων ειδών ψαριών όπως φαγκρί, χιώνια (σαργομύτη), συναγρίδα κ.α.

Το 1994 η Εταιρεία συγχωνεύθηκε δι' απορροφήσεως με την "Πρωτεύς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε." η οποία ανήκε στους μετόχους της ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε., αυξάνοντας έτσι την παραγωγική της δυναμικότητα. Η "Πρωτεύς" ήταν εγκατεστημένη στη Λαγκάδα Χίου και ασχολούνταν με την πάχυνση ψαριών, με γόνο που αγόραζε από την ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε.

Το Μάρτιο του 1995 η εταιρεία ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. εισήγαγε τις μετοχές της στην Παράλληλη αγορά του Χρηματιστηρίου και το Μάιο του ίδιου έτους, εξαγόρασε το 98,50% της εταιρείας "Hellas Fisheries S.A.". Επίσης τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου, προχώρησε στην εξαγορά του 78,8% της εταιρείας "Ελληνικές Τροφές Θαλάσσης Α.Ε.Β.Ε.", με τη ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. να αποκτά το 53,5% και τη θυγατρική της Hellas Fisheries S.A. να αποκτά το 25,3% της παραπάνω εταιρείας. Κατά το ίδιο έτος εξαγοράστηκε και το 100% των μετοχών της εταιρείας "ΙΧΘΥΣ Α.Ε.".

Κατά το 1996 εξαγοράστηκε το 100% των εταιρειών "Μεθενίτης Α.Ε." και "Θέτις Α.Ε." και το 72,5% της εταιρείας "Οινούσσες Ιχθυοκαλλιεργητική". Επίσης, εξαγοράστηκε και το υπόλοιπο 1,50% της εταιρείας Hellas Fisheries. Το ίδιο έτος η Εταιρεία συγχωνεύθηκε δι' απορροφήσεως με τις Εταιρείες "Hellas Fisheries S.A.", Μεθενίτης Α.Ε." και Ιχθύς Α.Ε..

Κατά το 1996 ιδρύθηκαν τρεις νέες εταιρείες. Η "Πρωτεύς Εξοπλισμοί Α.Ε.", ιδρύθηκε με σκοπό την κατασκευή και εμπορία εξοπλισμού πάσης φύσεως σχετικού με τις ιχθυοκαλλιέργειες, την αντιπροσώπευση οίκων του εσωτερικού και εξωτερικού με το ίδιο αντικείμενο, καθώς και την παροχή υπηρεσιών τεχνογνωσίας σχετικά με το αντικείμενο αυτό.

Η δεύτερη εταιρεία που συστήθηκε την ίδια χρονιά ήταν η "Nireus Fisheries and Aquaculture Consultants Α.Ε.", με σκοπό την ανάληψη, εκπόνηση και διαχείριση ερευνητικών προγραμμάτων που αφορούν την αλιεία, υδατοκαλλιέργειες και το περιβάλλον, καθώς και την παροχή υπηρεσιών σχετικά με τους τομείς αυτούς.

Η τρίτη εταιρεία που ιδρύθηκε μέσα στο 1996 ήταν η SOS Αιγαίο, μια αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, με σκοπό τη συμβολή στην πολιτιστική και κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της Χίου και της ευρύτερης περιοχής του Βορείου Αιγαίου.

Η Εταιρεία το 1996, προέβη στην εξαγορά εργοστασίου στο Κορωπί, ύψους περίπου 3 εκατομμυρίων ευρώ στο οποίο το Μάρτιο του 1997 μεταφέρθηκαν τα γραφεία της, ενώ παράλληλα εγκαταστάθηκαν και νέες σύγχρονες μονάδες μεταποίησης, συσκευασίας, φύλαξης και μεταφόρτωσης ιχθυηρών. Τα προϊόντα του νέου εργοστασίου εξάγονται σε διάφορες χώρες του εξωτερικού, ενώ διακινούνται και από όλες σχεδόν τις μεγάλες αλυσίδες ελληνικών Super Market. Επίσης το Μάρτιο του 1997 η Εταιρεία ίδρυσε την εταιρεία Euromare Insurance Agency Ε.Π.Ε

Τον Οκτώβριο του 1997 η ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. προχώρησε στην ίδρυση της Fish of Africa Ltd., θυγατρικής εταιρείας με έδρα την Τανζανία, η οποία δραστηριοποιείται κύρια στη συγκέντρωση, επεξεργασία και εμπορία ιχθύων, ενώ την ίδια χρονιά ολοκληρώθηκε η συγχώνευση με την εταιρεία «Ελληνικές Τροφές Θαλάσσης».

Τον Φεβρουάριο του 1998, ιδρύθηκε η εταιρεία "FEEDUS Α.Ε.Β.Ε." με έδρα την Πάτρα και συγκεκριμένα τη ΒΙΠΕ Πάτρας που δραστηριοποιείται

στην παραγωγή τροφών. Στην εταιρεία συμμετέχει με ποσοστό 20% η ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. Τον Ιούλιο του ιδίου έτους, η εταιρεία πραγματοποίησε μετάταξη των μετοχών της από την Παράλληλη, στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Τον Νοέμβριο η ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. επένδυσε το ποσό των US\$ 4.000.000 στη νεοσύστατη εταιρεία INTERNATIONAL FISH FARMING COMPANY με έδρα το Άμπου Ντάμπι των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων αγοράζοντας το 5% του συνολικού μετοχικού της κεφαλαίου.

Μέσα στο 1999, η εταιρεία προχώρησε και σε άλλες εξαγορές, με σκοπό την περαιτέρω ισχυροποίηση της στο χώρο των τροφίμων. Αρχικά, προχώρησε στην εξαγορά 40,5% της εταιρείας ΣΑΡΑΝΤΗΣ ΑΒΕΕ - ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΓΛΥΚΑ ΧΙΟΥ, συνολικού κόστους 600 χιλιάδων ευρώ περίπου. Αργότερα, η εταιρεία προχώρησε στη δημιουργία της εταιρείας EUROCATERS A.E.B.E.T., η οποία θα αγοράσει τον εξοπλισμό της εταιρείας «ΚΩΣ ΤΡΟΦΟΔΟΣΙΕΣ Α.Ε.». Τον ίδιο χρόνο η Εταιρεία προχώρησε στην εξαγορά της εταιρείας «ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΦΩΚΙΔΩΣ ΑΕ» με σκοπό να διευρύνει τον συνολικό όγκο παραγωγής της.

Όλες οι συγχωνεύσεις, οι εξαγορές και οι ιδρύσεις εταιρειών που πραγματοποιήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια ισχυροποίησαν περαιτέρω τη θέση της ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και την καθιστούν σήμερα λόγω μεγέθους, κύκλου εργασιών και παραγωγής μια από τις σημαντικότερες εταιρείες του κλάδου.

Τον Φεβρουάριο του 2000 η εταιρεία προχώρησε στην εξαγορά κατά 86% της εταιρείας ΑΛΠΙΝΟ ΑΕ, που ειδικεύεται στην επεξεργασία γάλακτος στην Μακεδονία, προκειμένου να επεκτείνει τις δραστηριότητες της στον ευρύτερο κλάδο των τροφίμων.

Τον Νοέμβριο του 2000 η εταιρεία συμμετείχε με ποσοστό 39% στην ίδρυση ανώνυμης εταιρείας με την επωνυμία Εταιρεία Ερευνάς Υδρόβιων Οργανισμών, με έδρα την Αθήνα. Η εταιρεία αυτή έχει ως σκοπό την ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας σε σχέση με το αντικείμενο της γενετικής και της καλλιέργειας υδρόβιων οργανισμών εν γένει.

Τον επόμενο χρόνο, η ΝΗΡΕΥΣ Α.Ε. προχώρησε στην εξαγορά του 100% της εταιρείας Ιχθυοφάρμα ΕΠΕ, ενώ συμμετείχε από κοινού με τις εταιρείες IFFC και CYCLOINE στη δημιουργία εμπορικής εταιρείας ιχθύων με έδρα το Ομόν .

Το Δεκέμβριο του 2001 η εταιρεία απέκτησε το 11,05 % της Νορβηγικής AQUACON AS. Στις 31/12/2001 ολοκληρώθηκε η απόσχιση των κλάδων μεταποίησης και υδατοκαλλιέργειας.

Από το 2002 και σε συνεργασία με την εταιρεία Σελόντα Α.Ε., ιδρύθηκε και λειτουργεί κοινή εταιρεία με την επωνυμία Med tuna, με σκοπό την πάχυνση και εμπορεία τόνου του είδους *Thunnus thynnus*.

Όμιλος ΣΕΛΟΝΤΑ

Ο όμιλος **ΣΕΛΟΝΤΑ** αποτελείται από τις εξής συγγενείς εταιρείες:

- ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ
- AQUAVEST ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ Α.Ε.
- ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΟΒΡΙΟΥ Α.Ε. (υπό συγχώνευση εντός του 2001)
- EYROFISH HELLAS – ΑΣΤΑΡΤΗ Α.Ε.
- SELONDA INTERNATIONAL LTD
- ΤΡΙΤΩΝ Ανώνυμος Εταιρεία ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ
- AQUANET Α.Ε. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ- ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ
- ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΧΡΥΣΗ ΤΣΙΠΟΥΡΑ
- BLUE WATER FLAT FISH Ltd (Ουαλλία)
- INTERNATIONAL AQUATECH LTD
- ΔΙΟΛΚΟΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.

Η εταιρεία ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε. είναι σήμερα εισηγμένη στην Κύρια αγορά του Χ.Α.Α. (πρώτη εισαγωγή στην Παράλληλη Αγορά του Χ.Α.Α. το 1994) με μετοχικό κεφάλαιο 27,231 εκ. ευρώ διαιρούμενο σε 27.311.900 μετοχές ονομαστικής αξίας 1 ευρώ έκαστη.

Τέλος κατέχει σοβαρά μερίδια στο μετοχικό κεφάλαιο 2 εταιρειών του κλάδου επίσης εισηγμένων στο Χ.Α.Α., των Sea Farm Ionian Α.Ε. (20%) και Νηρεύς Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Ε. (13,55%).

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΙ Α.Β.Ε.Ε.

Το 1986 ιδρύθηκε η ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΙ Α.Β.Ε.Ε. από τους κ.κ. Χαράλαμπο Δενδρινό και Βασίλειο Τσεκούρα. Το 1987 η Εταιρεία ξεκίνησε την δραστηριοποίηση της με την μονάδα πάχυνσης, όπου

τοποθετήθηκαν για ανάπτυξη 40.000 ιχθυδίων τσιπούρας τα οποία εισήχθησαν από την Ιταλία και απέδωσαν το 1988 περίπου 12 τόνους έτοιμου προϊόντος.

Την ίδια περίοδο ξεκίνησε ο σχεδιασμός και η κατασκευή του ιχθυογεννητικού σταθμού της Εταιρείας κοντά στην Κοινότητα Κανατάδικων Ιστιαίας από την Εταιρεία FISH FARM DESIGN & ENGINEERING Ltd., η οποία ανέλαβε και την παροχή της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας γόνου τσιπούρας και λαβρακιού. Το 1990 περατώθηκε το κύριο μέρος της κατασκευής του ιχθυογεννητικού σταθμού και ξεκίνησε ο πρώτος παραγωγικός κύκλος. Το διάστημα 1990-1996 η Εταιρεία, εξαιτίας της μεγάλης ζήτησης γόνου, εισήγαγε συστηματικά γόνους από την Κύπρο και άλλες Χώρες και τους διέθετε στους Έλληνες Ιχθυοτρόφους μαζικά. Αργότερα όμως η παραγωγή έφθασε σε πολύ αξιόλογα επίπεδα, ώστε οι παραπάνω εισαγωγές να μειωθούν και να αντικατασταθούν από την ίδια παραγωγή.

Μέχρι και το έτος 1995, η προαναφερθείσα κατασκευάστρια Εταιρεία είχε την ευθύνη για την Διοίκηση της Εταιρείας. Στις αρχές του 1996, την Διοίκηση της Εταιρείας ανέλαβαν οι Μέτοχοι με αποτέλεσμα την γρήγορη και σημαντική ανάπτυξη της. Το διάστημα 1996-2000 η νέα Διοίκηση της Εταιρείας πραγματοποίησε σημαντικές επενδύσεις που είχαν ως στόχο την ποιοτική αναβάθμιση και την αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των μέσων παραγωγής της. Κατά τα έτη 1998 και 1999 η Εταιρεία συμμετείχε με ποσοστό 100% στο ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΘΩΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ Α.Ε, με ποσοστό 100% στο ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΟ ΚΑΒΟ ΝΤΟΡΟ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Ε.Π.Ε., με ποσοστό 98% στην Σ.ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ & ΣΙΑ Ο.Ε. και με ποσοστό 44% στα ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΠΑΓΑΣΗΤΙΚΟΥ Α.Ε.

Επίσης κατά το έτος 2000, μέσω της θυγατρικής Εταιρείας "ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΟ ΑΓΙΟΥ ΘΩΜΑ ΠΡΕΒΕΖΑΣ Α.Ε." εξαγόρασε το 100% της Εταιρείας "ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΑΚΡΙΝΟΣ Α.Ε." και το 90% της Εταιρείας "ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΛΑΡΥΜΝΑΣ Α.Ε." και ίδρυσε την "ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Δ.ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α.Ε." με συμμετοχή στο κεφάλαιο κατά 95%. Τον Αύγουστο του 2000 ξεκίνησε η διαπραγμάτευση του συνόλου των

μετοχών της Εταιρείας στην Παράλληλη Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών.

Seafarm Ionian A.E

Η Εταιρεία Seafarm Ionian A.E. (SFI) ιδρύθηκε το 1989 από τον κ. Αλέξανδρο Λέανδρο, ο οποίος ήταν ένας από τους πρωτοπόρους του κλάδου των ιχθυοκαλλιεργειών στην Ελλάδα και από την εταιρεία SEA FARM EUROPE LTD θυγατρική των Νορβηγικών συμφερόντων STOLT SEA FARM, η οποία είναι μία από τις μεγαλύτερες παγκοσμίως εταιρείες στο χώρο των ιχθυοκαλλιεργειών και ειδικότερα στο σολομό. Η συνεργασία αυτή απέδωσε σημαντικούς καρπούς, καθώς η Εταιρεία οργανώθηκε από το ξεκίνημα της σε μία καθαρά επιχειρησιακή βάση, με εσωτερικά συστήματα εκθέσεων και ελέγχων και με φιλόδοξους στόχους, που ήταν η ανάπτυξη της παραγωγικής της βάσης στην περιοχή του Αστακού και η ανάπτυξη του δικτύου πωλήσεων προς το εξωτερικό, με την καθιέρωση στην αγορά ενός ποιοτικού προϊόντος. Τοποθετώντας το βάρος στην ανάπτυξη εξειδικευμένης τεχνολογίας στην εντατική παραγωγή και την εμπορία, έγιναν θεαματικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, που είχαν ως αποτέλεσμα το 1995 την αύξηση του κύκλου εργασιών στα επίπεδα του 1 δισ. δρχ. και των κερδών στα επίπεδα των 100 εκατ. δρχ.

Η συνέχεια απαιτούσε νέες επενδύσεις για την επίτευξη του στόχου, που ήταν η καθιέρωση μιας ισχυρής δύναμης στο χώρο των ιχθυοκαλλιεργειών. Μέχρι το Σεπτέμβριο του 1996, σταδιακά εξαγοράστηκε το πακέτο των μετοχών που κατείχαν οι Νορβηγοί μέτοχοι από τον κ. Αλέξανδρο Λέανδρο. Ταυτόχρονα, την ίδια χρονιά, συμμετέχει στο κεφάλαιο της Εταιρείας και ο κ. Σταύρος Παπαγεωργίου (Βασικός μέτοχος της Sanyo Ελλάς ABEE).

Στόχος των δύο μετόχων ήταν η επιτάχυνση της ανάπτυξης της Εταιρείας, η οποία, παραμένοντας πάντα στο δικό της χώρο του φρέσκου ψαριού, να μπορούσε να αναπτυχθεί τόσο με την παραγωγή γόνου, όσο και με την ανάπτυξη της εμπορικής της δραστηριότητας.

Σήμερα (2005) έχει δημιουργηθεί όμιλος Seafarm Ionian A.E. ο οποίος έχει υπό τον έλεγχο του (9) θυγατρικές εταιρείες ενώ συμμετέχει και σε άλλες δύο (2). Ακόμη διαθέτει είκοσι δύο (22) μονάδες παραγωγής ψαριών δύο (2)

ιχθυογεννητικούς σταθμούς, με στόχο να ικανοποιεί τις ανάγκες της σε γόνο, τρία (3) συσκευαστήρια εγκεκριμένα από την ΕΟΚ καθώς και μία (1) μονάδα παραγωγής κλειστού κυκλώματος¹. Επί πλέον διαθέτει τέσσερα (4) δίκτυα διανομής στο εξωτερικό τα οποία συμβάλλουν αποφασιστικά στην προώθηση των εξαγωγών και γενικότερα στην ανάπτυξη της παρουσίας της διεθνώς.

Σήμερα η συνολική παραγωγική δυναμικότητα σε έτοιμο προϊόν ξεπερνά τους 10.000 τόνους ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας, ενώ η παραγωγή του γόνου ξεπερνά τα 30 εκατομμύρια Ιχθυδίων.

Η εμπορική κίνηση της Εταιρείας ανέρχεται σε 2,132 τόνους (τιμές 2000) ενώ απασχολεί περισσότερα από 100 άτομα. Διαθέτει στόλο φορτηγών και σκαφών που εξυπηρετούν τις ανάγκες μετακομιδής των προϊόντων και διαχείρισης παραγωγής της. Η Seafarm Ionian A.E. δραστηριοποιείται τόσο στην εγχώρια όσο και στην αλλοδαπή αγορά, εξάγοντας σε περισσότερους από 100 πελάτες στην Ευρώπη και κυρίτερα στην Ιταλία, Γαλλία, Ισπανία, Μ. Βρετανία, Γερμανία, Ελβετία, Σλοβενία, Πορτογαλία, καθώς στις Η.Π.Α.

Η διοίκηση της εταιρείας όπως αναφέρεται παραπάνω βρίσκεται στην Κηφισιά (Αδριανού 24) ενώ τα υποκαταστήματα-μονάδες ιχθυοπαραγωγής βρίσκονται σε πολλές περιοχές της περιφέρειας, με κέντρο παραγωγής τη Δυτική Ελλάδα και συγκεκριμένα τον Αστακό Αιτωλοακαρνανίας.

Η SFI απασχολεί 110 άτομα εκ των οποίων τα 50 απασχολούνται στην Παραγωγή Γόνου και Έτοιμου Προϊόντος. Στο Εμπορικό Τμήμα της SFI απασχολούνται 11 άτομα που καλύπτουν τους τομείς Πωλήσεων Εξωτερικού και Εσωτερικού, Συντονισμού Αλιεύσεων, *Marketing* και γραμματειακή υποστήριξη.

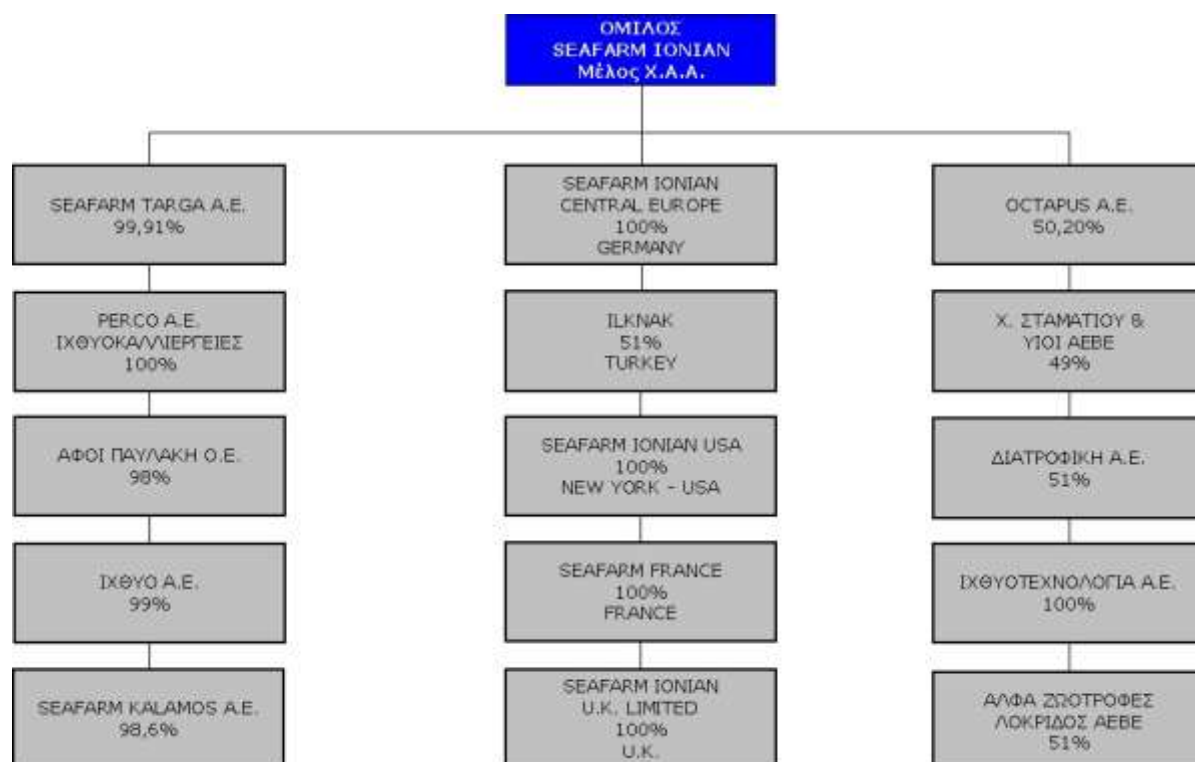
Στον Τομέα Έρευνας και Ανάπτυξης της SFI συμμετέχουν στελέχη από τα Τμήματα Παραγωγής και Εμπορίας, τα οποία υπό την οργάνωση του υπεύθυνου αναπτύσσουν, μέσω συμμετοχών σε εθνικά και διεθνή δίκτυα, Ερευνητικές δραστηριότητες που αποσκοπούν σε βελτιστοποίηση μεθόδων παραγωγής, ανάπτυξη νέων ειδών, χρήση εμπορικών δικτύων και μεθόδων *logistics*, νέες τεχνολογίες παραγωγής και μηχανοργάνωσης και γενικώς

¹ μονάδα κλειστού κυκλώματος είναι σύστημα συγκοινωνούντων δεξαμενών με ελάχιστη εξωτερική επέμβαση στις οποίες εκτρέφονται ιχθυηρά

οτιδήποτε μπορεί να επιφέρει νέους τρόπους αποδοτικότερης λειτουργίας της εταιρείας.

Η Διαχείριση Ποιότητας στην SFI πραγματοποιείται από ιδιαίτερο τμήμα της επιχείρησης που απασχολεί τρία (3) άτομα και έχει στόχους:

- Την Ποιότητα του Προϊόντος και εξυπηρέτηση των πελατών
- Τη Διασφάλιση της Υγιεινής του Προϊόντος
- Τη Διαχείριση Περιβάλλοντος και την βελτιστοποίηση των παραμέτρων παραγωγής με σεβασμό στο περιβάλλον



Επίσης η Seafarm Ionian κατέχει το 19% της ΣΕΛΟΝΤΑ και το 51% της Παπαδόπουλος Enterprises ΑΕ.

Διευκρινίζεται ότι η Seafarm Ionian πτώχευσε μέσα στο 2003 και σήμερα υπάρχουν σχέδια για τη δυνατότητα συγκέντρωσης της δραστηριότητάς της Seafarm Ionian από τη Selonda σε ενιαίο σχήμα όπως γνωστοποίησαν με ανακοίνωσή τους προς το Χ.Α. αμφότερες οι εταιρείες. Η συγχώνευση των δύο εταιρειών, δι' απορροφήσεως της πρώτης από τη δεύτερη, αποτελεί ένα από τα εξεταζόμενα σενάρια, χωρίς ωστόσο να έχουν καταλήξει σε οριστική συμφωνία. Σύμφωνα με την από 8-5-2003

επιστολή τους, η πρόοδος της διαδικασίας ενοποίησης των δύο εταιρειών τελεί υπό την αίρεση της επίτευξης συμφωνίας με τις δανείστριες τράπεζες περί αναδιαρθρώσεως του δανεισμού της Seafarm και χρηματοδότησης της κοινής δράσης των δύο εταιρειών. Αυτή η συμφωνία δεν έχει μέχρι σήμερα επιτευχθεί. Κοινός στόχος είναι η σχετική διαδικασία να καταλήξει όσο γίνεται ταχύτερα, και πάντως μέχρι το τέλος του 2003. Η μετοχή της δεν διαπραγματεύεται στο ΧΑΑ από τις 6 Αυγούστου 2003, οπότε και παραμένει στα 0,48€. Όπως αναφέρεται στην ανακοίνωση του ΧΑΑ, η αναστολή της διαπραγμάτευσης του τίτλου γίνεται για λόγους προστασίας του επενδυτικού κοινού έως ότου αποσαφηνιστούν όλα τα δεδομένα και μέχρι να διαπιστωθούν οι επιπτώσεις των εξελίξεων αυτών στην περουσιακή και οικονομική διάρθρωση της εταιρείας.

Δίας Ιχθυοκαλλιέργειες Α.Β.Ε.Ε.

Η εταιρεία Δίας Ιχθυοκαλλιέργειες δραστηριοποιείται στον κλάδο των ιχθυοκαλλιεργειών στην κατηγορία "Μονάδες παραγωγής και ιχθυογεννητικοί σταθμοί". Η βασική της δραστηριότητα αναφέρεται στην εκτροφή και στη διάθεση τσιπούρας και λαβρακιού. Σήμερα, η Εταιρεία λειτουργεί μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας στην οποία εκτρέφεται τσιπούρα και λαβράκι, ενώ λειτουργεί και σύγχρονο συσκευαστήριο νωπών αλιευμάτων μέσω του οποίου συσκευάζει και διαθέτει στην αγορά την αλιευτική παραγωγή της. Αξίζει να σημειωθεί ότι και οι δύο προαναφερόμενες μονάδες βρίσκονται στον νομό Φθιώτιδος, σε κοντινές περιοχές, γεγονός που εξασφαλίζει την ασφαλή μεταφορά του γόνου και των προμηθειών της μονάδας καθώς και την έγκαιρη διάθεση της παραγωγής. Η εμπορική δραστηριότητα της Εταιρείας εστιάζεται στην μεταπώληση έτοιμου προϊόντος των θυγατρικών της μέσω του δικτύου διάθεσης, το οποίο αποτελείται από εταιρείες του χώρου των ιχθυοκαλλιεργειών και από χονδρέμπορους. Ωστόσο, το 94,6% του συνολικού κύκλου εργασιών της Εταιρείας αποτελεί η παραγωγική δραστηριότητα και μόνο το 5,3% αποτελεί η εμπορική. Η παραγωγική δυναμικότητα της Εταιρείας το 2000 ανήλθε σε 2.000 τόνους.

Βασικοί Μέτοχοι: Πιτάκας Στέλιος (45%), Μπαρμπαγαδάκη Αικατερίνη (19%), Κλωναρίδης Περικλής (8,7%), Λιώσσης Ιωάννης (3,2%), Τόρη Ιωάννα (3,2%).

INTERFISH ΑΕ

Η Εταιρεία ιδρύθηκε το 1994 με έδρα την Λάρυμνα Λοκρίδος, Νομού Φθιώτιδας από τους κ.κ. Φώτη Γαλάνη και Γιώργο Τζαβέ. Η Εταιρεία υπό την σημερινή της σύσταση προήλθε από τη συγχώνευση δι' απορροφήσεως των εταιρειών "ΘΕΚΑ Α.Ε. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ" και "ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΛΑΓΟΝΗΣΙΟΥ Ε.Π.Ε." από την INTERFISH.

Η INTERFISH ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ λειτουργεί μονάδα ιχθυοκαλλιέργειας η οποία εκτρέφει έτοιμα ψάρια μεσογειακών ειδών (κυρίως τσιπούρα και λαυράκι) με τη μέθοδο των πλωτών ιχθυοκλωβών, ενώ δραστηριοποιείται και στην παραγωγή γόνου. Η μονάδα βρίσκεται στην Λάρυμνα Λοκρίδος, Νομού Φθιώτιδας, σε συνολική θαλάσσια επέκταση 65 στρεμμάτων και χερσαία έκταση 10 στρεμμάτων περίπου.

Η εκτροφή των ψαριών, η οποία ανέρχεται περίπου σε 2.000 τόνους ετησίως (χρήση 2002), πραγματοποιείται στις δύο μονάδες πάχυνσης της Εταιρείας. Ο γόνος παράγεται στον ιχθυογεννητικό σταθμό της Εταιρείας στη θέση Λαγονήσι της Λάρυμνας, Νομού Φθιώτιδας.

Επίσης, η Εταιρεία λειτουργεί σύγχρονο συσκευαστήριο νωπών αλιευμάτων στο οποίο συσκευάζει και διαθέτει στην αγορά την αλιευτική παραγωγή της. Οι εν λόγω εγκαταστάσεις βρίσκονται σε ιδιόκτητο οικόπεδο που γειτνιάζει με το θαλάσσιο χώρο εκτροφής των ψαριών και οι οποίες εντάσσονται στις ευρύτερες εγκαταστάσεις υποστήριξης και λειτουργίας που διατηρεί η Εταιρεία στην περιοχή της Λάρυμνας.

1.3. Χρηματοοικονομική ανάλυση εταιρειών του κλάδου

Παρακάτω γίνεται μια προσπάθεια χρηματοοικονομικής ανάλυσης για την εξαγωγή συμπερασμάτων τα οποία θα προσδώσουν μια γενική εικόνα των επιχειρήσεων του κλάδου και κάποιες διαφαινόμενες τάσεις.

Οι λόγοι της γενικότητας των συμπερασμάτων συνίσταται στα πλασματικά στοιχεία παραγωγής που παρουσιάζουν οι επιχειρήσεις του κλάδου καθώς και λόγοι πρακτικής παρουσίασης των χρηματοοικονομικών τους στοιχείων.

Συγκεκριμένα εμφανίζονται αναλυτικά οι αριθμοδείκτες 19 εταιρειών του κλάδου. Για να γίνει ορθολογικότερη εξέταση των στοιχείων των επιχειρήσεων και η εξάρτηση της πορείας τους συναρτήσει του μεγέθους τους, έγινε διαχωρισμός των επιχειρήσεων σε τρία μεγέθη ανάλογα με το ύψος των πωλήσεών τους το τελευταίο έτος που διατίθενται στοιχεία.

Στην κατηγορία επιχειρήσεων Α (μεγάλου μεγέθους) επιλέχθηκαν τέσσερις από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου που είναι και εισηγμένες και στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Στην κατηγορία Β (μεσαίου μεγέθους) επιλέχθηκαν επτά αντιπροσωπευτικές εταιρείες της κατηγορίας αυτής με τζίρο από 4.068,5 εκ. Ευρώ μέχρι 18.203,6 εκ. ευρώ, και τέλος στην κατηγορία Γ (μικρή κατηγορία) επιλέχθηκαν οκτώ αντιπροσωπευτικές εταιρείες με τζίρο από 0,802 εκ. ευρώ μέχρι 3.295,7 εκ. ευρώ.

Στον πίνακα 1.3.1 που ακολουθεί καταγράφονται οι εταιρείες ανά κατηγορία που συμμετέχουν στο δείγμα της έρευνας. Να σημειωθεί ότι όλα τα στοιχεία των εταιρειών αντλήθηκαν από τα δεδομένα των κλαδικών μελετών 2000 και 2003 της ICAP Α.Ε.

Για όσες εκ των εταιρειών δεν υπήρχαν στοιχεία κάποιας χρονιάς (κυρίως 1999), στη θέση τους χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία της πλησιέστερης χρονιάς (2000), ενώ για το έτος 2002 χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία του έτους 2001.

Πίνακας 1.3.1. Εταιρείες δείγματος με βάση το τζίρο τους.

A/A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ	Τζίρος (σε €)
	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Α	
A.1	ΝΗΡΕΥΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ ΧΙΟΥ Α.Ε.	55.787.072
A.2	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΙ Α.Β. & Ε.Ε.	32.895.967
A.3	SEA FARM IONIAN Α.Ε.	22.973.759
A.4	ΣΕΛΟΝΤΑ ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ Α.Ε.	16.868.304
	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Β	
B.1	AQUA HELLAS ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΑΤΑΛΑΝΤΗΣ Α.Ε.	18.203.613
B.2	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΙΘΑΚΗΣ Α.Ε.	18.093.049
B.3	ΚΟΡΩΝΙΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.	10.809.625
B.4	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑΣ Α.Ε.	8.778.638
B.5	ΔΙΑΣ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.	8.530.015
B.6	ΓΑΛΑΞΙΔΙ ΘΑΛΑΣΣΙΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.	7.776.293
B.7	ΚΛΕΙΔΑΡΑΣ Ι. - FAMILY Α.Ε.	4.088.541
	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ Γ	
Γ.1	DEEP Α.Ε.	3.295.740
Γ.2	LION Α.Ε.	2.650.163
Γ.3	SPARFISH Α.Ε.	2.594.168
Γ.4	ΑΣΤΕΡΙΑΣ Α.Ε.	7.776.293
Γ.5	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΜΑΛΕΣΙΝΑΣ Α.Ε.	2.138.856
Γ.6	ΝΙΚΟΦΑΡΜ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ Α.Ε.	1.210.523
Γ.7	ΜΠΟΥΡΣΙΝΟΣ Δ. Α.Ε.	1.034.435
Γ.8	ΑΓΙΑ ΕΙΡΗΝΗ ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΙΚΗ ΕΠΕ	802.068

Πίνακας 1.3.2. Οικονομικά στοιχεία της Α' κατηγορίας εταιρειών από το δείγμα (μεγάλες εταιρείες). Τα στοιχεία καλύπτουν την επταετία 1996-2002.

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΞΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (Α)	ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ						
ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ							
Βελτιωρό Πόλη	71,229,354	74,888,114	75,812,552	47,882,876	75,602,114	36,313,678	36,583,485
Επιθεδο - Οικονομία	689,757	2,686,878	2,809,053	4,776,115	4,251,915	5,572,296	1,519,761
Κύριο & Εγκαταστάσεις	15,314,679	36,643,816	46,839,671	36,191,184	31,755,592	34,672,535	64,916,960
Μηχανικός Εξοπλισμός	12,023,664	0	0	33,895,804	30,261,063	31,611,660	15,704,131
Ασφαλιστική Ασφάλιση - Διπλή Πόλ. Αποσβέσεων	3,651,863	7,168,784	8,678,853	15,845,640	16,641,578	16,170,133	7,385,885
Μίκρο Συναρμολογίες Αποσβέσεων	16,458,689	19,681,366	28,515,025	42,987,897	43,708,024	51,493,196	52,843,248
Αποσβέσεις Κύριων & Εγκαταστάσεων	0	0	0	16,694,255	16,963,143	20,063,605	38,848,304
Αποσβέσεις Μηχανολ. Εξοπλισμού	10,450,569	19,691,366	20,515,025	16,165,632	16,025,397	20,806,666	11,357,126
Αποσβέσεις Ασφαλιστικών Ασφαλίσεων - Διπλή Πόλ. Αποσβέσεων	0	0	0	10,038,110	8,319,484	10,452,923	2,937,818
Μικροπρόσθετες Απαιτήσεις	49,626	58,539	260,647	4,038,548	4,237,752	4,820,844	161,475
Συμμετοχές	13,787,504	14,456,733	11,972,255	134,158,865	167,486,102	208,090,268	262,358,812
Αποσβέσεις	22,868,528	24,426,875	46,496,268	71,964,484	67,245,342	82,156,321	100,138,662
Εισοδήματα Προϊόντων - Εμπροσθόμια	14,964,787	24,684,141	30,533,514	21,854,151	16,857,520	23,489,257	92,852,755
Ηλεκτρονικές Προϊόντα	7,843,741	9,436,834	17,556,754	39,269,596	44,242,064	52,814,036	5,141,193
Υλικά και Υλικά	0	0	0	11,037,747	6,146,368	5,836,925	2,144,117
Αποσβέσεις	17,831,862	31,476,638	44,439,553	191,879,768	181,486,134	188,836,883	124,832,311
Απαιτ. Πιλοτών-Γραμ. Εξοπλισμού	17,831,962	31,476,650	44,429,555	106,154,976	67,787,712	82,067,379	72,077,141
Χροιάγραφο	0	0	0	26,746,706	24,884,784	9,385,232	4,231,753
Λοιπές Απαιτήσεις	0	0	0	16,978,084	8,813,638	9,176,192	48,323,317
Ταμείο - Τράπεζες	1,726,104	2,234,101	1,099,586	3,820,011	28,291,410	8,119,197	7,033,122
Σύνολο Επενδύσεων	77,413,878	109,155,112	135,644,881	613,462,512	486,348,467	446,822,964	470,987,171
ΠΑΘΗΤΙΚΟ							
Βασ. Κεφάλαια	35,536,915	47,678,758	75,467,563	277,829,851	363,846,476	363,896,462	297,573,474
Μισοχρόν. - Επενδ. Κεφάλαια	16,846,653	16,936,959	28,600,824	73,314,599	93,935,236	96,358,470	97,941,891
Αποδομ. Αξία	17,022,559	24,789,312	45,616,537	198,557,165	202,804,174	201,694,646	193,824,823
Αξία Κεφάλ. - Συναρμ. Ζημιές	1,669,703	3,962,479	4,790,142	5,150,088	5,306,458	4,967,286	5,806,760
Μίκρο & Μέσο Υποτοκ. Προβλεψίες	6,631,199	11,490,304	5,212,467	26,229,819	35,057,570	35,710,684	47,395,373
Επενδ. Κεφάλαια - Συναρμ. Ζημιές	35,346,366	48,586,897	51,444,848	119,219,847	78,446,917	102,181,878	125,938,323
Οφείλ. σε Τράπ. Μικροπ. Υποχρεώσεις	19,221,021	26,791,307	22,221,083	61,273,534	36,431,477	52,873,979	30,930,236
Γραμ. Πληρωτέα-Προμηθευτές-Πιστωτές	10,344,463	12,549,760	20,242,835	37,983,869	21,971,643	35,684,665	23,715,118
Μερίσματα Πληρωτέα (Κέρδη πρὸς Διανομή)	1,822,266	2,738,051	2,854,712	4,816,190	5,141,271	4,662,152	1,443,869
Λοιπές Υποχρεώσεις	3,855,166	5,906,939	6,126,238	6,035,449	5,101,626	8,821,082	69,849,100
Σύνολο Παθητικού	77,413,886	109,155,111	135,644,880	613,462,511	486,348,467	446,822,964	470,987,170
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΠΑΘΗΤΙΚΟ	-2	1	3	0	-3	-3	1
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ							
Πωλήσεις	36,502,201	50,998,101	63,638,374	143,515,827	98,789,142	112,113,947	128,525,102
Κόστος Πωληθέντων	25,310,154	34,691,862	42,106,352	106,392,165	70,353,033	82,483,167	102,275,077
Μίκρο Κέρδη	11,192,047	16,306,239	21,532,022	37,123,662	28,436,109	29,630,780	26,250,025
Προμήθειες και Λοιπ. Λειτουργ. Έσοδα	431,163	502,865	1,114,514	13,960,064	4,219,635	2,672,618	2,258,277
Χρηματοοικονομικές Δοτήσεις	2,760,570	3,434,400	4,303,853	5,366,037	4,659,671	5,151,895	4,772,021
Λοιπ. Λειτουργικά Έσοδα	4,335,849	7,018,831	10,448,747	24,819,639	17,451,522	19,760,056	19,809,301
Διαχειρηστικό Επένδυση	4,597,591	8,355,873	15,865,114	42,118,740	29,547,337	27,414,461	32,838,598
Μη Λειτουργικά Έσοδα	4,473,761	5,231,299	3,238,198	5,065,658	6,983,601	5,917,664	2,776,847
Μη Λειτουργικά Έσοδα	890,000	1,089,385	2,680,006	6,010,309	4,408,563	2,943,585	1,493,109
Αποσβέσεις εκτός Κόστους Πωληθέντων	48,995	48,277	154,342	411,824	421,861	526,144	598,312
Σύνολο Αποσβέσεων	4,156,863	1,388,641	1,837,344	3,627,936	2,411,789	3,469,834	3,489,718
Αποσβέσεις μέσα στο Κόστος Πωληθέντων	1,101,068	1,253,764	1,743,422	3,414,172	6,889,889	7,635,490	8,090,406
Εκτός Πρὸς Φόρων Επένδυσης	8,881,597	18,481,519	8,394,744	17,541,575	17,697,888	19,838,869	19,116,496
Καθαρά Μείσματα	0	0	0	2,836,712	3,047,044	2,234,726	705,929
Φόρος Εισοδήματος	0	0	0	1,372,176	334,148	336,540	0

(πηγή : Business Architects AE, MacAlister Elliott & Partners Ltd)

Πίνακας 1.3.3. Οικονομικά στοιχεία της Β' κατηγορίας εταιρειών από το δείγμα (μεσαίες εταιρείες). Τα στοιχεία καλύπτουν την επταετία 1996-2002.

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΞΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (Α)	ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ						
ΔΟΓΜΑΤΙΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ							
Βελτιωκό Πάγιο	21,229,354	24,888,114	25,812,552	47,882,826	25,602,114	36,333,628	26,583,485
Επίπεδο - Οικόπεδο	689,757	2,686,878	2,809,053	4,776,115	4,251,915	5,572,296	1,519,761
Κτίριο & Εγκατάσταση	15,314,629	36,643,816	46,839,671	36,191,184	31,755,592	34,672,535	64,916,960
Μηχανικό Εξοπλισμό	12,023,664	0	0	33,895,804	30,261,063	31,611,660	15,704,131
Ασφατικό Ασφάλιστρο - Διπλές Πολ. Αποσβέσεων	3,651,863	7,168,784	8,678,853	15,845,640	16,641,578	16,170,133	7,385,885
Μίκρο Στοιχομετρικές Αποσβέσεις	16,458,689	19,681,366	28,515,025	42,987,897	43,308,624	51,433,196	52,843,248
Αποσβέσεις Κτιρίων & Εγκαταστάσεων	0	0	0	16,694,255	16,963,143	20,063,605	38,848,304
Αποσβέσεις Μηχανολ. Εξοπλισμού	10,450,569	19,691,366	20,515,025	16,165,632	16,025,397	20,806,666	11,357,126
Αποσβέσεις Ασφαλισμ. Ασφαλίσεων - Διπλών Πολ. Αποσβέσεων	0	0	0	10,038,110	8,319,484	10,452,923	2,937,818
Μικροπρόθεσμες Απαιτήσεις	49,626	58,539	260,647	4,038,548	4,237,752	4,820,844	161,475
Συμμετοχές	13,787,504	14,456,733	11,972,255	134,158,865	167,486,102	208,090,268	262,358,812
Αποσβέσεις	22,868,528	24,426,875	46,496,268	71,964,484	62,245,342	82,156,321	106,138,662
Εσοδα Προώκων - Εμπροσθέντα	14,964,787	24,684,141	30,533,514	21,854,151	16,857,520	23,489,257	92,852,755
Ηλεκτρονισμένες Προώκων	7,843,741	9,436,834	17,566,754	39,269,596	44,242,064	52,814,036	5,141,193
Υπόλοιπα Υπόλοιπα	0	0	0	11,037,747	6,146,368	5,836,925	2,144,117
Αποσβέσεις	17,831,862	31,476,638	44,429,553	151,879,768	181,486,134	188,826,883	124,832,311
Απαιτ. Πιλοτών-Γραμ. Επιστροφών	17,831,962	31,476,650	44,429,553	106,154,976	67,787,712	82,267,379	72,077,141
Χρεώματα	0	0	0	26,746,706	24,884,784	9,385,232	4,231,753
Λοιπές Απαιτήσεις	0	0	0	16,978,084	8,813,638	9,176,192	48,323,317
Ταμείο - Τράπεζες	1,726,104	2,234,101	1,099,586	3,820,011	26,291,410	8,119,197	7,033,122
Σύνολο Επενδύσεων	77,413,878	105,155,112	135,644,881	813,462,512	486,348,464	446,822,964	470,987,171
ΠΑΘΗΤΙΚΟ							
Βασ. Κεφάλαια	25,536,915	47,678,758	75,467,563	277,829,851	363,846,476	363,896,462	297,573,474
Μισοχρόν. - Επικρατικό Κεφάλαιο	16,846,653	16,936,959	28,600,824	73,314,599	93,935,236	96,358,470	97,941,891
Αποδομητικό	17,022,559	24,789,312	45,616,537	198,557,165	202,804,174	201,694,646	193,824,823
Αδιν. Κέρδη - Συστατικό Ζημίες	1,669,703	3,962,479	4,790,142	5,150,088	5,306,458	4,967,286	5,806,760
Μίκρο & Μέσο Υποτοκ. Προβλεψεις	6,631,199	11,490,304	5,212,467	26,229,819	35,571,664	35,710,664	47,395,373
Επενδυτικές Επενδύσεις	35,342,366	48,586,897	51,444,848	119,219,347	78,646,917	182,181,878	125,938,323
Οφείλ. σε Τράπ. Μικροπρ. Υποχρεώσεις	19,221,021	26,791,307	22,221,083	61,273,534	36,431,477	52,873,979	30,930,236
Γραμ. Πληρωτέα-Προμηθευτές-Πιστωτές	10,344,463	12,549,760	20,242,835	37,983,869	21,971,643	35,684,665	23,715,118
Μερίσματα Πληρωτέα (Κέρδη προς Διανομή)	1,822,266	2,738,051	2,854,712	4,816,190	5,141,271	4,662,152	1,443,869
Λοιπές Υποχρεώσεις	3,855,166	5,906,939	6,126,238	6,035,449	5,101,626	8,821,082	69,849,100
Σύνολο Παθητικού	77,413,886	105,155,111	135,644,884	813,462,512	486,348,467	446,822,964	470,987,176
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΠΑΘΗΤΙΚΟ	-2	1	3	0	-3	-3	1
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ							
Πωλήσεις	36,502,201	50,998,101	63,638,374	143,515,827	98,789,142	112,113,947	128,525,102
Κόστος Πωληθέντων	25,310,154	34,691,862	42,106,352	106,392,165	70,353,033	82,483,167	102,275,077
Μίκρο Κέρδη	11,192,047	16,306,239	21,532,022	37,123,662	28,436,109	29,630,780	26,250,025
Προμήθειες και Λοιπά Λειτουργ. Έσοδα	431,163	502,865	1,114,514	13,960,064	4,219,635	2,672,618	2,258,277
Χρηματοοικονομικές Δοτήσεις	2,760,570	3,434,400	4,303,853	5,366,037	4,659,671	5,151,895	4,772,021
Λοιπά Λειτουργικά Έσοδα	4,335,849	7,018,831	10,448,747	24,819,639	17,451,522	19,760,056	19,809,301
Επενδυτικό Επενδυτικό	4,597,591	8,355,873	7,898,934	18,818,956	16,544,753	7,391,445	4,226,584
Μη Λειτουργικά Έσοδα	4,473,761	5,231,299	3,238,198	5,065,658	6,983,601	5,917,664	2,776,847
Μη Λειτουργικά Έσοδα	890,000	1,089,385	2,660,006	6,010,309	4,408,563	2,943,585	1,493,109
Αποσβέσεις εκτός Κόστους Πωληθέντων	48,995	48,277	154,342	411,824	421,861	526,144	598,312
Σύνολο Αποσβέσεων	4,156,863	1,388,641	1,897,714	3,675,986	2,411,789	3,469,734	3,489,716
Αποσβέσεις μέσα στο Κόστος Πωληθέντων	1,101,068	1,253,764	1,743,422	3,414,172	6,989,899	7,635,490	8,090,406
Επένδ. Προς Φόρων Επενδύσεων	8,881,587	18,461,519	8,794,744	17,543,575	17,697,888	18,338,468	17,116,466
Καθαρά Μείσματα	0	0	0	2,836,712	3,047,044	2,234,726	705,929
Φόρος Εισοδήματος παροχ. εισοδήματος	0	0	0	1,372,176	334,148	336,540	0
	0	0	0	716,409	932,961	112,000	871,300

(πηγή : Business Architects AE, MacAlister Elliott & Partners Ltd)

Πίνακας 1.3.4. Οικονομικά στοιχεία της Γ' κατηγορίας εταιρειών από το δείγμα (μικρές εταιρείες). Τα στοιχεία καλύπτουν την επταετία 1996-2002.

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΞΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ (Α)	ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ						
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ							
Βελτιωκό Πόλημο	21,229,354	24,888,114	25,812,552	47,882,826	25,602,114	36,333,628	26,583,485
Επιπλέον - Οικονομικά	689,757	2,686,878	2,809,053	4,776,115	4,251,915	5,572,296	1,519,761
Κέρδη & Εγκαταστάσεις	15,314,629	36,643,816	46,839,671	36,191,184	31,755,592	34,672,535	64,916,960
Μηχανισμός Εξοπλισμού	12,023,664	0	0	33,895,804	30,261,063	31,611,660	15,704,131
Ασφαλιστές Ασφάλισης - Διπλήν Πόλ. Αποσβέσεων	3,651,863	7,168,784	8,678,853	15,845,640	16,641,578	16,170,133	7,385,885
Μείωση Συναρμολογημένων Αποσβέσεων	16,458,489	19,881,344	28,515,825	42,987,897	43,308,824	51,433,194	52,843,248
Αποσβέσεις Κερών & Εγκρίσεων	0	0	0	16,694,255	16,963,143	20,063,605	38,848,304
Αποσβέσεις Μηχανολ. Εξοπλισμού	10,450,569	19,691,366	20,515,025	16,165,632	16,025,397	20,806,666	11,357,126
Αποσβέσεις Ασφαλιστών Ασφαλίσεων - Διπλήν Πόλ. Αποσβέσεων	0	0	0	10,038,110	8,319,484	10,452,923	2,937,818
Μικροπρόσθετες Απαιτήσεις	49,626	58,539	260,647	4,038,548	4,237,752	4,820,844	161,475
Συμμετοχές	13,787,504	14,456,733	11,972,255	134,158,865	167,486,102	208,090,268	262,358,812
Αποσβέσεις	22,868,528	24,426,875	46,496,264	71,964,484	52,245,342	82,156,321	100,138,662
Εσοδα Προϊόντα - Εμπροσθόμια	14,964,787	24,684,141	30,533,514	21,854,151	16,857,520	23,489,257	92,852,755
Ηλεκτρονισμένες Προϊόντα	7,843,741	9,436,834	17,556,754	39,269,596	44,242,064	52,814,036	5,141,193
Υλικά και Υλικά	0	0	0	11,037,747	6,146,368	5,836,925	2,144,117
Αποσβέσεις	17,831,862	31,476,638	44,439,553	151,879,768	181,486,134	188,836,883	124,832,311
Απαιτ. Πιλοτών-Γραμμ. Εξοπλισμού	17,831,962	31,476,650	44,429,555	106,154,976	67,787,712	82,067,379	72,077,141
Χρεώματα	0	0	0	26,746,706	24,884,784	9,385,232	4,231,753
Λοιπές Απαιτήσεις	0	0	0	16,978,084	8,813,638	9,176,192	48,323,317
Ταμείο - Τράπεζες	1,726,104	2,234,101	1,099,586	3,820,011	28,291,410	8,119,197	7,033,122
Σύνολο Επενδύσεων	77,413,878	109,155,112	135,644,881	813,462,512	486,348,467	446,822,944	470,987,171
ΠΑΘΗΤΙΚΟ							
Βασ. Κεφάλαια	25,536,915	47,678,758	75,467,563	277,829,851	383,846,476	383,896,462	297,573,474
Μισοχρόν. - Επικρατικό Κεφάλαιο	16,846,653	16,936,959	28,600,824	73,314,599	93,935,236	96,358,470	97,941,891
Αποδομικά	17,022,559	24,789,312	45,616,537	198,557,165	202,804,174	201,694,646	193,824,823
Αδαν. Κέρδη - Συναρμολογημ. Ζημιές	1,669,703	3,962,479	4,790,142	5,150,088	5,306,458	4,967,286	5,806,760
Μόνο & Μέσο Υποτομ. Προβλεψίες	6,631,199	11,490,304	5,212,467	26,229,819	35,057,570	35,710,684	47,395,373
Επενδεδεμένες Συναρμολογημ.	35,348,366	48,586,897	51,444,848	119,219,847	78,646,917	182,181,878	125,938,323
Οφείλ. σε Τράπ. Μικροπρότ. Υποχρεώσεις	19,221,021	26,791,307	22,221,083	61,273,534	36,431,477	52,873,979	30,930,236
Γραμμ. Πληρωτέα-Προμηθευτές-Πιστωτές	10,344,463	12,549,760	20,242,835	37,983,869	21,971,643	35,684,665	23,715,118
Μερίσματα Πληρωτέα (Κέρδη προς Διανομή)	1,822,266	2,738,051	2,854,712	4,816,190	5,141,271	4,662,152	1,443,869
Λοιπές Υποχρεώσεις	3,855,166	5,906,939	6,126,238	6,035,449	5,101,626	8,821,082	69,849,100
Σύνολο Παθητικού	77,413,886	109,155,111	135,644,881	813,462,512	486,348,467	446,822,944	470,987,176
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΠΑΘΗΤΙΚΟ	-2	1	3	0	-3	-3	1
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ							
Πωλήσεις	36,502,201	50,998,101	63,638,374	143,515,827	98,789,142	112,113,947	128,525,102
Κόστος Πωληθέντων	25,310,154	34,691,862	42,106,352	106,392,165	70,353,033	82,483,167	102,275,077
Μικτό Κέρδος	11,192,047	16,306,239	21,532,022	36,123,662	28,436,109	29,630,780	26,250,025
Προμήθειες και Λοιπά Λειτουργ. Έσοδα	431,163	502,865	1,114,514	13,960,064	4,219,635	2,672,618	2,258,277
Χρηματοοικονομικές Δομήσεις	2,760,570	3,434,400	4,303,853	5,366,037	4,659,671	5,151,895	4,772,021
Λοιπά Λειτουργικά Έσοδα	4,335,849	7,018,831	10,448,747	24,819,639	17,451,522	19,760,056	19,809,301
Επενδεδεμένο Επένδυση	4,574,791	6,356,873	7,898,934	18,818,956	19,544,751	7,391,445	4,226,384
Μη Λειτουργικά Έσοδα	4,473,761	5,231,299	3,238,198	5,065,658	6,983,601	5,917,664	2,776,847
Μη Λειτουργικά Έσοδα	890,000	1,089,385	2,680,006	6,010,309	4,408,563	2,943,585	1,493,109
Αποσβέσεις εκτός Κόστους Πωληθέντων	48,995	48,277	154,342	411,824	421,861	526,144	598,312
Σύνολο Αποσβέσεων	1,158,863	1,388,641	1,897,714	3,875,986	2,411,789	5,481,434	8,449,716
Αποσβέσεις μέσα στο Κόστος Πωληθέντων	1,101,068	1,253,764	1,743,422	3,414,172	6,889,889	7,635,490	8,090,406
Επένδ. Προς Φόρμα Επένδυσης	8,881,587	18,461,519	8,794,744	17,543,575	17,697,888	9,838,468	5,916,466
Καθαρά Μείσματα	0	0	0	2,836,712	3,047,044	2,234,726	705,929
Φόρος Εισοδήματος	0	0	0	1,372,176	334,148	336,540	0

(πηγή : Business Architects AE, MacAlister Elliott & Partners Ltd)

Πίνακας 1.3.5. Ενοποιημένα οικονομικά στοιχεία και των τριών κατηγοριών εταιρειών που απαρτίζουν τον κλάδο της υδατοκαλλιέργειας. Τα στοιχεία καλύπτουν την επταετία 1996-2002.

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ - ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ							
ΣΥΝΟΛΟ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ (Α+Β+Γ)			ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ							
Καθαρά Πάγια	37.805.127	49.684.732	56.958.664	79.298.431	73.537.328	73.136.984	71.687.196
Γήπεδα - Οικόπεδα	1.504.206	3.593.066	3.727.743	8.543.759	8.438.685	10.056.959	5.913.370
Κτίρια & Εγκαταστάσεις	30.294.123	59.562.691	76.993.224	58.012.700	58.050.266	63.345.038	93.259.367
Μηχανικός Εξοπλισμός	16.305.771	4.288.372	3.637.094	52.456.978	49.956.626	56.810.470	41.488.944
Ασώματες Ακινήσεις -Δαπάνες Πολ. Αποσβέσεων	5.499.928	9.047.933	10.698.639	18.554.256	19.393.462	19.128.620	10.826.241
Μειον: Συσσωρευμένες Αποσβέσεις	15.798.901	26.807.330	38.098.036	58.269.262	62.301.711	76.204.103	79.800.726
Αποσβέσεις Κτιρίων & Εγκαταστάσεων	262.624	457.403	156.112	23.621.813	26.439.914	31.355.306	50.374.688
Αποσβέσεις Μηχανολ. Εξοπλισμού	15.536.277	26.349.927	37.941.924	23.770.884	26.643.983	33.273.936	25.164.337
Αποσβέσεις Ασώματων Ακινήσεων -Δαπανών Πολ.Αποσβέσεων	0	0	0	10.876.565	9.217.814	11.574.861	4.261.701
Μακροπρόθεσμες Απαιτήσεις	114.312	136.719	347.285	4.103.314	4.313.132	4.943.694	301.012
Συμμετοχές	14.476.268	15.133.215	13.458.422	136.856.972	173.552.076	215.372.676	210.237.827
Αποθέματα	42.177.944	57.209.523	81.659.400	119.341.405	122.725.985	155.822.631	181.917.762
Έτοιμα Προϊόντα - Εμπορεύματα	14.964.787	24.684.141	30.533.514	28.396.413	26.058.537	37.318.321	107.356.085
Ημικατεργασμένα Προϊόντα	27.213.157	32.525.382	51.125.886	77.707.151	86.094.715	109.622.625	71.191.820
Υλίες και Υλικά	0	0	0	13.237.841	10.572.733	8.881.685	3.369.857
Απαιτήσεις	27.204.863	46.150.863	62.331.523	178.278.590	132.516.767	139.860.968	176.236.942
Απαιτ. Πελατών-Γραμμ. Εισπρακτέα	27.204.863	46.150.863	62.331.523	129.014.373	93.351.726	112.404.679	109.247.593
Χρεώγραφα	0	0	0	28.780.546	24.990.307	10.479.471	6.723.335
Λοιπές Απαιτήσεις	0	0	0	20.483.671	14.174.734	16.975.918	60.266.014
Ταμείο - Τράπεζες	4.712.201	3.994.614	3.240.839	7.716.699	31.199.596	10.817.997	10.331.687
Σύνολο Ενεργητικού	126.490.715	172.309.666	217.996.133	525.595.411	537.844.884	599.954.050	650.712.426
ΠΑΘΗΤΙΚΟ							
Ίδια Κεφάλαια	50.251.470	66.076.105	104.660.209	312.977.173	341.487.481	347.512.113	358.650.952
Μετοχικό - Εταιρικό Κεφάλαιο	25.479.766	30.231.296	43.950.143	95.731.459	119.937.688	123.523.073	134.717.743
Αποθεματικά	24.098.834	32.565.695	56.112.288	212.154.286	216.782.448	219.493.744	218.275.724
Αδian Κέρδη - Συσσωρευμ. Ζημιές	672.870	3.279.114	4.597.778	5.091.428	4.737.345	4.495.296	5.657.485
Μίκρο & Μέσο Υποχρ.+Προβλέψεις	12.496.474	22.857.887	23.644.070	44.723.582	54.158.513	55.503.174	73.280.314
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	63.742.767	83.375.665	89.691.852	167.894.664	142.228.892	196.938.759	218.781.158
Οφειλές σε Τράπ. Μακροπρ.Υποχρεώσεις	35.831.505	44.622.414	36.839.725	78.506.497	56.797.062	86.327.359	61.563.870
Γραμμ. Πληρωτέα-Προμηθευτές-Πιστωτές	18.871.667	24.326.309	36.220.311	66.742.235	63.475.710	84.646.775	78.917.473
Μερίσματα Πληρωτέα / Κέρδη πρὸς Διανομή	2.146.400	3.134.276	3.334.313	5.593.061	6.011.269	7.642.319	2.444.789
Λοιπές Υποχρεώσεις	6.893.195	11.292.666	13.297.503	17.052.871	15.944.851	18.322.306	75.855.026
Σύνολο Παθητικού	126.490.711	172.309.657	217.996.131	525.595.419	537.844.886	599.954.046	650.712.424
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΕΡΓΗΤΙΚΟ - ΠΑΘΗΤΙΚΟ	4	9	2	-8	-2	4	2
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ							
Πωλήσεις	57.973.380	83.804.753	98.512.720	190.948.719	155.333.999	173.190.061	205.125.633
Κόστος Πωληθέντων	41.512.803	60.999.145	67.375.812	142.357.952	112.739.794	127.264.587	161.429.935
Μικτό Κέρδος	16.460.577	22.805.608	31.136.908	48.590.767	42.594.205	45.925.474	43.695.698
Προμήθειες και λοιπά Λειτουργ. Έσοδα	646.886	642.163	1.306.067	14.146.334	4.356.160	3.138.109	2.758.729
Χρηματοοικονομικές Δαπάνες	4.862.674	5.424.046	7.361.590	9.333.518	9.913.342	10.360.740	10.557.696
Λοιπά Λειτουργικά Έξοδα	6.494.154	9.864.991	14.641.264	30.306.386	22.713.066	27.973.369	28.589.872
Λειτουργικό Περιθώριο	5.750.635	8.158.734	10.440.121	23.097.197	14.323.957	10.729.474	7.306.859
Μη λειτουργικά Έσοδα	5.167.342	5.637.802	4.152.561	6.426.288	8.413.456	7.073.320	3.903.961
Μη λειτουργικά Έξοδα	1.614.292	1.686.253	3.680.124	6.955.217	5.661.116	3.715.446	2.375.703
Αποσβέσεις εκτός Κόστους Πωληθέντων	110.099	169.795	292.707	621.799	1.056.208	710.795	783.963
Σύνολο Αποσβέσεων	1.995.838	2.913.061	4.137.151	7.982.817	12.340.544	13.597.515	14.682.715
Αποσβέσεις μέσα στο Κόστος Πωληθέντων	1.885.739	2.743.266	3.844.444	7.361.018	11.284.336	12.886.720	13.898.752
Κέρδος Πρὸ Φόρου Εισοδήματος	9.193.586	11.940.488	10.639.851	21.946.469	16.020.089	13.376.553	8.051.154
Καθαρά Μερίσματα	0	0	0	3.158.498	3.585.608	3.163.115	1.760.659
Φόρος Εισοδήματος	0	0	0	2.291.453	1.157.495	1.193.193	985.732

Πίνακας 1.3.6. Παρουσίαση αριθμοδεικτών για τις εταιρείες της κατηγορίας Α (Μεγάλες εταιρείες).

Χρηματοοικονομικά στοιχεία – Ανάλυση ισολογισμού εταιρειών							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α			ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ							
Αποδοτικότητα Ιδίου Κεφαλαίου	22,68%	21,92%	10,50%	6,34%	4,20%	3,25%	1,65%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Φόρου Εισοδ/τος	25,66%	23,47%	14,96%	7,56%	5,14%	4,43%	2,81%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	19,12%	17,66%	9,85%	5,79%	3,76%	2,90%	1,42%
Περιθώριο Μικτού Κέρδους	30,66%	31,97%	33,83%	24,47%	28,78%	26,43%	20,42%
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους	12,26%	12,34%	12,19%	12,01%	10,24%	6,44%	3,23%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	29,30%	26,96%	19,46%	14,56%	16,85%	13,06%	7,40%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Φόρου Εισοδ/τος	21,83%	20,29%	12,81%	11,15%	12,33%	8,57%	3,76%
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Απασχολούμενων Κεφαλαίων	0,88	0,87	0,77	0,52	0,31	0,34	0,38
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Ιδίων Κεφαλαίων	1,04	1,08	0,82	0,57	0,34	0,38	0,44
Απασχολούμενα Κεφάλαια / Καθαρά Πάγια	1,99	2,21	2,82	6,37	8,53	9,20	9,43
Σχέση Ξένων προς Ιδια Κεφάλαια	1,18	1,29	0,72	0,49	0,35	0,45	0,58
Κάλυψη Χρηματ/κών Δαπανών	3,92	4,04	2,93	4,27	3,73	2,91	2,03
Σχέση Ιδίων προς Απασχολούμενα Κεφάλαια	0,84	0,81	0,94	0,91	0,89	0,89	0,86
Γενική Ρευστότητα	1,20	1,36	1,82	2,07	2,79	1,87	1,84
Άμεση Ρευστότητα	0,55	0,67	0,89	1,41	1,84	1,07	1,05
Κεφάλαιο Κίνησης σε 000 Euro	7.124	17.846	42.175	117.450	126.377	88.996	105.865
Απασχολημένο Κεφάλαιο σε 000 Euro	42.170	59.169	84.220	303.252	337.703	338.721	344.969
Μ.Ο. Προθ. Εισπρ.Απαιτήσεων (Ημέρες)	178	225	255	270	250	268	205
Μ.Ο. Προθ.Εξόφλ.Προμηθ. / Πιστωτών (Ημέρες)	149	132	175	128	114	158	85
Κυκλοφοριακή ταχύτης Αποθεμάτων (Ημέρες)	329	359	417	242	349	364	357

Πίνακας 1.3.7. Παρουσίαση αριθμοδεικτών για τις εταιρείες της κατηγορίας Β
(Μεσαίες εταιρείες).

Χρηματοοικονομικά στοιχεία – Ανάλυση ισολογισμού εταιρειών							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Β			ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ							
Αποδοτικότητα Ιδίου Κεφαλαίου	6,66%	6,87%	8,20%	13,44%	9,24%	9,74%	6,18%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Φόρου Εισοδ/τος	17,88%	11,75%	12,43%	16,69%	17,49%	16,08%	11,23%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	5,43%	4,43%	4,69%	8,43%	5,96%	6,54%	4,15%
Περιθώριο Μικτού Κέρδους	28,11%	22,10%	30,35%	31,44%	28,69%	30,06%	24,92%
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους	6,04%	5,66%	6,98%	9,36%	7,26%	6,14%	4,61%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	16,79%	11,21%	16,54%	19,33%	18,10%	17,15%	13,60%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Φόρου Εισοδ/τος	5,10%	4,22%	6,24%	9,76%	6,17%	6,97%	5,02%
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Απασχολούμενων Κεφαλαίων	1,07	1,05	0,75	0,86	0,97	0,94	0,83
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Ιδίων Κεφαλαίων	1,31	1,63	1,31	1,38	1,50	1,40	1,23
Απασχολούμενα Κεφάλαια / Καθαρά Πάγια	1,12	1,24	1,66	1,79	1,74	1,79	2,68
Σχέση Ξένων προς Ίδια Κεφάλαια	2,16	2,40	2,26	2,39	2,62	2,77	1,91
Κάλυψη Χρηματ/κών Δαπανών	1,44	1,60	1,61	2,02	1,52	1,68	1,59
Σχέση Ιδίων προς Απασχολούμενα Κεφάλαια	0,82	0,64	0,57	0,63	0,65	0,67	0,67
Γενική Ρευστότητα	1,04	1,14	1,41	1,34	1,22	1,20	1,56
Άμεση Ρευστότητα	0,42	0,49	0,54	0,54	0,46	0,44	0,66
Κεφάλαιο Κίνησης σε 000 Euro	856	3.777	12.330	15.385	12.413	15.415	40.233
Απασχολημένο Κεφάλαιο σε 000 Euro	14.356	23.043	34.609	40.268	42.777	49.804	75.991
Μ.Ο. Προθ. Εισπρ.Απαιτήσεων (Ημέρες)	175	183	211	206	182	190	187
Μ.Ο. Προθ.Εξόφλ.Προμηθ. / Πιστωτών (Ημέρες)	188	168	221	317	401	421	323
Κυκλοφοριακή ταχύτης Αποθεμάτων (Ημέρες)	473	348	526	559	535	656	509

Πίνακας 1.3.8. Παρουσίαση αριθμοδεικτών για τις εταιρείες της κατηγορίας Γ (Μικρές εταιρείες).

Χρηματοοικονομικά στοιχεία – Ανάλυση ισολογισμού εταιρειών							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Γ			ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ							
Αποδοτικότητα Ιδίου Κεφαλαίου	11,70%	13,19%	12,31%	9,25%	6,54%	2,54%	-0,12%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Φόρου Εισοδ/τος	10,72%	11,47%	11,62%	11,52%	7,22%	5,09%	3,58%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	5,66%	6,98%	7,63%	6,99%	5,10%	1,95%	-0,11%
Περιθώριο Μικτού Κέρδους	16,10%	13,55%	19,47%	20,15%	15,21%	16,13%	13,46%
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους	4,68%	4,97%	8,11%	7,20%	5,07%	3,16%	1,32%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	10,43%	8,77%	12,15%	12,73%	7,12%	4,97%	2,74%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Φόρου Εισοδ/τος	5,50%	5,34%	7,97%	7,72%	5,02%	1,90%	-0,09%
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Απασχολούμενων Κεφαλαίων	1,03	1,31	0,96	0,90	1,01	1,02	1,31
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Ιδίων Κεφαλαίων	2,13	2,47	1,54	1,20	1,30	1,34	1,42
Απασχολούμενα Κεφάλαια / Καθαρά Πάγια	1,66	1,58	1,50	1,53	1,62	1,70	1,64
Σχέση Ξένων προς ίδια Κεφάλαια	3,02	2,58	2,03	1,49	1,50	2,00	2,13
Κάλυψη Χρηματ/κών Δαπανών	2,12	2,55	2,91	2,54	3,39	1,62	0,97
Σχέση Ιδίων προς Απασχολούμενα Κεφάλαια	0,48	0,53	0,62	0,76	0,78	0,76	0,92
Γενική Ρευστότητα	1,40	1,39	1,36	1,37	1,38	1,28	1,18
Άμεση Ρευστότητα	0,50	0,52	0,46	0,48	0,52	0,44	0,37
Κεφάλαιο Κίνησης σε 000 Euro	2.373	2.356	3.035	4.606	5.423	5.151	3.607
Απασχολημένο Κεφάλαιο σε 000 Euro	6.222	6.722	9.475	14.181	15.135	14.490	10.972
Μ.Ο. Προθ. Εισπρ.Απαιτήσεων (Ημέρες)	122	109	119	95	119	147	136
Μ.Ο. Προθ.Εξόφλ.Προμηθ. / Πιστωτών (Ημέρες)	200	153	256	291	259	342	407
Κυκλοφοριακή ταχύτης Αποθεμάτων (Ημέρες)	363	253	382	393	347	456	489

Πίνακας 1.3.9. Παρουσίαση αριθμοδεικτών για το σύνολο των κατηγοριών (Α+Β+Γ).

Χρηματοοικονομικά στοιχεία – Ανάλυση ισολογισμού εταιρειών							
ΣΥΝΟΛΟ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΩΝ (Α+Β+Γ)			ΤΙΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ				
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ							
Αποδοτικότητα Ιδίου Κεφαλαίου	18,30%	18,07%	10,17%	7,01%	4,69%	3,85%	2,24%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Φόρου Εισοδ/τος	22,40%	19,53%	14,03%	8,74%	6,56%	5,89%	4,31%
Αποδοτικότητα Απασχολούμενου Κεφαλαίου προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	14,65%	13,43%	8,29%	6,14%	4,05%	3,32%	1,86%
Περιθώριο Μικτού Κέρδους	28,39%	27,21%	31,61%	25,45%	27,42%	26,52%	21,30%
Περιθώριο Λειτουργικού Κέρδους	9,81%	9,66%	10,46%	11,26%	8,97%	6,08%	3,51%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Τόκων & Φόρου Εισοδ/τος	23,98%	20,56%	18,03%	15,25%	16,24%	13,46%	8,95%
Περιθώριο Καθαρού Κέρδους προ Φόρου Εισοδ/τος	15,68%	14,14%	10,66%	10,70%	10,03%	7,59%	3,87%
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Απασχολούμενων Κεφαλαίων	0,93	0,95	0,78	0,57	0,40	0,44	0,48
Κυκλοφοριακή Ταχύτης Ιδίων Κεφαλαίων	1,17	1,28	0,95	0,66	0,47	0,51	0,58
Απασχολούμενα Κεφάλαια / Καθαρά Πάγια	1,66	1,79	2,25	4,51	5,38	5,51	6,03
Σχέση Ξένων προς ίδια Κεφάλαια	1,52	1,61	1,08	0,68	0,58	0,73	0,81
Κάλυψη Χρηματ/κών Δαπανών	2,89	3,20	2,45	3,35	2,62	2,29	1,76
Σχέση Ιδίων προς Απασχολούμενα Κεφάλαια	0,80	0,74	0,82	0,87	0,86	0,86	0,83
Γενική Ρευστότητα	1,16	1,29	1,64	1,82	2,01	1,56	1,68
Άμεση Ρευστότητα	0,50	0,60	0,73	1,11	1,15	0,77	0,85
Κεφάλαιο Κίνησης σε 000 Euro	10.352	23.979	57.540	137.442	144.213	109.562	149.705
Απασχολημένο Κεφάλαιο σε 000 Euro	62.748	88.934	128.304	357.701	395.616	403.015	431.931
Μ.Ο. Προθ. Εισπρ.Απαιτήσεων (Ημέρες)	171	201	231	247	219	237	194
Μ.Ο. Προθ.Εξόφλ.Προμηθ. / Πιστωτών (Ημέρες)	166	146	196	171	206	243	178
Κυκλοφοριακή ταχύτης Αποθεμάτων (Ημέρες)	371	342	442	306	397	447	411

Συμπεράσματα

Αν θα μπορούσαν να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα για την κατάσταση στον κλάδο, αυτά θα συνοψίζονταν στα εξής:

- Ο τζίρος του κλάδου έχει αυξηθεί σημαντικά ιδιαίτερα των εταιρειών της κατηγορίας Α.
- Η μείωση των συντελεστών του μικτού κέρδους οφείλεται κυρίως στην μείωση των τιμών πώλησης
- Η άντληση πόρων από το Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) έδωσε μία ζετή παράταση στις δυσμενείς εξελίξεις, αφού ενισχύθηκε ο κλάδος, από την ενίσχυση των επιχειρήσεων της κατηγορίας Α.

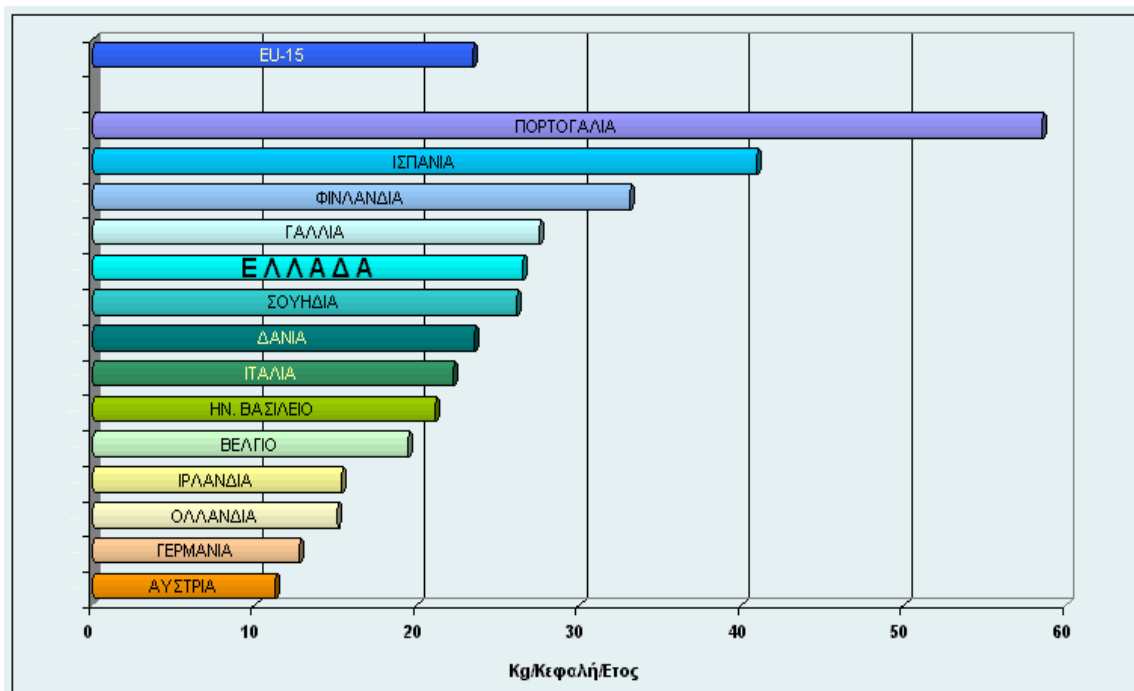
- Αν δεν είχε συμβεί η χρηματοδότηση επιχειρήσεων του κλάδου μέσω του ΧΑΑ, τα φαινόμενα ίσως πρόσκαιρα ήταν εντονότερα, αλλά πιθανόν θα είχαν αφυπνισθεί οι επιχειρήσεις και δεν θα είχε τραυματισθεί η αγορά και το προϊόν.
- Η κερδοφορία του κλάδου λόγω των μη λειτουργικών αποτελεσμάτων είναι πολύ περιορισμένη, ενώ η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων κινείται σε αρνητική τροχιά.
- Ο κλάδος γενικά δείχνει να έχει επάρκεια κεφαλαίων, πρέπει να εξετασθεί όμως αναλυτικότερα και σε βάθος αφού απαλειφθούν από τον λογαριασμό ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ το τμήμα που αντιπροσωπεύει άλλες επιχειρήσεις από τον κλάδο ιχθυοκαλλιέργειας, πολλές από τις οποίες μπορεί να είναι εξαιρετικά προβληματικές.
- Η σχέση ιδίων προς ξένα κεφάλαια και γενικά η δανειακή εξάρτηση των επιχειρήσεων είναι ικανοποιητική, ιδιαίτερα των επιχειρήσεων της κατηγορίας Α.
- Το προηγούμενο συμπέρασμα πιστοποιείται και από την εξέλιξη του δείκτη δανειακής κάλυψης των Χρηματοοικονομικών δαπανών, ο οποίος παρ' όλη την συρρίκνωση των τελικών αποτελεσμάτων κινείται σε ιδιαίτερα ικανοποιητικές τιμές, ιδιαίτερα των επιχειρήσεων του κλάδου Α.
- Υπάρχει μεγάλη απόκλιση των δεικτών της γενικής Ρευστότητας έναντι της Άμεσης ρευστότητας που οφείλεται σε μεγάλη αποθεματοποίηση. Η αποθεματοποίηση αυτή μπορεί να αποδοθεί στις ανάγκες λόγω αυξημένης παραγωγής. Επειδή το μεγαλύτερο μέρος της αποθεματοποίησης αφορά παραγωγή σε εξέλιξη, και λόγω της απαλλαγής του κλάδου από την τήρηση βιβλίου αποθήκης και τεχνικών προδιαγραφών, σε συνδυασμό με την ευπάθεια του προϊόντος, **θα πρέπει να εξετασθεί και να καταγραφεί αναλυτικά ο τρόπος αποτύπωσης, καταγραφής και αποτίμησης των απογραφών της εν εξελίξει παραγωγής στις βασικές επιχειρήσεις του κλάδου, αφού εξ' αιτίας του μεγέθους αυτού, μπορεί να έχουμε σοβαρές ανατροπές των συμπερασμάτων** της έρευνας προς το χειρότερο.

1.4. Ρυθμός ανάπτυξης αγοράς

Κατά την αξιολόγηση στοιχείων για την εκτίμηση της φαινόμενης κατανάλωσης αλιευτικών προϊόντων, προκύπτει ένα σημαντικό πρόβλημα που οφείλεται στο γεγονός ότι το τρέχον στατιστικό σύστημα της Ε.Σ.Υ.Ε. δεν κάνει καμία διάκριση μεταξύ των εκφορτώσεων που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και εκείνων που προορίζονται για ιχθυοτροφές ή/και άλλες χρήσεις. Εντούτοις, μια επαρκής γενική εικόνα μπορεί να σχηματισθεί, βασισμένη στις διαθέσιμες πληροφορίες, σύμφωνα με την οποία γίνεται εμφανές ότι η παραδοσιακή αλιεία (συλλεκτική) φθίνει συνεχώς, ενώ παράλληλα αυξάνεται το μερίδιο της παραγωγής ιχθυοκαλλιέργειας στο γενικό σύνολο. Η πτώση της παραδοσιακής αλιείας αποδίδεται στην απόσυρση ενός σημαντικού αριθμού παλιών αλιευτικών σκαφών καθώς επίσης και στην αλλαγή της στατιστικής μεθοδολογίας για τη συλλογή των στοιχείων από το 1998. Παράλληλα, η εκρηκτική αύξηση των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας έχει αυξήσει το μερίδιό τους στη συνολική παραγωγή από 3% το 1989 σε 35% το 1998.

Λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του Eurostat η ετήσια κατά κεφαλήν κατανάλωση για το έτος 1998 ανήλθε στα 26,5 κιλά, καθιστώντας την χώρα μας 5^η στην Ευρωπαϊκή Ένωση στην κατά κεφαλή κατανάλωση, με κατανάλωση άνω του σχετικού Κοινοτικού μέσου όρου (Γράφημα 1.4.1.).

Γράφημα 1.4.1. Φαινόμενης κατανάλωσης αλιευτικών προϊόντων στην ΕΕ



(Στοιχεία: Eurostat)

Γενικά, κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας περίπου, η ζήτηση για τα αλιευτικά προϊόντα παρουσιάζει μία αργή, αλλά σταθερή αύξηση. Το συνδυασμένο αποτέλεσμα της χαμηλής αλλά σταθερής αύξησης της συνολικής παραγωγής (μέσω της ιχθυοκαλλιέργειας) και της μείωσης του εμπορικού ελλείμματος ιχθυηρών αντανakλάται στην αύξηση της φαινόμενης κατανάλωσης.

Πρέπει να σημειωθεί, ότι δεν έχουν γίνει σχεδόν καθόλου προσπάθειες για την προώθηση των ιχθυηρών στους τελικούς καταναλωτές. Αυτή η έλλειψη ενεργειών προώθησης αφορά τόσο στα προϊόντα αλιείας όσο και στα προϊόντα υδατοκαλλιέργειας. Ουσιαστικά η μόνη προωθητική ενέργεια που έχει υπάρξει από την πλευρά των ιχθυοπαραγωγών ήταν μέσω του συλλογικού τους φορέα (ΣΕΘ) η οποία δεν ήταν παρά μια "γενική" προσέγγιση χωρίς άμεσο μήνυμα και συνέχεια.

Το Υπουργείο Γεωργίας, στο "Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αλιείας 2000-2006", παρέχει πληροφορίες για την κατανάλωση νωπών, μεταποιημένων και κατεψυγμένων προϊόντων ιχθυηρών όπως αυτά παρουσιάζονται στους Πίνακες 1.4.2. και 1.4.3. Τα παρεχόμενα στοιχεία διαφέρουν από τη εκτίμηση

του Eurostat γεγονός που αναδεικνύει για άλλη μία φορά το πρόβλημα παροχής αξιόπιστων στοιχείων για ποσοτικές αναλύσεις και την εξαγωγή αξιόπιστων συμπερασμάτων, κυρίως σε ότι αφορά τις απόλυτες τιμές. Η παρατήρηση αυτή λαμβάνεται υπ' όψη σε ότι ακολουθεί. Παρ' όλα αυτά, τα παρεχόμενα στοιχεία παρέχουν μια καλή ένδειξη της αναλογίας μεταξύ της κατανάλωσης φρέσκων και επεξεργασμένων ιχθυηρών. Πρέπει να τονιστεί, ακόμα μια φορά, ότι η πτώση που παρουσιάζεται για την κατανάλωση φρέσκων ιχθυηρών το 1998 αποδίδεται κυρίως στη μειωμένη παραγωγή από την συλλεκτική αλιεία καθώς επίσης και σε μια αλλαγή του συστήματος καταγραφής του ΕΣΥΕ.

Πίνακας 1.4.2. Φαινόμενη κατανάλωση αλιευτικών προϊόντων σε τόνους. Στοιχεία: Υπουργείο Γεωργίας.

	1993	1997	1998	1999
Πρωτογενής Παραγωγή	240.176	252.452	219.013	231.650
Εισαγωγές	57.801	95.696	91.418	93.000
Εξαγωγές	26.501	56.407	60.981	65.000
Φαινόμενη Κατανάλωση	271.476	291.741	249.450	259.650
- / / - κατά κεφαλή	25,9	27,8	23,8	24,7

Πίνακας 1.4.3. Φαινόμενη κατανάλωση νωπών και μεταποιημένων αλιευτικών προϊόντων (τον.) (Στοιχεία: Υπουργείο Γεωργίας).

	Νωπά			Μεταποιημένα*		
	1993	1997	1998	1993	1997	1998
Παραγωγή	208.400	227.735	193.000	39.546	38.853	43.803
Εισαγωγές	6.982	17.624	19.042	50.814	78.072	72.377
Εξαγωγές	15.550	40.121	46.289	10.951	16.286	14.693
Φαινόμενη κατανάλωση	199.832	205.238	165.753	79.409	100.639	101.487
- / / - κατά κεφαλή	19,03	19,55	15,79	6,17	9,1	9,1

* συμπεριλαμβάνονται μεταποιημένα + κατεψυγμένα + υπερπόντιας αλιείας

Ειδικότερα, σε ότι αφορά το ποσοστό των κατεψυγμένων αλιευμάτων στη συνολική κατανάλωση (σε ποσότητες) κατά την πενταετία 1993-1998

παρουσιάστηκε σημαντική αύξηση και διαμορφώθηκε από 16% το 1993 σε 26% το 1998. Αύξηση επίσης παρατηρήθηκε και στα υπόλοιπα μεταποιημένα προϊόντα από 6% το 1993 σε 10% το 1998 (Πίνακας 1.4.4).

Πίνακας 1.4.4. Παραγωγή, Εμπόριο και Φαινόμενη κατανάλωση κατεψυγμένων και λοιπών μεταποιημένων προϊόντων (σε τόνους). (Στοιχεία: Υπουργείο Γεωργίας).

	Κατεψυγμένα				Λοιπά Μεταποιημένα			
	1993	1997	1998	1999*	1993	1997	1998	1999
Παραγωγή	13.000	19.011	22.734	23.500	11.815	14.762	15.155	16.000
Εισαγωγές	34.511	56.474	54.977	55.000	16.308	21.598	17.400	17.000
Εξαγωγές	2.673	7.505	5.857	6.000	8.278	8.781	8.836	9.000
Φαινόμενη κατανάλωση	44.838	67.980	71.854	72.500	19.845	27.589	23.719	24.000
- / / - κατά κεφαλή	4,27	6,47	6,84	6,90	1,89	2,62	2,25	2,28

Σε ότι αφορά τη φαινόμενη ή πραγματική κατανάλωση προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας, και ειδικότερα τσιπούρας και λαβρακιού, επίσημα στοιχεία δεν υφίστανται, και λόγω της δηλωμένης έλλειψης αξιόπιστων δεδομένων παραγωγής, η εκτίμηση του σημαντικού αυτού 'δείκτη' με σημαντικό ποσοστό ακρίβειας είναι ιδιαίτερα προβληματική.

Εν τούτοις, λαμβάνοντας υπόψη την παραγωγή και τις εξαγωγές τσιπούρας και λαβρακιού, όπως αυτά έχουν εκτιμηθεί από τον Σύνδεσμο Ελλήνων Θαλασσοκαλλιεργητών (ΣΕΘ), και με την παραδοχή πως λόγω της πλεονάζουσας εγχώριας παραγωγής οι όποιες εισαγωγές τέτοιων προϊόντων προς εγχώρια κατανάλωση είναι αμελητέες και προορίζονται για τις άλλες χώρες της ΕΕ, η φαινόμενη κατανάλωση τσιπούρας ιχθυοκαλλιέργειας παρουσιάζει αύξηση από 65 gr το 1990 σε 1,3 kg το 2000 και το λαβράκι από 21 gr στα 570 gr κατά την ίδια περίοδο (Πίνακας 1.4.5.).

Τα παραπάνω στοιχεία φαίνεται να βρίσκονται σε σχετική συμφωνία με στοιχεία άλλης πηγής (Μελέτη Girag 2002), από τα οποία η φαινόμενη εγχώρια κατανάλωση τσιπούρας ιχθυοκαλλιέργειας για το έτος 2001 εκτιμήθηκε στους 11.600 τόνους, ή 1.1 κιλό κατά κεφαλή.

Πίνακας 1.4.5. Παραγωγή, Εξαγωγές και Φαινόμενη κατανάλωση τσιπούρας και λαβρακιού ιχθυοκαλλιέργειας. (Στοιχεία:ΣΕΘ).

ΤΣΙΠΟΥΡΑ											
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Παραγωγή	850	1277	2402	4800	6670	9167	12765	13680	19550	28000	35999
Εξαγωγές	170	279	810	1800	2730	4222	7060	7360	10360	17681	22039
Εγχώρια Αγορά	680	998	1592	3000	3940	4945	5705	6320	9190	10319	13960
Φαινόμενη κατά κεφαλή Κατανάλωση Τσιπούρας (kg)	0.065	0.095	0.152	0.286	0.375	0.471	0.543	0.602	0.875	0.983	1.330
ΛΑΒΡΑΚΙ											
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Παραγωγή	750	1182	2442	4700	6830	8386	10235	11820	13540	20000	23000
Εξαγωγές	525	947	2106	4000	5330	6705	8240	9470	10820	14466	17010
Εγχώρια Αγορά	225	235	336	700	1500	1681	1995	2350	2720	5534	5990
Φαινόμενη κατά κεφαλή Κατανάλωση Λαβρακιού (kg)	0.021	0.022	0.032	0.067	0.143	0.160	0.190	0.224	0.259	0.527	0.570

Παρά τον σκεπτικισμό για τη γενικότερη αξιοπιστία των στατιστικών στοιχείων που υπάρχουν, οι διαφαινόμενες τάσεις είναι ίσως αυτές που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον προς μελέτη και αξιοποίηση. Σε κάθε περίπτωση πάντως, από τα παραπάνω στοιχεία γίνεται προφανές πως **η Ελλάδα είναι ελλειμματική σε αλιευτικά προϊόντα** συνολικά, και για την κάλυψη του ελλείμματος υποχρεώνεται σε εισαγωγές αλιευμάτων. Το γενικότερο εμπορικό έλλειμμα εστιάζεται κατά ένα μεγάλο μέρος στα επεξεργασμένα προϊόντα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα κατεψυγμένα.

1.5. Προσπάθειες για αύξηση μεριδίου αγοράς

Οι προσπάθειες για αύξηση μεριδίου αγοράς συνοψίζονται σε επιθετικές στρατηγικές επιλογές – παρόλα τα περιθώρια που δίνει η ανάπτυξη του ρυθμού της αγοράς - που τις περισσότερες φορές καταλήγουν σε πόλεμο

τιμών. Το αποτέλεσμα είναι να συμπιέζονται τα περιθώρια κέρδους σε δυσβάσταχτα επίπεδα για τις μικρότερες επιχειρήσεις του κλάδου και ο ανταγωνισμός να είναι ιδιαίτερα έντονος.

1.6. Έλλειψη διαφοροποίησης στα προϊόντα

Όπως αναλύεται και παρακάτω οι καταναλωτές δεν αντιλαμβάνονται τα προϊόντα ιχθυοκαλλιιεργειών διαφοροποιημένα μεταξύ των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων (χαμηλό κόστος αλλαγής), γεγονός που εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ τους.

2. Απειλή εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο

Όταν ένας κλάδος χαρακτηρίζεται από απόδοση κεφαλαίου υψηλότερη από το κόστος του και από μεγάλα περιθώρια κέρδους, τότε είναι φυσικό να προσελκύει καινούριες επιχειρήσεις. Η είσοδος νέων επιχειρήσεων σε κάποιο κλάδο έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των υπαρχουσών και των νέων επιχειρήσεων. Είναι εύλογο μια υφιστάμενη σε ένα κλάδο επιχείρηση να επιδιώκει να θέσει φραγμούς-εμπόδια εισόδου σε δυνητικούς ανταγωνιστές.

Τα πιο σημαντικά εμπόδια εισόδου συνοπτικά αναφέρονται παρακάτω και μετέπειτα αναλύονται διεξοδικά για τον κλάδο των ιχθυοκαλλιιεργειών.

1. Οικονομίες κλίμακας
2. Απαιτήσεις σε κεφάλαια
3. Κοστολογικά πλεονεκτήματα ανεξάρτητα από το μέγεθος
4. Διαφοροποίηση προϊόντος
5. Πρόσβαση στα κανάλια διανομής
6. Νομικοί περιορισμοί
7. Φόβος αντίδρασης από τις υπάρχουσες επιχειρήσεις

2.1. Οικονομίες κλίμακας και απαιτήσεις σε κεφάλαια

Η είσοδος νέων επιχειρήσεων στον κλάδο των ιχθυοκαλλιεργειών έχει να αντιμετωπίσει - όπως έχει ήδη διαφανεί - λίγες ισχυρές επιχειρήσεις που κατέχουν καθοριστικό ρόλο στην αγορά ιχθυηρών εκτός των αρκετών μικρών και αδύναμων. Είναι προφανές ότι έχουν εδραιωθεί οικονομίες κλίμακας καθιστώντας με τη σειρά τους τις απαιτήσεις σε κεφάλαια ιδιαίτερα σημαντικές για κάποιον νεοεισερχόμενο.

Αν ωστόσο παρατηρήσει κάποιος προσεκτικά την έλλειψη επαρκούς επιστημονικής ενασχόλησης με τη διάρθρωση του κόστους παραγωγής και με τη γενικότερη έλλειψη οργάνωσης στην πλειονότητα των επιχειρήσεων του κλάδου, το εμπόδιο αυτό θα μπορούσε να ξεπεραστεί με κατάλληλους στρατηγικούς ελιγμούς, οι οποίοι και προτείνονται στη συνέχεια της παρούσας μελέτης.

2.2. Κοστολογικά πλεονεκτήματα ανεξάρτητα από το μέγεθος

Οι επιχειρήσεις που ήδη δραστηριοποιούνται στον κλάδο έχουν αρκετά πλεονεκτήματα που απορρέουν από τη μακρόχρονη παρουσία τους σε αυτόν. Αυτά περιλαμβάνουν το “know – how” της παραγωγής καθώς και την πρόσβαση σε πρώτες ύλες. Αρκεί να αναφερθεί ότι η παραγωγή τσιπούρας και λαβρακιού στηρίχθηκε αρχικά στις αρχές και βιβλιογραφικές αναφορές της εκτροφής σολομού, είδους αρκετά διαφορετικού από τα προαναφερόμενα. Τα αποτελέσματα της πράξης απέφεραν εκπληκτικά αποτελέσματα που μπορούν να φανούν στον παραγωγικό κύκλο των ψαριών.

Συγκεκριμένα αξίζει να αναφερθεί το παράδειγμα της τσιπούρας και του λαβρακιού.

Η φυσική αναπαραγωγή για την τσιπούρα και το λαβράκι είναι από το Δεκέμβριο μέχρι και το Μάρτιο. Το βέλτιστο εύρος θερμοκρασίας είναι 16 με 18 °C. Στα περισσότερα εκκολαπτήρια σήμερα έχει εγκαταλειφθεί η τεχνητή γονιμοποίηση με μαλάξεις στην κοιλία, ανακάτεμα των αυγών με σπέρμα κλπ γιατί έχει αποδειχτεί στην πράξη ασύμφορη μια και προκαλεί τραυματισμούς στους γεννήτορες, κακής ποιότητας αυγά, μικρά ποσοστά εκκόλαψης και υψηλά ποσοστά θνησιμότητας στις προνύμφες. Σήμερα όλα τα εκκολαπτήρια παίρνουν αυγά σχεδόν αποκλειστικά από «φυσικές» γέννες όπως αυτές

έχουν καθοριστεί μέσα από τη μετατόπιση της φυσικής ωοτοκίας με χρήση φωτοπεριόδου και θερμοπεριόδου.

Αρχικά λοιπόν όταν η λειτουργία των σταθμών βασιζόταν στη φυσική ωοτοκία, ο γόνος ήταν διαθέσιμος από τα τέλη της άνοιξης έως τις αρχές του καλοκαιριού (Μάρτιος- Ιούνιος). Γρήγορα όμως με τη μέθοδο του φωτοπεριοδικού και θερμοπεριοδικού ελέγχου υπάρχει πλέον η δυνατότητα να εξασφαλιστεί ωοτοκία όλο το χρόνο. Η μέθοδος στηρίζεται στην ομαδοποίηση του αρχικού αποθέματος των γεννητόρων και τη διατήρηση κάθε ομάδας σε χωριστό θάλαμο απομονωμένο από κάθε πηγή εξωτερικού φωτός με τεχνητό φως στις διάφορες στάθμες φωτισμού της ημέρας. Με αυτό τον τρόπο δημιουργείται σταδιακά η εντύπωση στα ψάρια ότι βρίσκονται σε εποχή του έτους διαφορετική από την πραγματική. Έτσι, κάθε τεχνητό «Δεκέμβριο» αναμένουμε έναρξη ωοτοκίας μιας ομάδας γεννητόρων. Παράλληλα με τη χρήση ορμονών, οι περισσότεροι σταθμοί σήμερα μπορούν να ελέγξουν την ωοτοκία διαφόρων ομάδων και να την απλώσουν σε μια περίοδο έξι μηνών περίπου. Η μέγιστη αλλαγή φωτοπεριοδικού κύκλου δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 2 μήνες το χρόνο. Για παράδειγμα, μια μεταβολή έξι μηνών απαιτεί περισσότερο από 2 χρόνια εγκλιματισμό.

Το πότε θα γίνει η νέα τοποθέτηση (γόνου) εξαρτάται από το πότε θα είναι διαθέσιμα τα κλουβιά (που εξαρτάται από την πώληση της προηγούμενης παρτίδας ψαριών), τις χρηματοοικονομικές δυνατότητες των μονάδων και φυσικά τη διαθεσιμότητα του γόνου.

Οι σταθμοί που παράγουν γόνου στην Ελλάδα συχνά χρησιμοποιούν περισσότερες από μία τεχνολογίες παραγωγής που εν πολλοίς στηρίζονται στην προηγούμενη εμπειρία τους. Καθώς ο κλάδος διανύει μια δύσκολη εποχή και έχοντας αντιμετωπίσει τις μεγάλες κρίσεις με την έλλειψη *Artemia* κατά την περίοδο 2000 που δημιούργησε μεγάλα προβλήματα στην παραγωγή, έχει φτάσει στο επίπεδο να γίνεται προσπάθεια μείωσης του κόστους παραγωγής με ταυτόχρονη διατήρηση της ποιότητας γόνου σε υψηλά επίπεδα έως το τελικό προϊόν που φτάνει στον καταναλωτή. Η παραγωγική διαδικασία που ακολουθείται από κάθε σταθμό δεν παραμένει σταθερή, αλλά συνεχώς βελτιώνεται καθώς συσσωρεύεται εμπειρία και γίνονται δοκιμές που βελτιστοποιούν την παραγωγική διαδικασία. Παράλληλα, εφαρμόζονται νέες τεχνικές (π.χ. χρησιμοποίηση χορήγησης οξυγόνου στις δεξαμενές, όπου

διπλασιάζεται η παραγωγή από 7-10 Kgr/m³ σε 20 Kgr/m³) ενώ συνεχώς αναπτύσσονται νέα προϊόντα τόσο διατροφικά και ιχθυοπαθολογικά, όσο και τεχνολογικά.

Εύκολα καταλαβαίνει κανείς ότι η τεχνογνωσία αποτελεί σημαντικό εμπόδιο εισόδου νέων επιχειρήσεων στον κλάδο.

2.3. Διαφοροποίηση προϊόντος

Τα προϊόντα ιχθυοκαλλιεργειών δεν θεωρούνται διαφοροποιημένα στην αντίληψη των καταναλωτών και είναι ένα πεδίο προκλητικό για νεοεισερχόμενους στον κλάδο.

Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από τη μελέτη και διερεύνηση των καταναλωτικών και διατροφικών συνηθειών σχετικά με τα ψάρια (Marjojouls & Paquette, 1998 - Parageorgiou, 1999 - Girag, 2002 - OgilvyOne, 2002), για τα οποία να σημειωθεί ότι διαπιστώθηκε έντονη έλλειψη σχετικών μελετών και ερευνών που να επιτρέπουν με υψηλά ποσοστά εμπιστοσύνης την ποσοτικοποίηση ορισμένων σημαντικών τάσεων και συνηθειών που άμεσα είτε έμμεσα επηρεάζουν την εγχώρια αγορά των προϊόντων αυτών.

Υπάρχουν συγκεκριμένες πτυχές της αγοράς και των καταναλωτικών τάσεων που δεν έχουν ληφθεί σημαντικά υπόψη από τις επιχειρήσεις του κλάδου όπως:

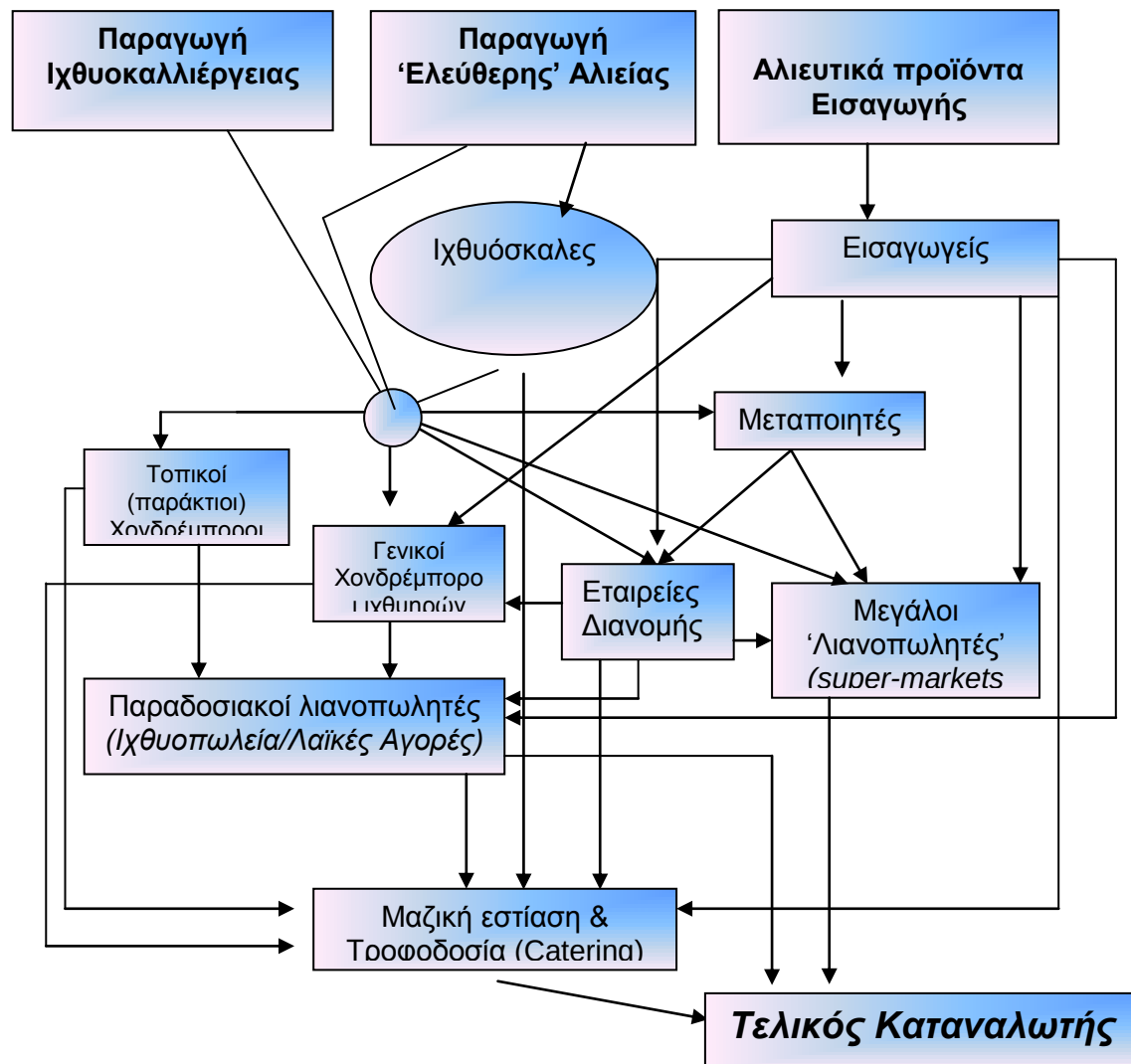
- η ανάγκη υγιεινής διατροφής
- οι περιβαλλοντικές ανησυχίες των καταναλωτών
- η ανάγκη 'καθησυχασμού' των καταναλωτών, δηλαδή η ανάγκη διασφάλισης ποιότητας των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας
- η μείωση του διαθέσιμου χρόνου προετοιμασίας γευμάτων
- η αύξηση της ζήτησης για προϊόντα 'προστιθέμενης αξίας', δηλαδή τα μερικώς επεξεργασμένα (εκσπλαχνισμός, τεμαχισμός, φιλετοποίηση, έτοιμα για μαγείρεμα)
- αύξηση μεριδίου αγοράς των 'προσσκευασμένων' ιχθυηρών
- η αύξηση των πωλήσεων μέσω μεγάλων λιανοπωλητών καθώς και
- η αυξανόμενη ανάπτυξη του κλάδου μαζικής εστίασης και τροφοδοσίας (catering)

Όλες οι παραπάνω πτυχές αναδεικνύουν τις τεράστιες δυνατότητες διαφοροποίησης των εν λόγω προϊόντων.

2.4. Πρόσβαση στα κανάλια διανομής

Το ευρύτερο δίκτυο διανομής και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων στην Ελλάδα παρουσιάζει ιδιαίτερη πολυπλοκότητα, κυρίως λόγω των διαφορετικών τρόπων και τόπων παραγωγής και αντίστοιχα τρόπων και τόπων αγοράς και κατανάλωσης. Στο Γράφημα 2.4.1 της επόμενης σελίδας παρουσιάζεται σχηματικά το δίκτυο διανομής των προϊόντων αυτών στην Ελληνική αγορά. Σημειώνεται, πως λόγω της έλλειψης σχετικών στοιχείων, **το ‘ειδικό βάρος’** της κάθε διαδρομής -από τον παραγωγό στον τελικό καταναλωτή- **δεν μπορεί να ποσοτικοποιηθεί**, χάνοντας έτσι σημαντικό μέρος της χρηστικότητας του.

Γράφημα 2.4.1.: Το δίκτυο διανομής και εμπορίας αλιευτικών προϊόντων
(Πηγή: Papageorgiou, 2001).



Γενικότερα, το νομικό πλαίσιο το οποίο διέπει τη διανομή των ιχθυηρών καθορίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Κανονισμός 2406/96), ο οποίος ορίζει, μεταξύ άλλων, τις κατηγορίες φρεσκάδας και την ταξινόμηση μεγέθους, στοχεύοντας στην αύξηση της ποιότητας και τη διευκόλυνση του μάρκετινγκ προς όφελος των παραγωγών και των καταναλωτών. Τα αλιευτικά προϊόντα θεωρούνται ως ευαίσθητα είδη, όντας επιρρεπή στην αλλοίωση εάν δεν συντηρούνται επαρκώς. Είναι επομένως ουσιαστικό το εμπόριο τέτοιων προϊόντων να είναι γρήγορο και αποδοτικό και κάτω από αυστηρούς υγειονομικούς κανονισμούς γιατί διαφορετικά τα προϊόντα διατρέχουν τον κίνδυνο να χάσουν μέρος των ποιοτικών χαρακτηριστικών τους, και αναπόφευκτα την αξία τους.

Αναλύοντας την κατάσταση που υπάρχει στην εμπορία των αλιευτικών προϊόντων ανάλογα με τον τρόπο παραγωγής τους έχουμε να παρατηρήσουμε τα εξής ανά κατηγορία προϊόντος:

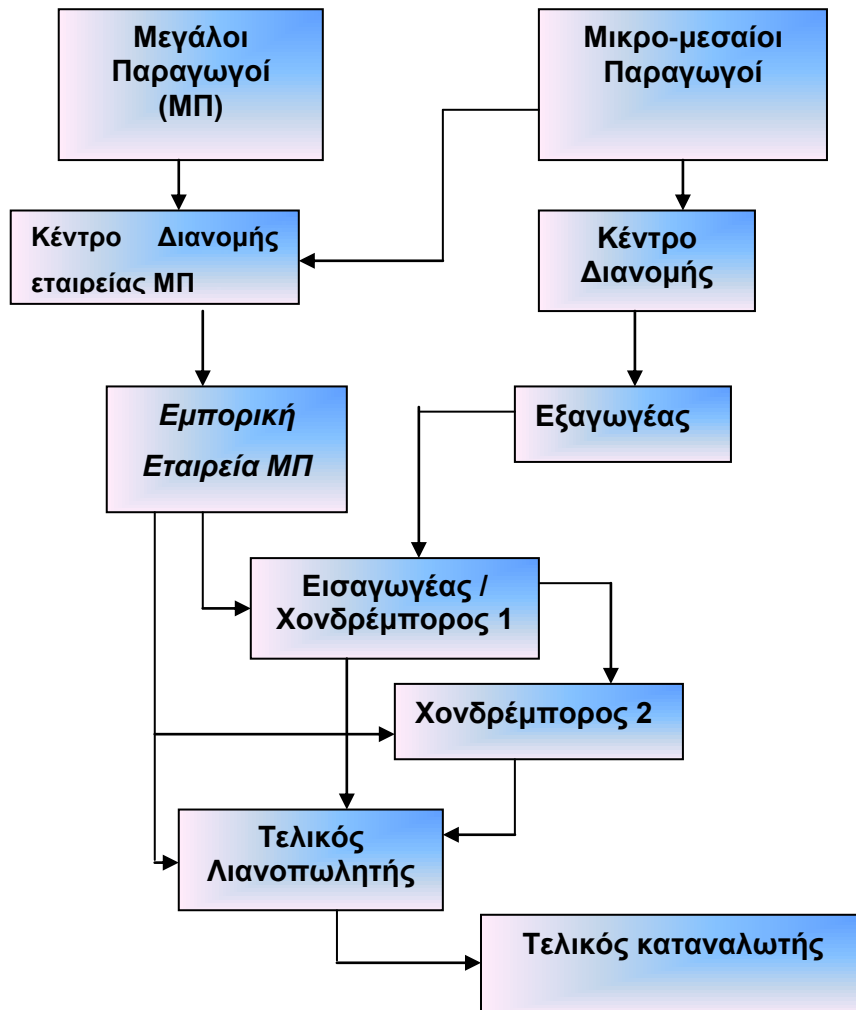
Αναφορικά με τα προϊόντα συλλεκτικής αλιείας, τα οποία λειτουργούν στην αγορά συχνά ως υποκατάστατα προϊόντα αυτών της ιχθυοκαλλιέργειας, η κατάσταση διαμορφώνεται ανάλογα με τη διάρθρωση του αλιευτικού στόλου και σε γενικές γραμμές περιγράφεται ως εξής:

- Τα σκάφη παράκτιας αλιείας είναι πολυάριθμα, κάνουν ημερήσιες εξόδους σε κοντινά αλιευτικά πεδία, το αλίευμα σε επίπεδο σκάφους είναι μικρό σε ποσότητα, καλό όμως σε ποιότητα και διατίθεται κυρίως στην τοπική αγορά. Πολύ μικρό ποσοστό των αλιευμάτων της παράκτιας αλιείας διακινούνται μέσω ιχθυοσκαλών, κυρίως αυτά διατίθενται αμέσως σε τοπικές αγορές ή απευθείας στον καταναλωτή. Η παραγωγή των παράκτιων σκαφών μειώθηκε τα τελευταία χρόνια και εκτιμάται ότι θα σταθεροποιηθεί περίπου στους 90.000 τόνους.
- Τα σκάφη μέσης αλιείας εκφορτώνουν κυρίως σε μεγάλα λιμάνια. Συνήθως η παραγωγή τους διέρχεται μέσω των 11 ιχθυοσκαλών, είτε με απ' ευθείας εκφόρτωση είτε με αποστολή στις ιχθυόσκαλες με οδική ή ακτοπλοϊκή συγκοινωνία.
- Τα σκάφη υπερπόντιας αλιείας δραστηριοποιούνται κυρίως στα νερά της Δυτικής Αφρικής, εξαιρουμένων μικρών ποσοτήτων που εκφορτώνονται σε τοπικούς λιμένες, η υπόλοιπη παραγωγή αποστέλλεται με μεταφορικά πλοία ή αεροπορικώς στην Ελλάδα για εγχώρια κατανάλωση, καθώς επίσης και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες.

Διαφοροποιημένη όμως παρουσιάζεται η κατάσταση της προώθησης και διανομής στο καταναλωτικό κοινό προϊόντων της θαλάσσιας ιχθυοκαλλιέργειας. Από το σύνολο της παραγωγής το σημαντικότερο μέρος διακινείται μέσω εγκεκριμένων εγκαταστάσεων (συσκευαστήρια), και κέντρων διανομής. Οι μεγαλύτερες ποσότητες αυτών των αλιευτικών προϊόντων προωθούνται για κατανάλωση στο εξωτερικό (κυρίως χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ιταλία, Γαλλία) και ακολουθούν το κύκλωμα εμπορίας που ισχύει στην αγορά κάθε χώρας.

Το γράφημα 2.4.2. αναπαριστά σχηματικά τα βασικά σημεία του δικτύου διανομής που ακολουθούν οι Έλληνες Θαλασσοκαλλιεργητές για την εμπορία των προϊόντων τους στις ξένες αγορές.

Γράφημα 2.4.2. Δίκτυο διανομής προϊόντων Ελληνικής ιχθυοκαλλιέργειας προς τις αγορές εξωτερικού.



Όσον αφορά τη διανομή των προϊόντων, πολλές επιχειρήσεις έχουν και εταιρείες διανομής και προώθησης τόσο για την εσωτερική αγορά όσο και για τις αγορές του εξωτερικού. Οι μεγάλοι παραγωγοί έχουν καθετοποιηθεί και σε τομείς διάθεσης και εμπορίας των προϊόντων τους (καθετοποίηση προς τα εμπρός) σε μια προσπάθεια να ελέγξουν τα κανάλια διανομής, να μειώσουν τους 'ενδιάμεσους', και να πλησιάσουν τον τελικό λιανοπωλητή (super / hyper-market), τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού.

Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως στις κύριες αγορές του εξωτερικού, όπως είναι η ΓΑΛΛΙΑ, ΓΕΡΜΑΝΙΑ, ΙΤΑΛΙΑ και η ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ, υπάρχουν υποκαταστήματα ή θυγατρικές εταιρείες, οι οποίες πραγματοποιούν τη διανομή και προώθηση των προϊόντων των εταιρειών τους καθώς και μικρότερων εταιρειών που δεν την δυνατότητα ανάπτυξης αυτόνομων δικτύων διανομής. Κατά τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται μείωση του συνολικού κόστους εμπορίας και μέρος του κόστους διανομής παραμένει στην μητρική εταιρεία ως όφελος της θυγατρικής / εμπορικής.

Αυτή η στρατηγική ανάπτυξης, αν και παρατηρείται συχνότερα μεταξύ των μεγάλων παραγωγών, δεν έχει αποφέρει τα ανάλογα οικονομικά ή στρατηγικά αποτελέσματα καθώς η αυξημένη προσφορά από την πληθώρα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων ανατρέπει την προσδοκώμενη ισορροπία προσφοράς – ζήτησης, με αποτέλεσμα οι χονδρέμποροι και τελικοί λιανοπωλητές να αυξάνουν τη διαπραγματευτική τους δύναμη και να συμπιέζουν τις τιμές χονδρικής. Ενδεικτικά αναφέρεται πως περίπου το 85% της συνολικής εθνικής παραγωγής προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας, τόσο στην εγχώρια αγορά όσο και στις αγορές του εξωτερικού, διακινείται μέσω χονδρεμπόρων, και μόνο το περίπου 15% της παραγωγής διατίθεται κατ' ευθείαν από τις παραγωγικές εταιρείες σε ιχθυαγορές και super-markets (ICAP, 2003).

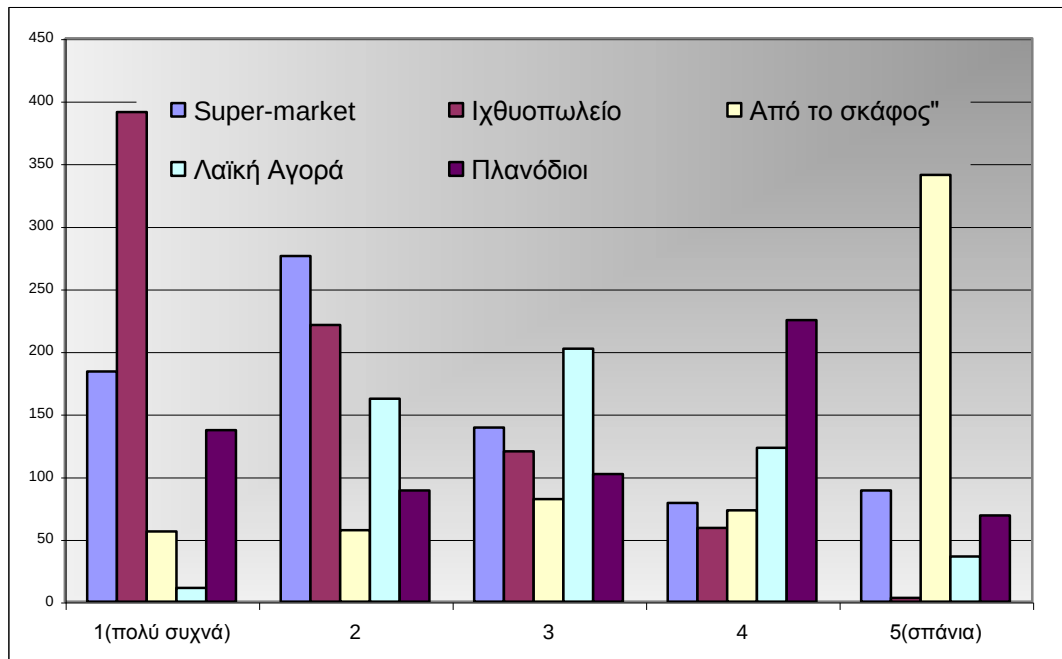
Ειδικότερα σε ότι αφορά την τσιπούρα, στην οποία το Ελληνικό κοινό τρέφει σαφή προτίμηση έναντι του λαβρακιού, τα super-markets διακινούν περί του 28% της εγχώριας αγοράς, με το υπόλοιπο 72% να πωλείται μέσω παραδοσιακών λιανεμπόρων (ιχθυοπωλεία, κεντρικές αγορές, λαϊκές αγορές κλπ) (Girag, 2002).

Γενικότερα, και σε ότι αφορά το σύνολο των αλιευτικών προϊόντων, ο συχνότερος *τόπος αγοράς* στην ευρύτερη Ελληνική επικράτεια, είναι το ιχθυοπωλείο, ακολουθούμενο από το super market (Γράφημα 2.4.3.).

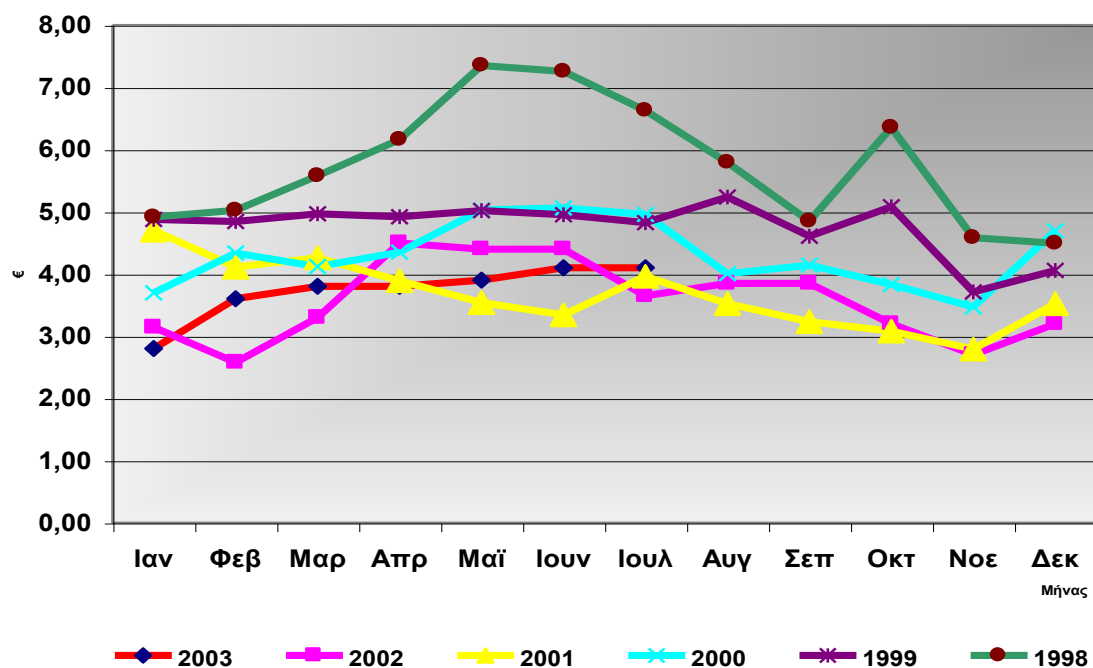
Οι προτιμώμενοι τόποι αγοράς διαφοροποιούνται σημαντικά μεταξύ των αστικών και αγροτικών περιοχών. Όπως παρουσιάζεται και στο Γράφημα 2.4.4., οι συχνότεροι τόποι αγοράς αλιευτικών προϊόντων στις αστικές περιοχές βρίσκονται σε μία γενικότερη συμφωνία με τις διαπιστώσεις για το σύνολο της χώρας. Αντίθετα, στις αγροτικές περιοχές η εικόνα αυτή διαφοροποιείται σημαντικά, με τους 'πλανόδιους' πωλητές να αποτελούν τον

συχνότερο τόπο αγοράς, ακολουθούμενοι από τα ιχθυοπωλεία και τα super market (Γράφημα 2.4.5.).

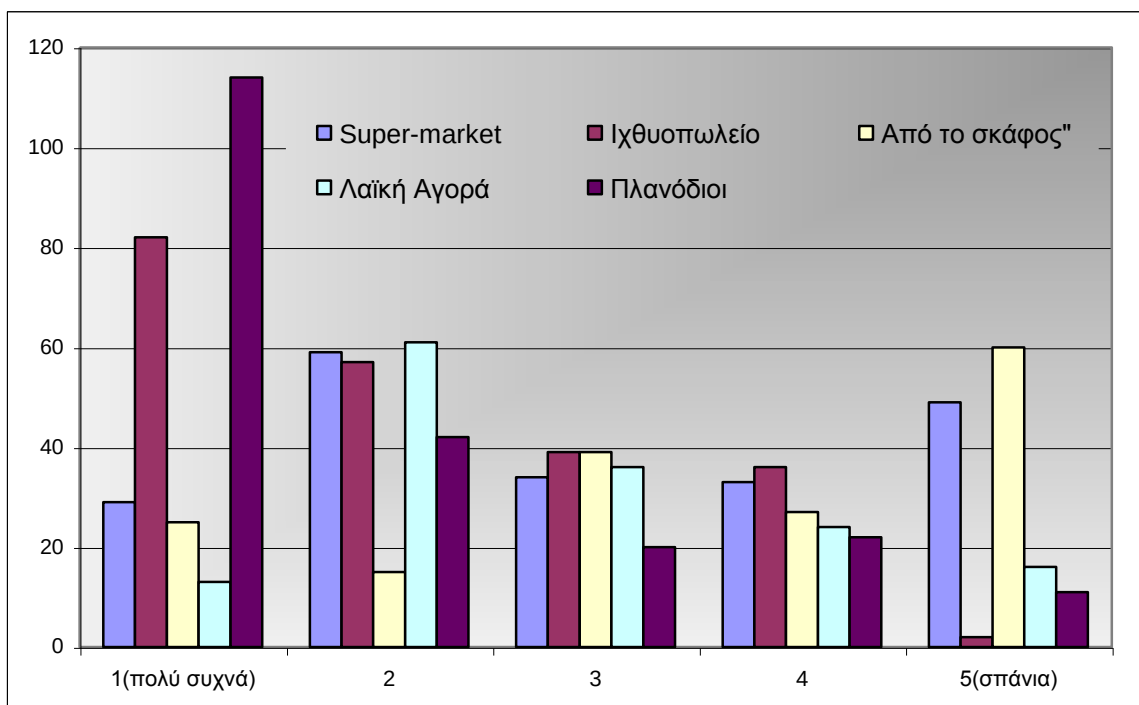
Γράφημα 2.4.3. 'Τόπος' αγοράς αλιευτικών προϊόντων σε εθνικό επίπεδο
(Πηγή: Νταούλη, 2001).



Γράφημα 2.4.4. 'Τόπος' αγοράς αλιευτικών προϊόντων στις Αστικές περιοχές
(Πηγή: Νταούλη, 2001)



Γράφημα 2.4.5. 'Τόπος' αγοράς αλιευτικών προϊόντων στις Αγροτικές περιοχές
(Πηγή: Νταούλη, 2001)



Η «φρεσκότητα» των προϊόντων είναι ο βασικότερος λόγος για τον οποίο τα ιχθυοπωλεία προτιμώνται από τους άλλους τρόπους πώλησης, ενώ λόγοι «εξοικονόμησης χρόνου» για την αγορά τροφίμων είναι ο λόγος προτίμησης των super-market. Αντίστοιχα, ο κυριότερος λόγος επιλογής αγοράς τέτοιων προϊόντων από λαϊκές αγορές είναι η τιμή των εκεί πωλούμενων προϊόντων, και ο λόγος επιλογής της αγοράς από πλανόδιους πωλητές είναι η 'παράδοση' στο σπίτι. Τέλος, ο λόγος αγοράς αλιευτικών προϊόντων 'από το σκάφος' είναι –όπως και στη περίπτωση του ιχθυοπωλείου – η φρεσκότητα.

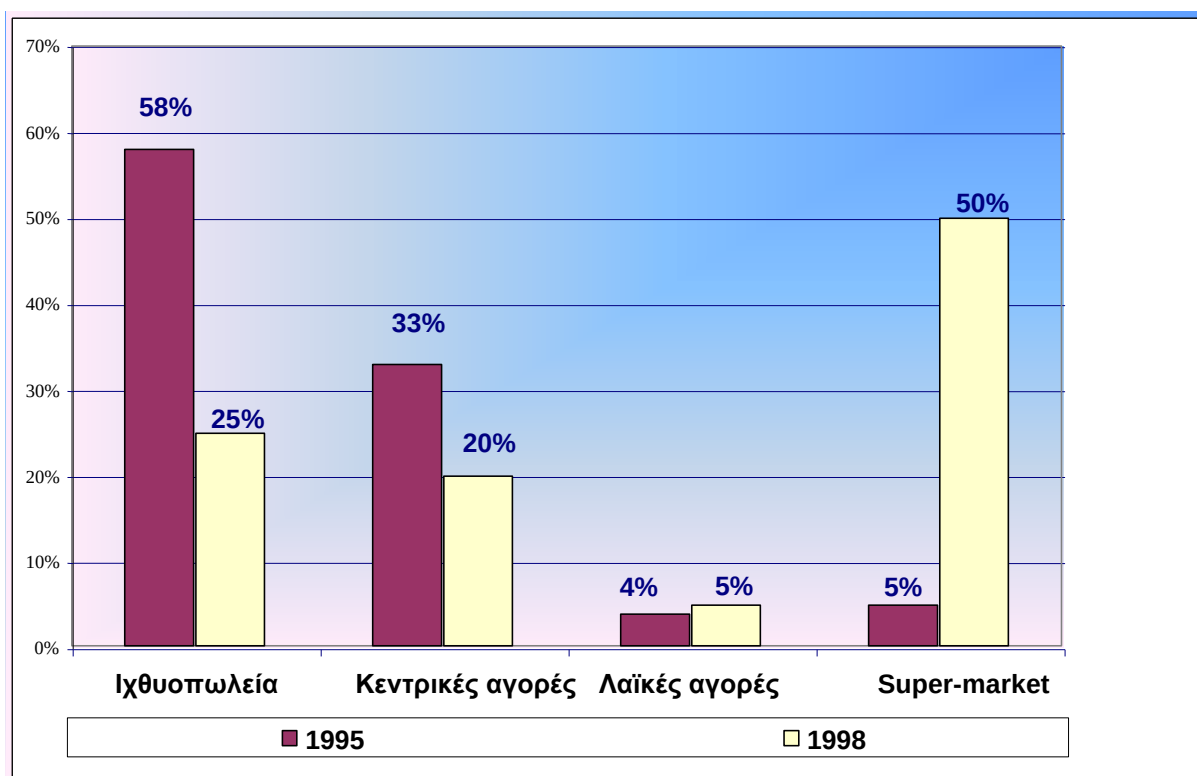
Συνεπεία των παραπάνω είναι να παρατηρείται το φαινόμενο οι ιχθυαγορές και τα ιχθυοπωλεία να αποτελούν ακόμα το σημαντικότερο δίκτυο διάθεσης ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας στην λιανική. Παρά ταύτα, η μεγάλη γεωγραφική κάλυψη των super-markets επιφέρει σταδιακά σημαντικές αλλαγές στην διάρθρωση των δικτύων διανομής τα τελευταία χρόνια καθώς οι καταναλωτές καλύπτουν σημαντικό μέρος των αναγκών τους μέσω αυτού του καναλιού. Στην Ελλάδα οι μεγάλες αλυσίδες λιανικού εμπορίου (super / hyper markets) αποσπούν ήδη το 66% του συνόλου της αξίας των λιανικών

πωλήσεων και πάνω από 62% επί του συνόλου της αξίας των λιανικών πωλήσεων ειδών διατροφής (Girag, 2002).

Σημειώνεται πως στις Ευρωπαϊκές χώρες, η τελική διάθεση των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας γίνεται κυρίως μέσω των super-markets, καθώς η δυνατότητα των μεγάλων λιανοπωλητών να αποσπούν χαμηλές τιμές και πιστώσεις από τους παραγωγούς λόγω του μεγάλου όγκου των παραγγελιών, τους παρέχει την δυνατότητα προσφοράς χαμηλότερων τιμών προς τους καταναλωτές σε σχέση με άλλα σημεία πώλησης (ICAP 2003).

Η δυναμική 'εισβολή' των super-markets στην αγορά νωπών αλιευμάτων μετά τα μέσα της δεκαετίας το 1990, βασισμένη σε μεγάλο βαθμός σε προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση των πωλήσεων αλιευμάτων μέσω αυτού του καναλιού. Βάσει παλαιότερων δεδομένων, η αύξηση του μεριδίου των super-markets είχε σαν αποτέλεσμα την μείωση του μεριδίου των πωλήσεων των παραδοσιακών ιχθυοπωλών από 58% το 1995 σε 25% το 1998, καθώς και των κεντρικών ψαραγορών που έχασαν 13% του μεριδίου τους μέσα σε 3 χρόνια (Γράφημα 2.4.6.).

Γράφημα 2.4.6. Εξέλιξη μεριδίων αγοράς ανά τόπο λιανικής πώλησης.



(Στοιχεία: ICAP 1998)

Βάσει των δεδομένων αυτών, θεωρείται βέβαιο πως στην εγχώρια αγορά το μερίδιο πωλήσεων των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας μέσω των super-market έχει σημαντικότητα περιθώρια περαιτέρω ανάπτυξης τα αμέσως επόμενα χρόνια και αυτή θα πρέπει να είναι η στρατηγική επιλογή τόσο των υφισταμένων επιχειρήσεων, όσο και των νεοεισερχόμενων.

3. Διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών

Σε πολλούς κλάδους τα έξοδα για πρώτες ύλες και προμήθειες αποτελούν ένα σημαντικό ποσοστό του συνολικού κόστους του παραγόμενου προϊόντος. Σ' αυτές τις περιπτώσεις οι προμηθευτές μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά το κόστος παραγωγής του προϊόντος. Η διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών εξαρτάται από τους ακόλουθους παράγοντες:

1. Αριθμός των προμηθευτών
2. Μέγεθος και σημασία του αγοραστή
3. Βαθμός διαφοροποίησης των προϊόντων του προμηθευτή
4. Δυνατότητα υποκατάστασης των προϊόντων των προμηθευτών
5. Δυνατότητα κάθετης ολοκλήρωσης των προμηθευτών προς τα εμπρός

Καθώς οι ιχθυοτροφές παίζουν το σημαντικότερο ρόλο στη διαμόρφωση της τιμής του τελικού προϊόντος, γίνεται μια παρουσίαση του τομέα αυτού στην Ελλάδα, όπου η παραγωγή ιχθυοτροφών τα τελευταία χρόνια εμφανίζει ραγδαία εξέλιξη. Οι εταιρείες που παράγουν ιχθυοτροφές στην Ελλάδα έχουν φθάσει να καλύπτουν το 60-70% της παραγωγής, ενώ οι υπεύθυνοι των εταιρειών υποστήριζαν πως στο τέλος του 2004, θα είχαν καταφέρει να προσεγγίσουν το 100% της παραγωγής.

Με τους εντυπωσιακούς ρυθμούς ανάπτυξης που γνωρίζει τα τελευταία χρόνια η εγχώρια αγορά ιχθυοτροφών, τείνει να καλύψει τις ανάγκες για την εγχώρια παραγωγή στα παραδοσιακά είδη (τσιπούρα - λαβράκι) και επιπλέον, έχει καταφέρει να προσελκύσει το ενδιαφέρον μεγάλων οίκων του εξωτερικού, για επενδύσεις στον τομέα (νέα είδη κυρίως). Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι μέχρι πριν από περίπου πέντε χρόνια στη χώρα μας υπήρχαν κυρίως αντιπροσωπίες ευρωπαϊκών και αμερικανικών εταιρειών παραγωγής ιχθυοτροφών και το ισοζύγιο παραγωγής ήταν αρνητικό.

Σήμερα όμως η εικόνα έχει αλλάξει και όπως όλα δείχνουν οι επιχειρηματίες του κλάδου στην Ελλάδα, βρίσκονται κοντά στην κατάκτηση ενός ακόμη δύσκολου εγχειρήματος: της αρτιότερης παραγωγής ιχθυοτροφών και της μελλοντικής κατάκτησης μίας από τις πρώτες θέσεις στην Ευρώπη. Σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς, η Ελλάδα έχει καταφέρει να καλύψει και το 40% των ιχθυοτροφών για τα δύο προαναφερόμενα είδη πανευρωπαϊκά.

Ένα μεγάλο μέρος του κόστους κατασκευής μιας μονάδας ιχθυοτροφών καλύπτεται από τον αναπτυξιακό νόμο του υπουργείου Οικονομικών ή το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Γεωργία» του υπουργείου Γεωργίας. Οι 18 μονάδες παραγωγής και αντιπροσωπίες ιχθυοτροφών που λειτουργούν σήμερα στη χώρα μας θεωρούνται επιχειρήσεις οικονομικά εύρωστες και απασχολούνται σε αυτές έμπειροι και εξειδικευμένοι επιστήμονες.

Οι αρμοδιότητές τους, όμως, δεν περιορίζονται μόνο στον έλεγχο κατά την παρασκευή της ιχθυοτροφής. Συχνά, διενεργούν ελέγχους και στους τόπους όπου λειτουργούν οι ιχθυοκαλλιέργειες πελατών τους, φροντίζοντας για τη σωστή και ποιοτική διατροφή των ιχθύων. Βασικό σημείο που δίνεται προσοχή είναι οι τροφές που παράγονται να μην περιέχουν Γενετικά Τροποποιημένους Οργανισμούς (GMO's) ή παράγωγά τους, κάτι για το οποίο η νομοθεσία είναι ιδιαίτερα αυστηρή.

Εδώ και περίπου 20 χρόνια έχουν θεσπιστεί κοινοτικές οδηγίες και διεξάγονται αυστηροί έλεγχοι στην παραγωγή ιχθυοτροφών, τόσο από την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και από το υπουργείο Γεωργίας. Οι περιορισμοί αυτοί τίθενται από το 1983 όταν με το Προεδρικό Διάταγμα 538/83 συντάχθηκε ο πρώτος νόμος περί κατασκευής, κυκλοφορίας και εμπορίας ζωοτροφών. Ένα χρόνο μετά η υπουργική απόφαση 300494/84 έθεσε τους όρους για τη διενέργεια και διαδικασία ελέγχου των ζωοτροφών. Σημαντικό σταθμό στη νομοθεσία αποτέλεσε το Προεδρικό Διάταγμα 497 (τροποποίηση του Π.Δ. 678), σύμφωνα με το οποίο απαγορεύθηκε η κατασκευή ιχθυοτροφών με συστατικά απαγορευμένα για την υγεία των καταναλωτών.

3.1. Μονάδες παραγωγής ιχθυοτροφών

Σήμερα λειτουργούν στην Ελλάδα εννέα εταιρείες ιχθυοτροφών και ακόμη πέντε αντιπροσωπίες. Επίσης, υπάρχουν τέσσερις αντιπροσωπίες, που

δραστηριοποιούνται κυρίως σε προϊόντα διατροφής ιχθυογεννητικών σταθμών. Αναλυτικά είναι οι εξής: ΠΕΡΣΕΑΣ Α.Ε. (Βραχάτι Κορινθίας), ΖΩΟΝΟΜΗ (Κρητικά Αρχαίας Κορίνθου), LAKY Α.Ε. (Άρτα), ΕΛΒΙΖ Α.Ε. (Ιωάννινα), ΒΙΟΖΩΚΑΤ Α.Ε. (Κατερίνη), FEEDUS Α.Ε.Β.Ε. (Πάτρα), ΚΕΓΟ S.A. (Αρτάκη), ΠΡΟΒΙΜΙ Α.Ε.Β.Ε. (Περιστερί), BIOMAR Hellenic Α.Ε.Β.Ε. (Βόλος).

Οι αντιπροσωπίες είναι: DIBAQ, TROUVIT, ALLER AQUA, ALMA, TROUW (Nutreco), ενώ οι αντιπροσωπίες ειδών διατροφής προνυμφών, Artemia και εμπλουτιστικών είναι οι: INVE HELLAS, BELUGA, ΚΕΓΟ S.A. και ΚΟΥΔΙΣ INTERNATIONAL INC.

Πίνακας 3.1.1. Εξέλιξη μέσης τιμής ιχθυοτροφών στην Ελλάδα.

Έτος	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
€/kg	0,67	0,67	0,69	0,84	0,85	0,87	0,85	0,89	0,88

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι παραπάνω εταιρείες-προμηθευτές, ενώ εκ των πραγμάτων έχουν ισχυρό διαπραγματευτικό ρόλο, αυτός ολοένα και υποβαθμίζεται καθώς οι μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου ιχθυοκαλλιεργειών έχουν αποφασίσει και πράττουν στρατηγική κάθετης ολοκλήρωσης προς τα πίσω με την εξαγορά κυρίως των προμηθευτών τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η περίπτωση της Feedus, την οποία ο Όμιλος Νηρέας κατείχε αρχικά σε ποσοστό 20% ενώ πρόσφατα προχώρησε στην εξαγορά της.

Ένας άλλος τομέας ο οποίος προσδίδει σημαντικό μερίδιο στο κόστος παραγωγής είναι η προμήθεια των μονάδων πάχυνσης σε γόνου. Τη δυνατότητα παραγωγής γόνου έχουν σχεδόν κατ' αποκλειστικότητα οι μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου με ό,τι αυτό συνεπάγεται για όσες είναι αναγκασμένες να τον προμηθευτούν.

3.2. Βαθμός διαφοροποίησης των ιχθυοτροφών και υποκατάσταση αυτών

Οι ιχθυοτροφές διαφοροποιούνται σε φυσικές (Artemia) και τεχνητές για τα πρώτα στάδια εκτροφής γόνου ενώ δε διαφοροποιούνται σημαντικά για

μεταγενέστερα στάδια. Οι φυσικές προέρχονται αποκλειστικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες και η διακύμανση των τιμών τους επηρεάζει σημαντικά το κόστος παραγωγής ιχθυηρών. Τελευταία γίνονται προσπάθειες για υποκατάστασή τους από τεχνητές, με όχι ικανοποιητικά ακόμα αποτελέσματα.

Στο πλέον σημαντικό κομμάτι των τροφών για το αρχικό στάδιο των ιχθυιδίων οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις του κλάδου τις παράγουν κατ' αποκλειστικότητα και η σχέση εξάρτησης των μικρότερων από αυτές είναι πολύ ισχυρή.

4. Διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών

Οι παράγοντες που προσδιορίζουν τη διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών είναι παρόμοιοι με αυτούς που προσδιορίζουν τη διαπραγματευτική δύναμη των προμηθευτών. Οι πελάτες μιας εταιρείας μπορούν να την αναγκάσουν να μειώσει τις τιμές ή να απαιτήσουν καλύτερη ποιότητα με τις ίδιες τιμές. Η διαπραγματευτική δύναμη των αγοραστών συνοπτικά είναι:

1. Το μέγεθος του αγοραστή
2. Ο αριθμός προμηθευτών
3. Πληροφορίες για το κόστος παραγωγής των προϊόντων των ανταγωνιζομένων επιχειρήσεων.
4. Ευαισθησία των αγοραστών στην τιμή
5. Χαρακτηριστικά του προϊόντος
6. Δυνατότητα κάθετης ολοκλήρωσης των αγοραστών προς τα πίσω

Από τα παραπάνω αυτά που αξίζει να αναφερθούν για τον κλάδο ιχθυοκαλλιεργειών είναι το μέγεθος των αγοραστών και τα χαρακτηριστικά του προϊόντος.

Όπως αναφέρθηκε και αναλύθηκε ήδη στα κανάλια διανομής το 85% της συνολικής εθνικής παραγωγής διακινείται από τους χονδρεμπόρους με συνέπεια να τους καθιστά ιδιαίτερα δυνατούς διαπραγματευτικά και να συμπιέζουν τις τιμές χονδρικής προς τα κάτω. Ωστόσο τα super-markets αρχίζουν και μπαίνουν πολύ έντονα στην αγορά των πωλήσεων προϊόντων

ιχθυοκαλλιέργειας (από το 10% επί του συνολικού μεριδίου αγοράς των διακινουμένων σε αυτά, στο 25% το 2005) και μάλιστα σε αρκετά ανταγωνιστικές τιμές σε σχέση με τα παραδοσιακά ιχθυοπωλεία. Στο παράρτημα III παρατίθεται μια σύντομη ανάλυση των σημαντικότερων αλυσίδων.

Όσον αφορά την ευαισθησία των αγοραστών στην τιμή, έρευνα του ΣΕΘ (1998) αλλά και της Νταούλη (2001) δείχνουν ότι το σημαντικότερο πλεονέκτημα των προϊόντων αυτών είναι η τιμή τους, παράμετρος που ενισχύεται σημαντικά με την πάροδο των ετών, εν πολλοίς οφειλόμενο στις συνεχείς πιέσεις και μειώσεις των τιμών.

5. Απειλή από υποκατάστατα προϊόντα

Θεωρούμε ότι δύο ή περισσότερα προϊόντα είναι υποκατάστατα, όταν το ένα μπορεί να αντικαταστήσει το άλλο σε μια συγκεκριμένη χρήση. Παραδείγματα υποκατάστατων προϊόντων είναι η ζάχαρη, η φρουκτόζη και η ζαχαρίνη, η τηλεόραση και το σινεμά, τα χάρτινα κουτιά συσκευασίας και τα πλαστικά, ή τα κουτιά αλουμινίου. Η ύπαρξη υποκατάστατων προϊόντων έχει άμεση επίδραση στη ζήτηση των προϊόντων μιας επιχείρησης και συνήθως οι επιχειρήσεις που παράγουν υποκατάστατα προϊόντα ανταγωνίζονται η μια την άλλη.

Η ένταση της απειλής των υποκατάστατων προϊόντων και η σημασία τους για τον προσδιορισμό του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος της επιχείρησης εξαρτάται από ορισμένους παράγοντες:

1. Ύπαρξη «κοντινών» υποκατάστατων
2. Επίδραση της τιμής
3. Τάση των καταναλωτών προς τα υποκατάστατα

Ως υποκατάστατα προϊόντα στα προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας αναφέρονται τα ψάρια συλλεκτικής αλιείας τα οποία θεωρούνται ακριβά από τους καταναλωτές λιγότερο διαθέσιμα αλλά πιο υγιεινά και νόστιμα.

Ειδικότερα σε ότι αφορά τις αντιλήψεις των καταναλωτών για την 'υγιεινότητα' και νοστιμιά των προϊόντων αυτών, φαίνεται από τα στοιχεία

έρευνας της Focus για λογαριασμό του ΣΕΘ (2002), πως με την πάροδο των ετών οι αντιλήψεις αυτές αντί να επιδεινώνονται παρουσιάζουν σαφείς τάσεις βελτίωσης. **Το βασικό τους πλεονέκτημα είναι το θέμα της υγιεινότητας και το βασικό μειονέκτημα η τιμή και η διανομή / διαθεσιμότητα** (Στοιχεία: OgilvyOne, 2002)

Συμπεράσματα για τον κλάδο ιχθυοκαλλιέργειών στην Ελλάδα

Η ραγδαία ανάπτυξη που παρουσίασε ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας τα τελευταία χρόνια δημιούργησε μια σειρά από προβλήματα, το οποία σχετίζονται τόσο με τον τομέα της παραγωγής, όσο και με τον τομέα διάθεσης των προϊόντων.

Η μεγάλη διόγκωση της παραγωγής σε σύντομο χρονικό διάστημα έχει δημιουργήσει πολλαπλά προβλήματα στον κλάδο. Η υπερπροσφορά θεωρείται ως κύριος λόγος για τις χαμηλές τιμές που επικρατούν στην αγορά, οι οποίες ορισμένες φορές διαμορφώνονται σε επίπεδα χαμηλότερα του μέσου κόστους. Τα κύρια αίτια της υπερπροσφοράς είναι αφ' ενός η άναρχη ανάπτυξη του κλάδου και αφ' ετέρου η παραγωγή δίχως προγραμματισμό, οργάνωση και μεσοπρόθεσμο στόχο.

Αναλυτικότερα, οι ευνοϊκές συνθήκες που επικρατούσαν στην αγορά κατά την έναρξη της ανάπτυξης του κλάδου στα μέσα της δεκαετίας του '80 έως και τις αρχές της δεκαετίας του '90 (υψηλές τιμές, αναπτυσσόμενος κλάδος, επιχορηγήσεις), οδήγησαν στην αύξηση του αριθμού των παραγωγικών επιχειρήσεων καθώς και στην αύξηση της δυναμικότητας των μονάδων πάχυνσης και σταθμών που υπάρχουν σήμερα, χωρίς την ύπαρξη όμως του κατάλληλου σχεδιασμού. Έτσι, η παραγωγή αυξήθηκε χωρίς να συμβαδίζει με τις ανάγκες της αγοράς αλλά και χωρίς μέριμνα για το κόστος. Η έλλειψη προγραμματισμού χαρακτηρίζει τις περισσότερες επιχειρήσεις ακόμη και σήμερα, με αποτέλεσμα να παράγονται και να διατίθενται στην αγορά μεγαλύτερες ποσότητες από αυτές που προβλέπονται βάσει των αδειών που έχουν εκδοθεί με βασικό αίτιο την ανάγκη διασφάλισης ρευστότητας των επιχειρήσεων και με δεδομένο ότι η πλειοψηφία τους έχει υπέρογκο δανεισμό. Η κατάσταση αυτή ευνοεί φαινόμενα αθέμιτου

ανταγωνισμού, με αποτέλεσμα τη συνεχή συμπίεση των περιθωρίων κέρδους και τη χαμηλή τιμή πώλησης του τελικού προϊόντος.

Οι επιχειρήσεις που διέθεταν εγκαταστάσεις και τεχνογνωσία ιχθυογεννητικών σταθμών, απέκτησαν την ψευδαίσθηση ότι δημιουργήθηκε γι' αυτούς μία νέα αγορά (ένα νέο προϊόν - γόνος) όπου μάλιστα το ανά κιλό κέρδος τελικού προϊόντος, ήταν μικρότερο από την πώληση αντιστοίχων τεμαχίων του γόνου, (η πώληση γόνου ήταν και συνεχίζει να είναι πιο συμφέρουσα από την πώληση τελικού προϊόντος). Η λογική αυτή ήταν αρχικά σωστή. Όμως, οι μονάδες πάχυνσης αγοράζοντας το γόνο και μετατρέποντας τον σε τελικό προϊόν, δημιούργησαν πλεονάσματα παραγωγής και μη έχοντας οικονομίες κλίμακας, αλλά και πιεζόμενοι να εξοφλήσουν το γόνο (οι αγορές γίνονταν με μακρές πιστώσεις) μείωσαν τις τιμές ενώ παράλληλα ζητούσαν παρατάσεις εξόφλησης στους πιστωτές, δημιουργώντας και σε αυτούς ταμειακές δυσχέρειες.

Το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης που χαρακτηρίζει την πλειοψηφία των εταιρειών του κλάδου, τις οδηγεί σε σημαντικά οικονομικά προβλήματα, κυρίως ρευστότητας όπως προαναφέρθηκε, με αποτέλεσμα πέρα από την πώληση του ψαριού σε χαμηλή τιμή, την πώληση σε μικρό μέγεθος, προκειμένου να εξασφαλίσουν κάποια έσοδα για την αντιμετώπιση πιεστικών υποχρεώσεων, γεγονός όμως που συντελεί στην αύξηση του κόστους ανά παραγόμενο κιλό.

Μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου, κυρίως οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ), προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό που οι ίδιες δημιούργησαν και να διευρύνουν τα μερίδιά τους στην αγορά, αλλά και για να εξασφαλίσουν τα χρήματα από την πώληση γόνου ή ιχθυοτροφών, άρχισαν να εξαγοράζουν μικρότερες επιχειρήσεις. Είναι χαρακτηριστικό ότι όταν οι επιχειρήσεις αυτές άντλησαν σημαντικά κεφάλαια από το ΧΑΑ, δεν τα επανεπένδυσαν στον τομέα των ιχθυοκαλλιεργειών (οι οποίες «εξαγορές» ήταν τελικά τακτοποίηση λογαριασμών μεταξύ εταιρειών ιδίων συμφερόντων) ενώ το φαινόμενο γνωρίζει έξαρση μετά το 2002 όταν πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις αρχίζουν να έχουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας δεν διαθέτουν δικά τους δίκτυα διανομής, αλλά διακινούν τα προϊόντα τους στην αγορά μέσω

εμπορικών εταιρειών ή των εμπορικών τμημάτων των μεγάλων εταιρειών ιχθυοκαλλιέργειας. Οι εν λόγω επιχειρήσεις διαθέτουν ισχυρή διαπραγματευτική δύναμη έναντι των παραγωγών (όπως συμβαίνει σε όλους τους κλάδους της πρωτογενούς παραγωγής) και πιέζουν τους τελευταίους για χαμηλότερες τιμές.

Εάν η μείωση των τιμών οφειλόταν μόνο σε βελτίωση του κόστους παραγωγής, δεν θα είχε πρόβλημα ο κλάδος. Από την εξέταση των οικονομικών δεδομένων ομαδοποιημένα σε κατηγορίες επιχειρήσεων, αποδεικνύεται ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση των συμπερασμάτων σε κάθε κατηγορία (μεγάλες, μεσαίες, μικρές), αλλά τα συμπεράσματα είναι γενικά για όλο τον κλάδο. Η μείωση αυτή των τιμών είχε και σοβαρές παρενέργειες. Συγκεκριμένα το προϊόν ευτελίστηκε σε βαθμό, ώστε πολλές φορές μεγάλες αλυσίδες Super Markets να το χρησιμοποιήσουν σαν «κράχτη» προβάλλοντας σε διαφημιστικά spot απαξιωτικές για το προϊόν τιμές λιανικής που δημιούργησαν νέες παρενέργειες, αφού είναι χαμηλότερες της τιμής πώλησης στους άλλους πελάτες, ή προσφέροντας «δωρεάν» και άλλα προϊόντα (κρασί, μπύρα κλπ).

Γενικότερα η τιμή πώλησης των προϊόντων ιχθυοκαλλιέργειας θα έπρεπε να έχει πολύ μικρότερη εποχικότητα από τα προϊόντα ελεύθερης αλιείας, αφού ουσιαστικά πρόκειται για «βιομηχανικά» προϊόντα και δεν έχουν το στοιχείο της επιτυχούς ή ανεπιτυχούς σοδειάς.

Στο κλάδο της ιχθυοκαλλιέργειας παρατηρείται έλλειψη εφαρμογής σύγχρονων μεθόδων marketing και προώθησης προϊόντων. Οι επιχειρήσεις δεν διέθεσαν ποτέ κονδύλια για διαφημιστική προβολή των ψαριών τους, ώστε να δημιουργηθεί επώνυμη ζήτηση και να τα προτιμάει κανείς σε σύγκριση με τα κατεψυγμένα ή τα νωπά ψάρια αλιείας. Σαν αποτέλεσμα, η γενικά παραδεκτή ποιότητα των ελληνικών ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας δεν έχει γνωστοποιηθεί ευρέως και δεν έχει αξιοποιηθεί. Βέβαια μια εταιρεία όταν δεν έχει επώνυμο προϊόν, δεν έχει κανένα θετικό αποτέλεσμα από τυχαία γενική διαφήμιση. Αλλά και συλλογικά έχει γίνει μόνο μια (περιορισμένης κλίμακας) καμπάνια για τα ψάρια ιχθυοκαλλιέργειας, χωρίς μετρήσιμα αποτελέσματα.

Λόγω της φύσεως του προϊόντος (ευπάθεια–διάρκεια ζωής), του κόστους των μεταφορικών και της τιμής των αντίστοιχων ψαριών ελεύθερης

αλιείας, ο κλάδος έχει μία μεγάλη ασπίδα προστασίας που όφειλε να την εκμεταλλευτεί.

Τα Ελληνικά προϊόντα ιχθυοκαλλιέργειας, έναντι των αντίστοιχων εισαγόμενων, υπερέχουν σε φρεσκότητα, και σε οικονομίες κλίμακας, ενώ το χαμηλότερο κόστος μεταφοράς αποτελεί μία πρόσθετη εξασφάλιση.

Τελικές εκτιμήσεις - Προοπτικές

Ο κλάδος της ιχθυοκαλλιέργειας χαρακτηρίζεται τα τελευταία χρόνια από την έντονη κινητικότητα από πλευράς επιχειρήσεων, οι οποίες παρουσιάζουν τάσεις συγκέντρωσης σε ομίλους ή συμπράξεις εταιρειών. Παράλληλα, η υπερβάλλουσα παραγωγή και οι χαμηλές τιμές διάθεσης των ψαριών ιχθυοκαλλιέργειας έχουν προκαλέσει σημαντικά οικονομικά προβλήματα και μείωση της κερδοφορίας πολλών επιχειρήσεων που τείνει να γενικευθεί σε όλες τις επιχειρήσεις του κλάδου. Οι συνθήκες αυτές έχουν οδηγήσει σε ένα κρίσιμο σημείο τον κλάδο, κατά το οποίο καθίσταται αναπόφευκτη μία αναδιάρθρωση που ταυτόχρονα θα οδηγήσει σε εξυγίανση.

Υπάρχουν ωστόσο ισχυρές ευνοϊκές προοπτικές για την ιχθυοκαλλιέργεια, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε ανάπτυξη τον κλάδο. Αναλυτικότερα η **ποιότητα των ψαριών**, η **τεχνογνωσία** και **εμπειρία** που έχουν αναπτύξει οι ελληνικές εταιρείες, οι **ευνοϊκές συνθήκες για υψηλή ζήτηση** (λόγω **μείωσης των αλιευμάτων της θάλασσας**, της ποιότητας και της τάσης για υγιεινή διατροφή), αποτελούν ισχυρή βάση για ανάκαμψη.

Προκειμένου ο κλάδος να εκμεταλλευτεί τις ευνοϊκές συνθήκες που υφίστανται, απαιτείται καλύτερος συντονισμός και κυρίως συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων του κλάδου.

Η συνεργασία των παραγωγών θα πρέπει να οδηγήσει σε συμφωνία για τον προγραμματισμό της παραγωγής σε επίπεδα που μπορούν να απορροφηθούν από την αγορά σε ικανοποιητικές τιμές, την ανταλλαγή στοιχείων για τις διαθέσιμες προς πώληση ποσότητες και μεγέθη, καθώς και την φερεγγυότητα εμπορικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στα

ψάρια ιχθυοκαλλιέργειας. Η επιτυχία σε αυτή την προσπάθεια συγκεντρώνει την προσφορά και διασφαλίζει την ορθολογική ανάπτυξη της παραγωγής.

Η διαφημιστική προβολή των προϊόντων του κλάδου και η εκμετάλλευση των σημάτων διασφάλισης ποιότητας, κυρίως με την δημιουργία επώνυμης ζήτησης, μπορούν να συμβάλλουν στην ισχυροποίηση των προϊόντων στις αγορές του εξωτερικού και την περαιτέρω αύξηση της εγχώριας ζήτησης.

Για να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα αυτά απαιτείται ο ανασχεδιασμός της χονδρικής πώλησης (αλλά και της λιανικής σε μεγάλα αστικά κέντρα) στον μέγιστο βαθμό για να ωφεληθούν οι παραγωγοί και οι καταναλωτές.

Η ζήτηση για τα προϊόντα του κλάδου προβλέπεται ότι όχι μόνο θα παραμείνει σε υψηλά επίπεδα (λόγω μείωσης των αλιευμάτων από τη θάλασσα, της ποιότητας και της τάσης για υγιεινή διατροφή), αλλά και θα αυξάνεται.

Έχοντας επισημάνει τα προβλήματα του κλάδου και εκτιμώντας τις προοπτικές για τη μελλοντική του ανάπτυξη, θεωρούνται ως αναγκαίες οι ακόλουθες δράσεις:

- Διεύρυνση και να ισχυροποίηση της παραγωγής νέων ειδών (εκτός τσιπούρας – λαβρακιού), μέσω της προσεκτικής και βήμα - βήμα προσέγγισης όλων των προβλημάτων που διέπουν την παραγωγή και εμπορία τους.
- Διεύρυνση των αγορών με την ανάληψη πρωτοβουλιών, για την κατάκτηση νέων αγορών, εντός και εκτός Ε.Ε., με νέους τρόπους παρουσίασης και παρασκευής προϊόντων υδατοκαλλιέργειας, είτε με τα υπάρχοντα, είτε με άλλα είδη, καθώς και εξαγωγικού χαρακτήρα παροχή τεχνογνωσίας και εξοπλισμού. Για την ομαλή εκπλήρωση του σκοπού αυτού, απαραίτητος είναι ο έλεγχος της σταθερής ποιότητας των τελικών προϊόντων με την σύμφωνα με τη νομοθεσία συσκευασία των ψαριών, παράλληλα με την καθιέρωση σύγχρονων συστημάτων ποιότητας σε όλα τα στάδια της διαδικασίας συσκευασίας-εμπορίας και την πιστοποίηση με σήματα ποιότητας (ISO 9000), με στόχο την καλύτερη κατοχύρωσή των προϊόντων στην αγορά. Η υψηλή και

εγγυημένη ποιότητα των προϊόντων υδατοκαλλιέργειας αποτελεί τη βάση για την προώθησή τους στα καταναλωτικά κέντρα και δίνει τη δυνατότητα στις ελληνικές υδατοκαλλιέργειες να διαγράψουν μια ανταγωνιστική και ανοδική πορεία στην Ευρωπαϊκή και εγχώρια αγορά.

- Βελτίωση της οργάνωσης επιχειρήσεων του τομέα, με εισαγωγή καινοτόμου χαρακτήρα τεχνολογιών, ανασχεδιασμό της οργανωτικής τους δομής, ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων με υιοθέτηση εξελιγμένων μεθόδων marketing. Η σύσταση οργανώσεων παραγωγών, συνενώσεις, συγχωνεύσεις εταιρειών, αποτελούν ενέργειες οι οποίες θα βοηθήσουν τις επιχειρήσεις να διατηρηθούν σε ένα ανταγωνιστικό χώρο με υγιή και σταθερή πορεία ανάπτυξης.
- Το σεβασμό στο περιβάλλον, μέσω της υπεύθυνης υδατοκαλλιέργειας και του καθορισμού Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ) σε όλη την επικράτεια, αλλά και της υποχρεωτικής παρακολούθησης παραμέτρων περιβάλλοντος από τις επιχειρήσεις και τους φορείς διαχείρισης των ζωνών αυτών.
- Εφαρμογή και κατά την παραγωγική διαδικασία κυρίως των εντατικών συστημάτων, υπεύθυνων πρακτικών, με την εγκατάσταση συστημάτων ελέγχου κρίσιμων σημείων (HACCP) και συμμόρφωση της λειτουργίας με τους κανόνες υγιεινής και ποιότητας οι οποίοι θα διασφαλίσουν την προστασία της παραγωγής και γενικά χρήση όλων εκείνων των τεχνικών που μειώνουν σημαντικά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
- Η μη αύξηση των τιμών σε σχέση με τα ελεύθερα αλιεύματα, αλλά και το κρέας, έχει συντελέσει στην αύξηση της ζήτησης τους, όπως επίσης και η διεύρυνση των δικτύων διανομής. Η διαφήμιση, η καθιέρωση σήματος ποιότητας, η επέκταση της διάθεσης από τα Supermarket και σε περιφέρειες της ενδοχώρας, θα συμβάλλουν στην περαιτέρω αύξηση της κατανάλωσης στην Ελληνική αγορά.
- Οι περιορισμοί της ποσότητας παραγωγής για τσιπούρα και λαβράκι θα πρέπει να αρθούν. Προτείνεται η πλήρης απελευθέρωση της παραγωγής δεδομένου ότι υπάρχουν ήδη οι προϋποθέσεις για μαζική παραγωγή εκτός Ελλάδας με αποτέλεσμα την εκτόξευση του κόστους παραγωγής εγχώρια σε εξαιρετικά ζημιογόνα επίπεδα.

Επιγραμματικά, οι συνιστώσες της στρατηγικής των επιχειρήσεων του τομέα πρέπει να είναι :

- η μείωση του κόστους παραγωγής
- η ανάπτυξη νέων ειδών
- η αντίσταση στη μείωση των τιμών διάθεσης
- ο προγραμματισμός στην παραγωγή
- η ίδρυση Ομάδων Παραγωγών
- marketing και προώθηση των προϊόντων
- άρση περιορισμών

Οι συνθήκες που θα διευκολύνουν την επίτευξη των στρατηγικών στόχων θα πρέπει να είναι:

- η σταθεροποίηση ενός μακροχρόνιου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο και η μείωση των χρηματοοικονομικών δαπανών των επιχειρήσεων.
- η διαμόρφωση ενός σαφούς, πλήρους και ευέλικτου νομοθετικού πλαισίου για τις υδατοκαλλιέργειες.

Συμπερασματικά οι προοπτικές επενδύσεων στον κλάδο είναι θετικές εφόσον προσανατολίζονται σε επενδύσεις εκσυγχρονισμού - επέκτασης για συμπίεση του κόστους παραγωγής, παραγωγής νέων ειδών, καθιέρωσης πιστοποίησης ποιότητας των προϊόντων και προγραμμάτων αναδιοργάνωσης των επιχειρήσεων.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες εξετάζεται η περίπτωση του Νομού Θεσπρωτίας, για τον οποίο ο κλάδος των ιχθυοκαλλιεργειών παρουσιάζεται ως η πρωτεύουσα παραγωγική δύναμη του πρωτογενούς του τομέα.

ΜΕΡΟΣ Β': Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ Ν.ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Η περίπτωση του κλάδου των ιχθυοκαλλιεργειών για το Νομό Θεσπρωτίας είναι μια μικρογραφία της γενικότερης κατάστασης του κλάδου στην Ελλάδα. Επομένως ισχύει ότι ήδη προαναφέρθηκε και τα συμπεράσματα και οι εκτιμήσεις παραμένουν οι ίδιες.

Ωστόσο υπάρχουν κάποιες ιδιαιτερότητες για την περιοχή που είναι δυνατόν να προσδώσουν κάποια συγκριτικά στρατηγικά πλεονεκτήματα εφόσον προσμετρηθούν οποιεσδήποτε δυσκολίες που μπορεί να εμφανίζονται. Για την ορθότερη και όσο το δυνατό πληρέστερη στρατηγική που δύναται να ακολουθηθεί απαιτείται να καταγραφούν και μελετηθούν οι ιδιαιτερότητες αυτές ώστε να συμπληρώσουν και να προσαρμόσουν τα έως τώρα συμπεράσματα για τον κλάδο στα δεδομένα της περιοχής.

Έτσι γίνεται μια σύντομη περιγραφή των παραμέτρων που προσδίδουν αυτές τις ιδιαιτερότητες για τη δραστηριότητα επιχειρήσεων ιχθυοκαλλιέργειας και που καθιστούν την περιοχή μία από τις σημαντικότερες στην Ελλάδα για το σκοπό αυτό. Περιγράφονται οι φυσικές και οι ανθρωπογενείς παράγοντες του Νομού και η σχέση τους με τις ιχθυοκαλλιέργειες.

Ακολουθεί η περιγραφή των μονάδων με τις εγκεκριμένες δυναμικότητές τους (σαφέστατα διαφοροποιημένες από τις πραγματικές), του κόστους παραγωγής, των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν αλλά και τις προοπτικές και τα συμπεράσματα που προδιαγράφονται, πάντα υπό το πρίσμα των όσων προέκυψαν από τη γενικότερη ανάλυση του κλάδου.

Κρίσιμες παράμετροι του Νομού Θεσπρωτίας για τις ιχθυοκαλλιέργειες

1. Φυσικές παράμετροι

1.1. Θαλάσσιου Περιβάλλοντος

Οι κρίσιμες φυσικές παράμετροι του θαλάσσιου περιβάλλοντος είναι τέτοιες που συνηγορούν στην ανάπτυξη θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών. Συγκεκριμένα:

- **Το βάθος αυξάνει γρήγορα**

Στην περιοχή των εκβολών του Καλαμά, το βάθος της θάλασσας είναι πολύ μικρό και δεν προσφέρεται για την εγκατάσταση πλωτών κλωβών πάχυνσης ψαριών, (κατάλληλο για την ανάπτυξη οστρακοκαλλιέργειας). Στο τμήμα από τη Σαγιάδα μέχρι την Ελληνο-Αλβανική μεθόριο, το βάθος της θάλασσας αυξάνει γρήγορα και σε μικρή απόσταση από την ακτή και είναι επαρκές για την εγκατάσταση πλωτών κλωβών.

- **Περιορισμένη έκθεση στα κύματα**

Λόγω του προασπισμένου χαρακτήρα της περιοχής (η Κέρκυρα εμποδίζει την ανάπτυξη μεγάλων κυμάτων) και του έντονου ανάγλυφου της ακτογραμμής, ο κυματισμός που αναπτύσσεται δεν είναι μεγάλος και επιτρέπει την ασφαλή εγκατάσταση και διαχείριση πλωτών κλωβών.

- **Καλή ανανέωση των θαλάσσιων μαζών από τα ρεύματα**

Η ανανέωση των θαλάσσιων μαζών είναι ικανοποιητική, γεγονός που συμβάλλει στον αυτοκαθαρισμό και συνηγορεί για την εγκατάσταση πλωτών κλωβών.

- **Ολιγοτροφική έως μεσοτροφική τροφική κατάσταση**

Τα ύδατα της Κερκυραϊκής θάλασσας (πλην των εκβολών του Καλαμά) χαρακτηρίζονται από ολιγότροφη έως μεσότροφη κατάσταση, γεγονός που επιτρέπει την χωρίς προβλήματα ανάπτυξη θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών στην περιοχή. Η περιοχή των εκβολών είναι πλουσιότερη σε θρεπτικά και φυτοπλαγκτό χωρίς να παρουσιάζει έντονα φαινόμενα ευτροφισμού που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν προβλήματα (π.χ. σαν αυτά που παρατηρούνται στο Θερμαϊκό).

- **Απουσία ακραίων τιμών θερμοκρασίας και αλατότητας**

Από τις μετρήσεις που έχουν γίνει, προκύπτει ότι στην περιοχή από τη Σαγιάδα μέχρι την Ελληνο-Αλβανική μεθόριο δεν παρατηρούνται ακραίες τιμές θερμοκρασίας και αλατότητας που θα ήσαν απαγορευτικές για την ανάπτυξη εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας. Στην περιοχή των εκβολών του Καλαμά οι διακυμάνσεις της αλατότητας είναι μεγαλύτερες, αλλά είναι ευνοϊκές για την ανάπτυξη οστρακοκαλλιέργειας.

- **Απουσία εκτεταμένων υποθαλάσσιων λιβαδιών ή άλλης θαλάσσιας βλάστησης που προστατεύεται από Διεθνείς Συμβάσεις και Οδηγίες της Ε.Ε.**

Λόγω του απόκρημνου χαρακτήρα των ακτών, τα υποθαλάσσια λιβάδια ποσειδωνίας (*Posidonia oceanica*), είναι περιορισμένα στους κόλπους, γεγονός που επιτρέπει την εγκατάσταση σε πολλές περιοχές πλωτών κλωβών (ιδιαίτερα έξω από τους κόλπους) χωρίς να θίγονται τα υποθαλάσσια λιβάδια ή άλλη προστατευόμενη θαλάσσια βλάστηση. Στην περιοχή των εκβολών του Καλαμά δεν υπάρχουν υποθαλάσσια λιβάδια ποσειδωνίας, επειδή το είδος αυτό δεν αντέχει στις μεταβολές της αλατότητας. Η υποθαλάσσια βλάστηση στην περιοχή αυτή περιορίζεται στα πρώτα 2-3 μέτρα βάθους λόγω της μικρής διαύγειας των νερών.

1.2. Χερσαίου περιβάλλοντος

Οι κρίσιμες παράμετροι του **χερσαίου περιβάλλοντος** δεν δημιουργούν απαγορευτικές συνθήκες για την οργάνωση και λειτουργία εντατικής ιχθυοκαλλιέργειας (πλωτοί κλωβοί). Η παρουσία συμπλέγματος λιμνοθαλασσών στο δέλτα του Καλαμά ευνοεί την ανάπτυξη εκτατικής ιχθυοκαλλιέργειας.

Συγκεκριμένα:

- **Κλίσεις:**

Οι κλίσεις των παραθαλάσσιων χερσαίων εκτάσεων, ακόμη και στις περιπτώσεις που αυτές είναι σχετικά μεγάλες, δεν απαγορεύουν την πρόσβαση στις ακτές και τη χρήση αυτών. Άλλωστε, με τη δημιουργία συλλογικών χερσαίων εγκαταστάσεων εξυπηρέτησης των μονάδων πλωτών κλωβών, οι χερσαίες εγκαταστάσεις κάθε μονάδας θα οργανώνονται

συγκροτημένα σε κατάλληλο σημείο της χερσαίας έκτασης και όχι ευκαιριακά στην κοντινότερη προς τη μονάδα ακτή.

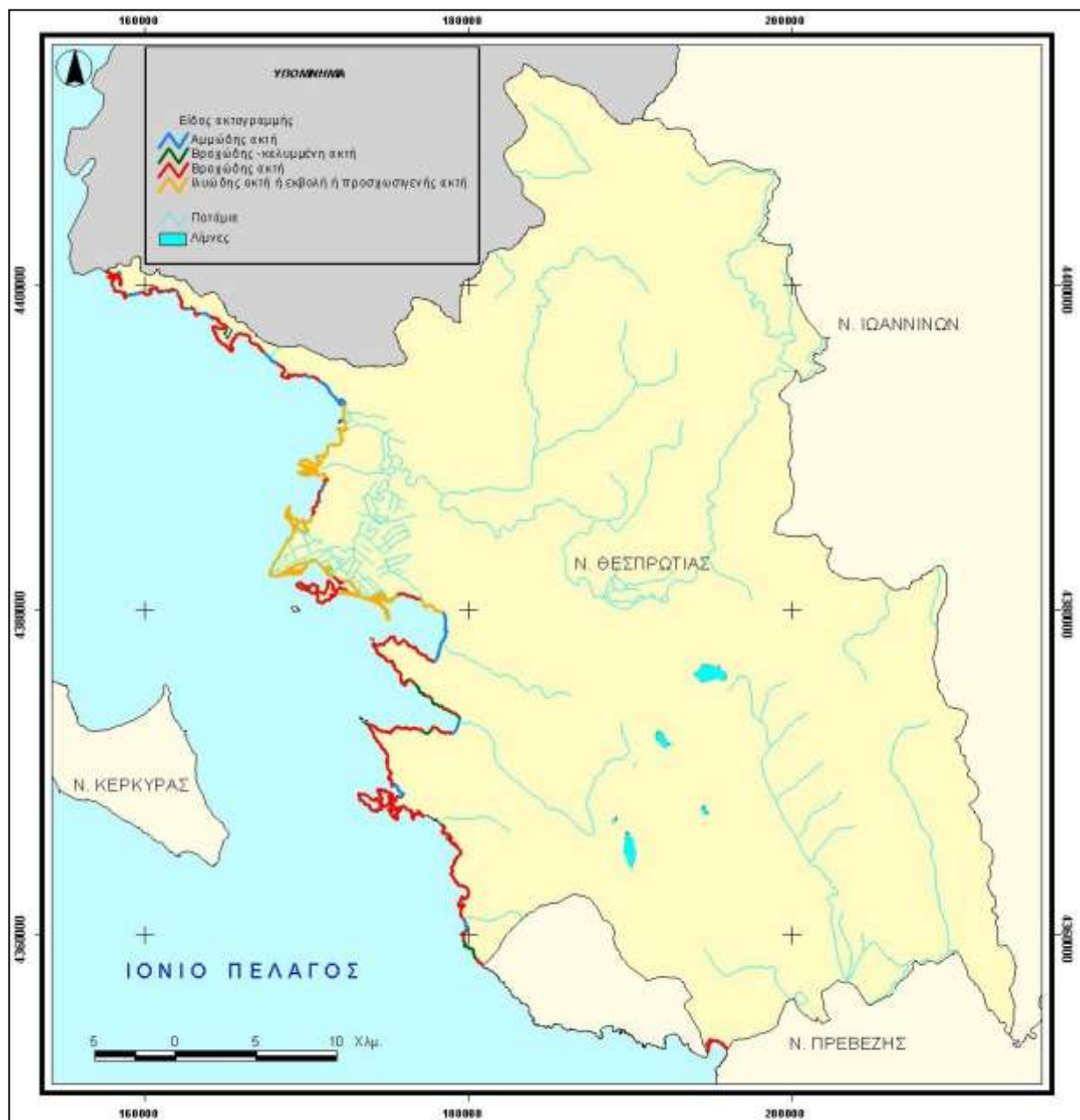
- Ρέματα

Τα ρέματα είναι μικρά και δεν επηρεάζουν τη θαλάσσια περιοχή με μεταφορά μεγάλου όγκου φερτών και με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορούν να προκύψουν για την ανάπτυξη των πλωτών κλωβών..

Οι εκβολές του Καλαμά επηρεάζουν κυρίως τις ακτές μεταξύ Ηγουμενίσας και Σαγιάδας και λιγότερο το τμήμα μεταξύ Σαγιάδας και Ελληνο-Αλβανικής μεθορίου. Το τμήμα όμως των εκβολών, λόγω μικρού βάθους θαλάσσης, δεν θεωρείται κατάλληλο για την ανάπτυξη πλωτών κλωβών. Αντίθετα στην περιοχή αυτή μπορεί να αναπτυχθεί εκτατική ιχθυοκαλλιέργεια (στις λιμνοθάλασσες) και οστρακοκαλλιέργεια (στο θαλάσσιο μέτωπο των εκβολών).

- Προβληματικά εδάφη

Προβληματικά εδάφη όπως κατολισθαίνοντα, καθιζάνοντα κλπ, δεν έχουν εντοπισθεί στην περιοχή μεταξύ Σαγιάδας και Ελληνο-Αλβανικής μεθορίου, αν και υπάρχουν κατά μήκος των ακτών της Ηπείρου.



Χάρτης των ακτών του Νομού Θεσπρωτίας (πηγή: Δ/ση Τοπογραφικής Υπ. Γεωργίας)

2. Παράμετροι ανθρωπογενούς περιβάλλοντος

2.1. Χρήσεις γης και συγκρούσεις χρήσεων γης

- Αστικοποίηση

Η περιοχή της Θεσπρωτίας που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τις ιχθυοκαλλιέργειες δεν είναι, γενικά, σε μεγάλο βαθμό αστικοποιημένη.

Τα κυριότερα αστικά κέντρα της Θεσπρωτίας είναι η Ηγουμενίτσα, η Σαγιάδα, η Νέα Σελεύκεια και τα Σύβοτα. Από αυτά μόνο η Ηγουμενίτσα είναι αναπτυγμένο οικιστικό κέντρο και συγκεντρώνει το μεγαλύτερο πληθυσμό ενώ ο πληθυσμός πολλών από τους οικισμούς δεν ξεπερνά τους 100 κατοίκους.

Παρ' όλη την κυριαρχία των μικρών οικισμών η διάρθρωση του οικιστικού δικτύου είναι αρκετά συγκροτημένη: τα κύρια οικιστικά κέντρα (αστικά, ημιαστικά) που αναδεικνύονται αποτελούν κέντρα 2^{ου} έως και 4^{ου} επιπέδου, σύμφωνα με την κατάταξη του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η «αστικοποίηση» αναφέρεται κύρια στις ακτές και αφορά στην μόνιμη κατοικία. Συγκεντρώνεται σε επιλεγμένες θέσεις κατά μήκος των ακτών του Ιονίου Πελάγους και ιδιαίτερα στο τμήμα νότια των εκβολών του ποταμού Καλαμά.

Δεν υπάρχουν πολεοδομημένες περιοχές στην περιοχή άμεσου ενδιαφέροντος για ιχθυοκαλλιέργειες. Παραθεριστική κατοικία έχει δημιουργηθεί εντός των παράκτιων οικισμών εντός σχεδίου ή εντός ορίων, όσο και στις εκτός σχεδίου περιοχές.

Η παράκτια περιοχή μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις υποενότητες:

α. Η παράκτια ζώνη Νότια του Όρμου Χαλκιά μέχρι τη Σαγιάδα:

Πρόκειται για μία περιοχή που χαρακτηρίζεται από την έλλειψη παράκτιων οικισμών και /ή οικιστικών συγκεντρώσεων. Δεν έχει ενδοχώρα διότι η γραμμή των συνόρων μεταξύ Ελλάδας και Αλβανίας απέχει ελάχιστα από την ακτή.

β. Η παράκτια περιοχή που περιλαμβάνει τις εκβολές του ποταμού Καλαμά (Θύαμι).

Ορίζεται νότια της Σαγιάδας προς βορρά μέχρι την Ηγουμενίτσα προς νότο. Αφορά τη νέα και την παλαιά κοίτη του ποταμού και χαρακτηρίζεται από

τις προσχωσιγενείς εκτάσεις που έχουν δημιουργηθεί από τον ποταμό και τα αβαθή.

γ. Η παράκτια περιοχή που ορίζεται από τα δύο αστικά κέντρα, της Πρέβεζας (προς Νότο) και της Ηγουμενίτσας (προς Βορρά).

Της περιοχής αυτής μόνο το βόρειο τμήμα, που ανήκει διοικητικά στο νομό Θεσπρωτίας, αποτελεί μέρος της περιοχής μελέτης. Η παράκτια αυτή ζώνη συγκεντρώνει τους σημαντικότερους οικιστικούς πυρήνες καθώς και τις σημαντικότερες συγκεντρώσεις πυρήνων της παραθεριστικής κατοικίας, η οποία εξυπηρετεί όχι μόνο τους κατοίκους των δύο παραθαλάσσιων νομών, αλλά συνολικά τον πληθυσμό της Περιφέρειας Ηπείρου.

Γενικότερα, κατά μήκος της παράκτιας ζώνης δεν παρατηρούνται έντονα φαινόμενα αυθαίρετης δόμησης. Η εκτός σχεδίου δόμηση είναι διαδεδομένη αλλά διάσπαρτη στα μεγαλύτερα τμήματα των παράκτιων περιοχών.

Τέλος η ζήτηση για πολεοδομημένες οικιστικές εκτάσεις β' κατοικίας ευρίσκεται εκτός Θεσπρωτίας. Αφορά στην παραλιακή ζώνη του Νομού Πρέβεζας, ο οποίος και υφίσταται την μεγαλύτερη πίεση για παραθεριστική κατοικία, ενώ στο Νομό Θεσπρωτίας έχει υποβληθεί μία μόνο αίτηση για πολεοδόμηση περιοχής β' κατοικίας. Η μορφολογία των ακτών και τα γενικότερα γεωφυσικά χαρακτηριστικά του Νομού (εκβολές ποταμού, έντονες κλίσεις, μικρό εύρος παράκτιας ζώνης λόγω της χάραξης του δρόμου κλπ) περιορίζουν τις εκτάσεις / ζώνες που μπορούν να χαρακτηρισθούν από οικιστική καταλληλότητα στο νομό Θεσπρωτίας στην περιοχή Πέρδικας – Αρίλα, και στη νότια προέκταση της χερσονήσου των Συβότων.

Συμπερασματικά:

Η παράκτια ζώνη της περιοχής μελέτης χαρακτηρίζεται από οικιστικές συγκεντρώσεις σε επιλεγμένες περιοχές με κύριες συγκεντρώσεις γύρω από την πόλη της Ηγουμενίτσας, στην περιοχή των Συβότων (απέναντι από τα νησιά Αγ. Νικόλαος, Μούρτο και Μουρτεμένο) και την περιοχή Πέρδικας – Αρίλας.

Η υπόλοιπη ζώνη αποτελείται από προσχωσιγενείς εκτάσεις, εκτάσεις με υψόμετρο > 100 μ. ή εκτάσεις αρδευόμενης και προστατευόμενης γεωργικής γης πρώτης προτεραιότητας.

2.2. Εντατικές γεωργικές καλλιέργειες

Γεωργική γη πρώτης προτεραιότητας υπάρχει μόνο βόρεια της Ηγουμενίτσας, και αφορά στις εκβολές του Καλαμά. Χαρακτηρίζεται ως περιοχή με μεγάλες δυνατότητες γεωργικής ανάπτυξης.

2.3. Βιομηχανία

Η βιομηχανία στο σύνολο του Νομού Θεσπρωτίας είναι εξαιρετικά περιορισμένη και αφορά μονάδες των κλάδων: τροφίμων, κατασκευές προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά και βιομηχανίας ξύλου – φελλού.

Οι περισσότερες μονάδες έχουν βιοτεχνικό ή οικοτεχνικό χαρακτήρα.

Παρά το γεγονός ότι υφίσταται ΒΙΟΠΑ στην Ηγουμενίτσα και προβλέπεται η δημιουργία ΒΙΠΕ στο λιμένα της Ηγουμενίτσας, δεν υπάρχει σημαντική μονάδα του δευτερογενούς τομέα εγκαταστημένη στην περιοχή μελέτης.

2.4. Λιμάνια κλπ

Οι λιμενικές εγκαταστάσεις της περιοχής Θεσπρωτίας χωρίζονται σε τρεις (3) κατηγορίες:

- **Λιμένες**
- **Αλιευτικά καταφύγια**
- **Όρμοι προσωρινής πρόσδεσης (απάγκια)**

Από τα **4 λιμάνια** που διαθέτει η Ήπειρος, μόνο **το λιμάνι της Ηγουμενίτσας** είναι εθνικής σημασίας και ένας από τους σημαντικότερους λιμένες της χώρας. Έχει αξιόλογη επιβατική και εμπορευματική κίνηση και διαθέτει αναπτυγμένη τεχνική υποδομή λόγω της πόλης της Ηγουμενίτσας.

Οι χώροι του νέου λιμανιού διαθέτουν χώρους εγκαταστάσεων φόρτωσης, εκφόρτωσης, αποθήκευσης κλπ., καθώς και τερματικών εγκαταστάσεων για την ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών καθώς και νέο δρόμο πρόσβασης. Προβλέπεται η δημιουργία ελεύθερης ζώνης εμπορευμάτων στο λιμάνι και χωροθέτηση ΒΙΠΕ.

Μικρότερης σημασίας λιμάνια είναι:

- ο **λιμένας Πλαταριάς** που βρίσκεται σε απόσταση 5 km νότια του όρμου της Ηγουμενίτσας

- το **επιβατικό λιμάνι των Συβότων** που εξυπηρετεί τουριστικές εκδρομές σε Κέρκυρα, Παξούς και παρακείμενες ακτές καθώς και παροχή υπηρεσιών σε τουριστικά σκάφη.

2.5. Αλιευτικά καταφύγια

Υπάρχουν στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας, στη Σαγιάδα και στην Πέρδικα ενώ η υπάρχουσα υποδομή στα Σύβοτα και την Πλαταριά εξυπηρετεί και τα αλιευτικά σκάφη.

2.6. Όρμοι προσωρινής πρόσδεσης (απάγκια)

Υπάρχουν δύο θέσεις

- στον όρμο Βάλτου, ο οποίος είναι καλά προφυλαγμένος και έχει δηλωθεί ως αγκυροβόλιο από το Πολεμικό Ναυτικό.
- στον όρμο Παγανιά Αετού.

Σημαντική για την παράκτια αλιεία και τη χρήση συρόμενων αλιευτικών εργαλείων είναι η παρουσία υποβρύχιων καλωδίων μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας.

2.7. Οδικό δίκτυο

Το υφιστάμενο οδικό δίκτυο είναι ανεπαρκές. Η αναξιοπιστία του φαίνεται από τα ποσοστά των τμημάτων με άσχημη βατότητα, ακατάλληλο οδόστρωμα και πλάτος κάτω από 6 μέτρα. Όσον αφορά το πρωτεύον επαρχιακό δίκτυο, ικανοποιητικό τμήμα του παρουσιάζει καλή βατότητα (πάνω από 60%), ενώ το υπόλοιπο έχει πλάτος μικρότερο από 6 μέτρα. Στο δευτερεύον επαρχιακό δίκτυο η καλή βατότητα περιορίζεται στο 50% του δικτύου, ενώ σχεδόν το 40% αποτελείται από δρόμους με πλάτος μικρότερο από 6 μέτρα.

Ειδικότερα σε ότι αφορά στις περιοχές συγκέντρωσης μονάδων υδατοκαλλιέργειας, η βατότητα του δικτύου διαφέρει σημαντικά στις δύο περιοχές όπου αυτές έχουν εγκατασταθεί. Έτσι στην περιοχή συγκέντρωσης των ιχθυοκαλλιεργειών υπάρχει ένας οδικός άξονας, ο οποίος οδηγεί μέχρι τα Αλβανικά σύνορα, και ο οποίος είναι στο μεγαλύτερο του μέρος σε καλή κατάσταση.

Αντίθετα στην περιοχή των εκβολών του Καλαμά, όπου επιχειρείται η οργάνωση ΠΟΑΥ για οστρακοκαλλιέργειες, η πρόσβαση της θαλάσσιας περιοχής οδικά είναι αδύνατη λόγω του προσχωσιγενούς εδάφους.

Η Εγνατία Οδός, παράγοντας ανάπτυξης της ευρύτερης περιοχής, δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμα, ωστόσο χρησιμοποιούνται ήδη αρκετά τμήματά της.

2.8. Ενεργειακή υποδομή

Όσον αφορά την **ενεργειακή υποδομή**, ο νομός Θεσπρωτίας εξυπηρετείται από το εθνικό δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας που εκτείνεται σε όλη την Περιφέρεια Ηπείρου. Αποτελείται από δίκτυο υψηλής, μέσης και χαμηλής τάσης.

Η λωρίδα της Σαγιάδας διασχίζεται από δύο γραμμές υψηλής τάσης, η μία υπό κατασκευή, και οι οποίες, υποθαλάσσια, μέσω του Βόρειου στενού της Κέρκυρας, καταλήγουν στην ακτή της Ιταλίας, ολοκληρώνοντας τη σύνδεση των γραμμών υψηλής τάσης Ελλάδας-Ιταλίας.

Στην περιοχή μελέτης δεν προβλέπεται η κατασκευή φραγμάτων ή άλλων έργων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Πάντως η περιοχή μελέτης θα επηρεασθεί από τα προγραμματιζόμενα έργα της ΔΕΗ για τη λειτουργία 3 Υδροηλεκτρικών σταθμών μέχρι το έτος 2015 με χρήση των υδάτων του Καλαμά (αλλαγές παροχών, πιθανός περιορισμός πλημμυρικών φαινομένων στο Δέλτα του ποταμού κλπ), τα οποία ασφαλώς έχουν άμεση επίπτωση στην ποιότητα των υδάτων και στην προγραμματιζόμενη καλλιέργεια των οστράκων.

2.9. Δίκτυα ενέργειας και τηλεπικοινωνιών

Από άποψη **τηλεπικοινωνιακής υποδομής**, η περιοχή παρουσιάζει προβλήματα. Οι ελλείψεις με τους υφιστάμενους ρυθμούς ανάπτυξης δεν είναι πιθανόν εμφανείς, αλλά σίγουρα συνιστούν ανασταλτικό παράγοντα στην αναπτυξιακή διαδικασία και τις προοπτικές της.

Η κατάσταση σαφώς θα βελτιωθεί με την υλοποίηση έργων, όπως εγκαταστάσεις συνδρομητικών συστημάτων για την κάλυψη απομακρυσμένων περιοχών και εγκαταστάσεις καλωδίων οπτικών ινών ή ψηφιακών κέντρων με διατάξεις υπό μορφή δακτυλίων σε επίπεδο νομού για βελτίωση της χωρητικότητας και της εναλλακτικότητας.

Συμπερασματικά

Η οργάνωση των χρήσεων της παράκτιας ζώνης της περιοχής μελέτης δεν προκαλεί συγκρούσεις. Οι τυχόν ασυμβατότητες χρήσεων – κύρια μεταξύ οικιστικής και των άλλων παραγωγικών χρήσεων (υδατοκαλλιέργεια κλπ) – είναι εύκολα αντιμετωπίσιμες στα πλαίσια του χωρικού σχεδιασμού του Νομού.

Σε ότι αφορά ειδικότερα τη χρήση της υδατοκαλλιέργειας, η χωρική οργάνωση της περιοχής και τα φυσικά χαρακτηριστικά της συνηγορούν στην οριοθέτηση κατάλληλων περιοχών οργάνωσης της δραστηριότητας, η οποία εντάσσεται αρμονικά στον ευρύτερο σχεδιασμό του Νομού και προσδίδει κίνητρα για τη λειτουργία μονάδων.

Έως τώρα περιγράφηκαν οι παράμετροι με τις οποίες λειτουργούν ή σκέφτονται να λειτουργήσουν οι μονάδες ιχθυοκαλλιέργειας στη Θεσπρωτία. Παρακάτω αναφέρονται αυτές οι μονάδες, η εγκεκριμένη και η πραγματική δυναμικότητά τους, κάποια στοιχεία για το κόστος των μονάδων αυτών απαραίτητα για μια περισσότερο ολοκληρωμένη απεικόνιση του καθεστώτος λειτουργίας τους και τέλος γίνεται η αξιολόγηση των στοιχείων.

3. Υφιστάμενες μονάδες Υδατοκαλλιέργειών

Οι μονάδες συγκεντρώνονται βασικά σε 2 περιοχές: Ηγουμενίτσας και Σαγιάδας. Μεταξύ αυτών, παρεμβάλλεται η περιοχή των Εκβολών (Δέλτα) Καλαμά στην οποία σχηματίζονται οι λιμνοθάλασσες που λειτουργούν ως Υδατοκαλλιέργειες εκτατικού τύπου.

Στη συνέχεια παρατίθενται στοιχεία των μονάδων εντατικής και εκτατικής μορφής.

3.1. Εντατικής μορφής Υδατοκαλλιέργειες

Συνολικά έχουν εγκατασταθεί ή πρόκειται να εγκατασταθούν στην περιοχή τριάντα (30) μονάδες υδατοκαλλιέργειας μέσης έκτασης 13,66 στρεμμάτων, ενώ αυτή σε κάθε περίπτωση κυμαίνεται από 10-20 στρέμματα. Στο σύνολό τους οι μονάδες καταλαμβάνουν έκταση 415,46 στρέμματα. Από αυτές παράγουν:

- Τσιπούρα – Λαβράκι 8
- Τσιπούρα - Λαβράκι και νέα είδη 8
- Νέα είδη 14

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.1. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση		Εγκ.Δυν. (τόνοι/ έτος)	Λειτ	Πραγματοποιηθείσα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων		Αριθμός εργαζομένων
								ΌΧΙ	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)	
1	ΑΚΡΙΤΑ ΡΕΣΚΑ ΟΕ	ΟΡΜΟΣ ΦΤΕΛΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΟΡΜΟΣ ΦΤΕΛΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ		
			Ν. Είδη	10	150	Ναι						
2	ΛΕΩΝ. & Γ. ΣΙΔΕΡΗΣ & ΣΙΑ ΟΕ	ΦΤΕΛΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑΣ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	150		ΦΤΕΛΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑΣ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	0	100	4
			Ν. Είδη									
3	MARICOM FISH ΑΕ	ΧΑΣΙΟΜΕΡΙ ΟΡΜΟΥ ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΥ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΧΑΣΙΟΜΕΡΙ ΟΡΜΟΥ ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΥ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΤΑΛΕΙ ΤΟ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ		
			Ν. Είδη	20	210	Ναι						
4	ΓΡΑΜΜΟΣ ΑΕ	ΧΑΣΟΜΕΡΙ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.				192		ΧΑΣΟΜΕΡΙ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	0	100	7
			Ν. Είδη	15	190	Ναι	30			0	100	
5	ΕΝΑΛΙΟΣ ΙΟΝΙΟΥ ΥΔΑΤ/ΓΕΙΕΣ ΑΕ (ΝΗΡΕΑΣ)	ΣΚΕΜΠΗ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΣΚΕΜΠΗ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΤΗΣ ΕΧΕΙ ΣΤΑΛΕΙ ΤΟ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ		
			Ν. Είδη	20	210	Ναι						
6	ΝΗΡΙΗΣ ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΑΕ	ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΤΑΛΕΙ ΤΟ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ		
			Ν. Είδη	10	150	Ναι						

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.1. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση		Εγκ.Δυν. (τόνοι/ έτος)	Λειτουργία	Πραγματοποιηθείσα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων		Αριθμός εργαζομένων
								Όχι	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)	
7	ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ ΚΑΛΑΜΑ ΑΕ	ΣΤΑΥΡΟΣ ΟΡΜΟΥ ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΥ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΟΡΜΟΣ ΟΡΛΙΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 2003		2
			Ν. Είδη	20	230	Ναι						
8	ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑ ΕΠΕ	ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	150		ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	0	100	7
			Ν. Είδη									
9	ΦΟΥΚΗΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	ΟΡΜΟΣ ΟΡΛΙΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΟΡΜΟΣ ΟΡΛΙΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 2003		3
			Ν. Είδη	15	250	Ναι						
10	ΣΚΑΛΩΜΑ ΑΕ	ΝΕΝΟΥΔΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.				20		ΝΕΝΟΥΔΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	0	100	5
			Ν. Είδη	15	190	Ναι	115			0	100	
11	ΚΑΛΥΨΩ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΝΕΝΟΥΔΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.				100		ΟΡΜΟΣ ΝΕΝΟΥΔΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	80	20	10
			Ν. Είδη	10	150	Ναι	50			40	60	
12	ΛΩΡΙΔΑ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	250		ΟΡΜΟΣ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	100		10
			Ν. Είδη	9,960	80	Ναι	5			100		
13	ΜΕΝΤΗΣ Γ. & ΣΙΑ ΚΟΤΣΑ ΟΕ	ΟΡΜΟΣ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	160		ΟΡΜΟΣ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	100		5
			Ν. Είδη									

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.1. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση		Εγκ.Δυν. (τόνοι/ έτος)	Λειτ	Πραγματοποιηθείσα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων		Αριθμός εργαζομένων
								Όχι	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)	
14	ΣΑΓΙΑΔΑ ΦΙΣ ΑΕ	ΠΑΓΑΝΙΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι			ΠΑΓΑΝΙΑ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΤΗΣ ΕΧΕΙ ΣΤΑΛΕΙ ΤΟ ΑΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ		
			Ν. Είδη	5	30	Ναι						
15	ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΙΓΑΙΟΥ Α.Ε. (ΝΗΡΕΑΣ)	ΑΚΡΩΤ. ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΟΡΜΟΣ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 2003		1
			Ν. Είδη	20	230	Ναι						
16	ΝΕΤΤΥΝΟ ΥΔΑΤ/ΓΕΙΕΣ ΑΕ (ΝΗΡΕΑΣ)	ΑΚΡΩΤ. ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΟΡΜΟΣ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΙΧΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ 2003		12
			Ν. Είδη	20	230	Ναι						
17	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε.	ΟΡΜΟΣ ΚΟΥΡΑΜΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	20	250	Ναι	210		ΟΡΜΟΣ ΚΟΥΡΑΜΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	100	0	23
18	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε.	ΝΟΤΙΑ ΑΚΡΩΤ. ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑΣ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΑΚΡΩΤΗΡΙ ΠΑΓΑΝΙΑΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΤ ΤΟ ΤΡΕΧΟΝ ΕΤΟΣ		
			Ν. Είδη	30	310	Όχι						
19	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε.	ΟΡΜΟΣ ΚΟΥΡΑΜΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.						ΟΡΜΟΣ ΚΟΥΡΑΜΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	100	0	
			Ν. Είδη	17,5	210	Ναι	16			100	0	

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.1. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση		Εγκ.Δυν. (τόνοι/ έτος)	Λειτ.	Πραγματοποιηθείσα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων		Αριθμός εργαζομένων
								ΟΧΙ	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)	
20	ΜΠΟΥΡΣΙΝΟΣ Δ. Α.Ε.	ΒΑΛΤΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	18	100	Ναι	315		ΒΑΛΤΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	90	10	13
			Ν. Είδη		114		21,5			99	1	
21	ΙΧΘ/ΦΕΙΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ ΑΕ	ΟΡΜΟΣ ΒΑΛΤΟΣ ΡΑΓΙΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	152		ΟΡΜΟΣ ΒΑΛΤΟΣ ΡΑΓΙΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	4	96	5
			Ν. Είδη									
22	ΙΧΘ/ΓΕΙΕΣ Δ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΕ	ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	120	Ναι	220		ΑΜΠΕΛΑΚΙΑ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	100	0	7
			Ν. Είδη									
23	ΔΕΛΑΒΙΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	ΠΗΓΑΔΙΑ (ΓΑΛΗΝΗ) ΚΟΛΠΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.				40		ΠΗΓΑΔΙΑ (ΓΑΛΗΝΗ) ΚΟΛΠΟΥ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	50	50	3
			Ν. Είδη	10	150	Ναι	4			100	0	
24	Κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΕ	ΚΟΛΠΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	125		ΚΟΛΠΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ	0	100	7
			Ν. Είδη									
25	ΛΙΩΝΗΣ Β. & ΣΙΑ ΟΕ	ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ ΓΩΝΙΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	150	Ναι	123		ΑΓΙΟΣ ΠΕΤΡΟΣ ΓΩΝΙΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	75	25	6
			Ν. Είδη									

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.1. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση		Εγκ.Δυν. (τόνοι/ έτος)	Λειτ.	Πραγματοποιηθείσα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων		Αριθμός εργαζομένων
								ΌΧΙ	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)	
26	ΔΕΛΦΙΝΙ Α.Ε. ΥΔΑΤΟΚ/ΓΕΙΕΣ	ΧΑΣΟΜΕΡΙ ΟΡΜΟΥ ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΥ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.							ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ		
			Ν. Είδη	20	200	Όχι						
27	ΕΥΘΥΜΙΟΥ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ	ΟΡΜΟΣ ΚΑΤΩ ΑΕΤΟΥ ΛΩΡΙΔΑΣ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.							ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΓΙΝΕΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ		

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.2. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ ΜΕ ΕΓΚΡΙΣΗ ΧΩΡΙΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Θαλάσσια έκταση		Εγκ.Δυν. (τόνοι/ έτος)	Λειτ.	Πραγματοποιηθείσα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων		Αριθμός εργαζομένων
								ΌΧΙ	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)	
28	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ Α.Ε.Γ.Ε.	ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	10	120				ΟΡΜΟΣ ΚΟΥΡΑΜΟΣ ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΙΣΘΩΣΗΣ		
			Ν. Είδη		30	ΟΧΙ						

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1.3. : ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ										
α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Χερσαία έκταση	Εγκ.Δ υν. (τόνο ι/ έτος)	Λειτ.	Πραγματοποιηθεί σα παραγωγή	Χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης		Διάθεση προϊόντων	Αριθμός εργαζομένων
							ΟΧΙ	ΝΑΙ (περιοχή)	Εγχώρια αγορά (%)	Διεθνή αγορά (%)
29	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΙ-ΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Ι.Φ. ΓΚΑΡΑΛΕΑΣ & ΣΙΑ Ε.Ε.	ΒΑΛΤΟΣ ΡΑΓΙΟΥ	Κυπρινοειδή.	532,708 στρεμματα	108					
			Κέφαλος		72	ΝΑΙ	180			
30	ΕΥΡΟΡΑΩΝ HELLAS Α.Ε.	ΒΑΛΤΟΣ ΡΑΓΙΟΥ	Γαρίδα .	241 στρέμματα	516	ΟΧΙ			Δεν έχει εκδοθεί ΑΕΠΟ	

πηγή: Τμήμα Αλιείας, Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης Ν.Θεσπρωτίας

Η εγκεκριμένη δυναμικότητα κυμαίνεται από 150 - 250 τόνους/ έτος. Στις παραπάνω μονάδες προστίθενται πέντε (5) μονάδες που βρίσκονται σε φάση εγκατάστασης και δεν παρουσιάζουν παραγωγή.

Έτσι, εγκεκριμένη συνολική δυναμικότητα των μονάδων παραγωγής Τσιπούρας – Λαβρακιού ανέρχεται σε 1.670 τόνους/ έτος, ενώ των μονάδων παραγωγής νέων ειδών ανέρχεται σε 2.294 τόνους/ έτος, ήτοι συνολικά 3.964 τόνοι/ έτος θαλασσινά ψάρια. Επίσης, στο Τμήμα Αλιείας του Νομού έχουν κατατεθεί αιτήσεις για μετεγκαταστάσεις μονάδων εκτροφής θαλασσινών ψαριών από άλλες περιοχές (Αττική, Εύβοια), αλλά και εντός του Νομού.

Σημειώνεται ότι η δημιουργία μονάδων παραγωγής νέων ειδών άρχισε να αναπτύσσεται ουσιαστικά μετά την απαγόρευση της δημιουργίας νέων μονάδων Τσιπούρας – Λαβρακιού.

Οι παραπάνω μονάδες λειτουργούν σε πλωτές εγκαταστάσεις με το σύστημα των ιχθυοκλωβών οι περισσότερες από τις οποίες διαθέτουν χερσαίες εγκαταστάσεις υποστήριξης τις οποίες κατά περίπτωση αποτελούν : ψυγεία, αποθήκες, συσκευστήρια, κτίρια προσωπικού κλπ., αλλά και οι υπόλοιπες εξυπηρετούνται από πρόχειρες και μη μόνιμες εγκαταστάσεις.

Στην περιοχή της Θεσπρωτίας λειτουργεί ένας (1) ιδιωτικός ιχθυογεννητικός σταθμός δυναμικότητας 10.000.000 ιχθυδίων / έτος (παράγει γόνο Τσιπούρας – Λαβρακιού και νέων ενδημικών μεσογειακών ειδών), ο οποίος βρίσκεται στην περιοχή της Σαγιάδας και ανήκει σε επιχείρηση με καθετοποιημένο σύστημα παραγωγής, (αναπαραγωγή, πάχυνση, συσκευασία, εμπορία) (Πίνακας 3.1.4.).

Πίνακας 3.1.4. Ιχθυογεννητικοί σταθμοί περιοχής Ν. Θεσπρωτίας

α/α	Φορέας	Τοποθεσία Μονάδας	Εγκ. Δυναμ. (ιχθυδία)	
1	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ.	ΘΕΣΗ ΠΑΓΑΝΙΑ, ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	Τσιπ.- Λαβρ.	4.000.000

Στην ίδια περιοχή λειτουργούν τρία (3) συσκευαστήρια δυναμικότητας 500, 100 και 1.500 τόνων/ έτος αντίστοιχα. (Πίνακας 3.1.5.).

Πίνακας 3.1.5. Συσκευαστήρια Ν.Θεσπρωτίας

		Τοποθεσία Μονάδας	Εγκ. Δυναμικότητα (τόνοι /έτος)
1	ΙΧΘΥΟΤΡΟΦΕΙΑ ΣΕΛΟΝΤΑ ΑΕΓΕ.	ΘΕΣΗ ΠΑΓΑΝΙΑ, ΛΩΡΙΔΑ ΣΑΓΙΑΔΑΣ	500
2	Δ. ΜΠΟΥΡΣΙΝΟΣ	ΣΥΒΟΤΑ	100
3	MARICOM Α.Ε.	ΣΑΓΙΑΔΑ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	1.500

Τα βάθη της θάλασσας στις περιοχές που βρίσκονται εγκατεστημένες οι μονάδες κυμαίνονται από 15 έως 35 μ. περίπου. Στην περιοχή της Σαγιάδας οι μονάδες βρίσκονται εγκατεστημένες στην ελάχιστη απόσταση των 500μ. μεταξύ τους, με αποτέλεσμα ενδεχόμενη επέκτασή τους να μπορεί να επιτευχθεί μόνο προς την πλευρά της θάλασσας.

Επίσης, η απουσία οργανωμένων τουριστικών, οικιστικών και μεταποιητικών δραστηριοτήτων, συντελεί ώστε η υδατοκαλλιέργεια να αποτελεί μία από τις βασικές συνιστώσες στην ανάπτυξη της περιοχής. Σύμφωνα με στοιχεία που παραχωρήθηκαν από το Τμήμα Αλιείας Θεσπρωτίας, στην περιοχή μελέτης πέραν των υδατοκαλλιεργειών, έχουν κατατεθεί και εκκρεμούν 35 αιτήσεις για ίδρυση μονάδων μυδοκαλλιέργειας, συνολικής έκτασης 1.188,6 στρεμμάτων.

3.2. Εκτατικής μορφής Υδατοκαλλιέργειες

Εκτατική μορφή υδατοκαλλιέργειας είναι ο περιορισμός πληθυσμών ιχθύων σε ελεγχόμενους φυσικούς χώρους (π.χ. μικρούς κόλπους, λιμνοθάλασσες) και η ελεγχόμενη αλίευσή τους. Εκτατικής μορφής Υδατοκαλλιέργειες πραγματοποιούνται στις λιμνοθάλασσες Λούτσα-Παπαδιά, Καλάγκα, Βατάτσα, Ρηχό, Βόντα, Μπαστιά – Αλυκές, όπου καταλαμβάνουν το 27,4% της συνολικής λιμνοθαλάσσιας έκτασης της Χώρας, με μέση στρεμματική απόδοση 1,16 κιλά/ στρέμμα.

Η σύνθεση της ιχθυοπανίδας στις λιμνοθάλασσες της περιοχής είναι :

- *Mugil cephalus* κέφαλος
- *Liza ramada* μαυράκι
- *Liza aurata* μυξινάρι

- *Liza saliens* γάστρος
- *Chelon labrosus* βελανίτσα
- *Anguilla anguilla* χέλι
- *Sparus aurata* τσιπούρα
- *Dicentrarchus labrax* λαβράκι
- *Solea vulgaris* γλώσσα

Σύμφωνα με μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί, η τεχνική υποδομή των λιμνοθαλασσών του Ν. Θεσπρωτίας τόσο όσον αφορά τις χερσαίες κτιριακές εγκαταστάσεις, όσο και τα έργα διαμόρφωσης μέσα σε αυτές (τάφροι διαχείμησης, εγκαταστάσεις υποδοχής γόνου, ιχθυοσυλληπτικές εγκαταστάσεις) μπορούν να χαρακτηριστούν ανεπαρκείς. Αποτέλεσμα της ελλιπούς υποδομής είναι οι πολύ χαμηλές στρεμματικές αποδόσεις.

Οι παραπάνω λιμνοθάλασσες αξιοποιούνται από τρεις (3) αλιευτικούς συνεταιρισμούς: τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Ηγουμενίσσας, τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Σαγιάδας και τον Αλιευτικό Συνεταιρισμό Κεστρίνης. Καθένας από αυτούς αριθμεί 22-25 μέλη

4. Στοιχεία κόστους παραγωγής

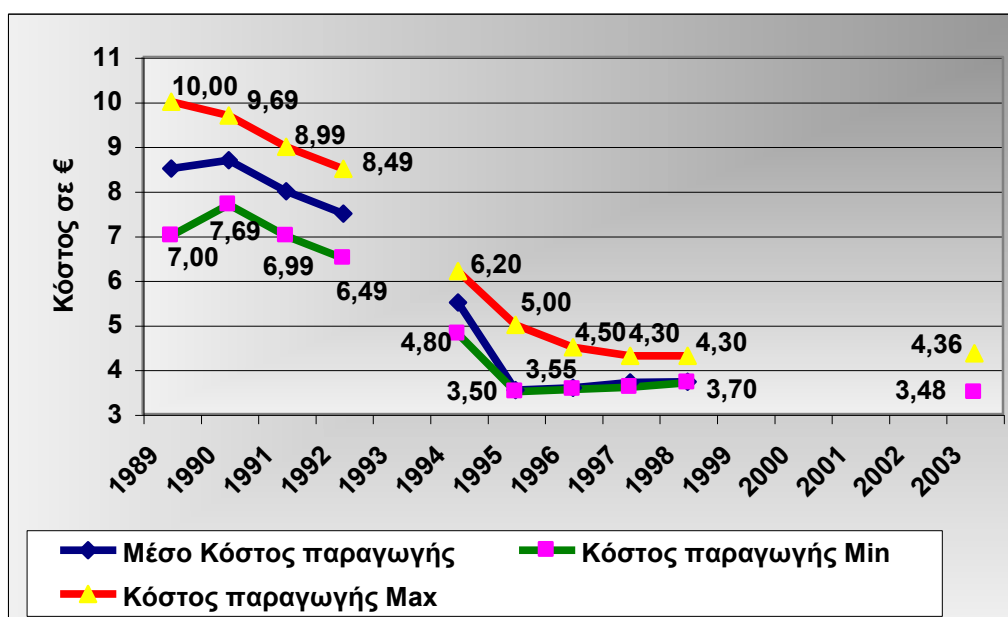
4.1. Τομέας εκτροφής – πάχυνσης

Στις θαλάσσιες ιχθυοκαλλιέργειες η διαμόρφωση του συνολικού κόστους της παραγωγής διαφέρει (μερικές φορές σημαντικά) από μονάδα σε μονάδα ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης ή το χαρακτήρα και την οργάνωσή της. Διαφορετική είναι η διαμόρφωση του κόστους των πλήρως καθετοποιημένων μονάδων με ιχθυογεννητικό σταθμό και αυτών που διαθέτουν μόνο μονάδα εκτροφής. Ακόμα και στις ίδιες μονάδες παρατηρούνται αποκλίσεις στη συμμετοχή μεμονωμένων συντελεστών κόστους μεταξύ διαδοχικών ετών, ανάλογα με τη χρονική στιγμή της τοποθέτησης του γόνου ή του σταδίου εκτροφής των ιχθυοαποθεμάτων της μονάδας.

Το κόστος παραγωγής τσιπούρας και λαβρακιού μειώνεται χρονιά με χρονιά. Από 7-10 € κόστος παραγωγής το 1989, 3,72 € το 1998 έχουμε

φτάσει σε επίπεδα 3,48-4,36€ ανά κιλό το 2003. Ωστόσο είναι δύσκολο να γίνουν απ' ευθείας συγκρίσεις από προηγούμενες αναφορές καθώς άλλες λαμβάνουν υπ' όψιν τους τις αποσβέσεις και λοιπά χρηματοοικονομικά κόστη και άλλες όχι.

Οι καθοριστικοί παράγοντες που διαμορφώνουν το κόστος παραγωγής είναι η τιμή του γόνου, το κόστος των τροφών και τα εργατικά. Εάν η μονάδα δεν διαθέτει δικό της ιχθυογεννητικό σταθμό, επωμίζεται το κόστος αγοράς του γόνου που κυμαίνεται μεταξύ 0,17 και 0,23€ ανά ιχθύδιο (τιμές 2003). Γενικά ο γόνος σαν ποσοστό του συνόλου του παραγωγικού κόστους καταλαμβάνει ποσοστά που κυμαίνονται από 14,16 – 19,80%. Οι ιχθυοτροφές κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό στη διάρθρωση του κόστους παραγωγής καταλαμβάνοντας ποσοστά που κυμαίνονται μεταξύ 40 και 47%. Το Γράφημα 4.1.1. δείχνει ότι από το 1989 υπάρχει συνεχής συμπίεση του κόστους παραγωγής, το οποίο μετά το 1995 δείχνει να μην μπορεί να πέσει εύκολα κάτω από τα 3,50 € ανά παραγόμενο κιλό προϊόντος.



Γράφημα 4.1.1. Εξέλιξη κόστους παραγωγής τσιπούρας και λαβρακιού.

Βέβαια, εάν κάποιος θέλει να προσεγγίσει τη διάρθρωση του κόστους παραγωγής, θα πρέπει να λάβει πολλούς συντελεστές υπ' όψιν του και όχι μόνο τους βασικούς όπως γόνος, τροφές, εργατικά και αποσβέσεις. Οι

κατηγορίες που παίζουν σημαντικό ρόλο και δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα του κόστους έχουν ως εξής:

Γόνος. Ο γόνος είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του κόστους παραγωγής. Εξαρτάται από το πόσα ιχθύδια θα χρειαστούν για την παραγωγή ενός κιλού έτοιμου προϊόντος. Αυτό είναι σε άμεση συνάρτηση με την τελική θνησιμότητα του ψαριού (λόγω απωλειών, ασθενειών, κανιβαλισμού, χειρισμών κλπ). Για παράδειγμα, για παραγωγή τελικού προϊόντος βάρους 350 γραμμαρίων και θνησιμότητα 20% απαιτούνται 3,571 ιχθύδια για ένα κιλό, ενώ για 330 γραμμάρια και 20% θνησιμότητα απαιτούνται 3,788 ιχθύδια. Η άλλη διάσταση που μπαίνει εδώ είναι στο κατά πόσο η μονάδα διαθέτει δικό της ιχθυογεννητικό σταθμό προκειμένου να γίνουν οι απαραίτητες οικονομίες κλίμακας και να μη χρειαστεί να καταφύγει σε αγορά γόνου από τρίτους. Αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό στη διαμόρφωση του τελικού κόστους, αν σκεφτεί κανείς ότι μονάδες που διαθέτουν ιχθυογεννητικό σταθμό επιβαρύνονται με ένα μέσο κόστος από 0,50-0,61€ ενώ εάν αγοράζουν γόνο το μέσο κόστος ανεβαίνει στα 0,72-0,83€ ανά κιλό (οι τιμές αυτές είναι για 3,571 ιχθύδια/κιλό τελικού προϊόντος).

Τροφές. Οι τροφές αποτελούν το σημαντικότερο ποσοστό κόστους στην παραγωγή. Δύο είναι οι σημαντικοί παράγοντες εδώ: το κόστος αγοράς της τροφής και ο συντελεστής μετατρεψιμότητας της τροφής που θα επιτευχθεί στο τέλος της εκτροφής (FCR: Feed Conversion Ratio). Η τιμή αγοράς κυμαίνεται ανάλογα με την ποσότητα που θα παραλάβει κανείς, τα μεταφορικά (άρα συνάρτηση της απόστασης της μονάδας από το εργοστάσιο) και βέβαια την ποιότητα της τροφής (με τεχνολογία θερμικής εξώθησης - extrusion- ή απλή πελετοποίηση). Η συντριπτική πλειοψηφία των μονάδων χρησιμοποιούν πλέον τροφές που έχουν παρασκευαστεί με τεχνολογία θερμικής εξώθησης καθώς έτσι μπορούν να ενσωματώσουν περισσότερο λίπος και επιτυγχάνουν και καλύτερες μετατρεψιμότητες. Το κόστος τους κυμαίνεται γύρω από τα 0,88€ ανά κιλό (εύρος 0,85 – 0,91€). Ο συντελεστής μετατρεψιμότητας εξαρτάται πάλι από διάφορους παράγοντες: από τη διαχείριση της μονάδας, την περίοδο της τοποθέτησης του γόνου προς πάχυνση, τις θερμοημέρες που έχει υποστεί το ψάρι και φυσικά το ποσοστό της θνησιμότητας και το μέγεθος του τελικά παραγόμενου ψαριού. Εάν ο στόχος είναι τα συνήθη μεγέθη 300-450 γραμμάρια το FCR μπορεί να είναι

στο 1,85 – 1,90. Εάν όμως στόχος είναι τα μεγαλύτερα μεγέθη, λόγω και της γεννητικής ωρίμανσης των ψαριών, το FCR εξακοντίζεται στο 2,2 – 2,3, δηλαδή σημαντικά αυξημένο κόστος.

Εργατικά. Για τα εργατικά έχει αναπτυχθεί ένας εμπειρικός δείκτης ο οποίος εκφράζει την ποσότητα των παραγόμενων τόνων ψαριού ανά εργαζόμενο. Με μέσους μηνιαίους μισθούς της τάξης των 675 – 734 € για εργατικά, μια καλή απόδοση και διαχείριση ξεκινάει από 30-35 τόνους ανά εργαζόμενο και μπορεί να φτάσει κάτω από ειδικές συνθήκες και τους 60 τόνους με χρήση μεγάλων κλωβών και αυτόματων ταϊστικών μηχανημάτων. Αυτό μεταφράζεται σε κοστολόγιο εργατικών της τάξης των 0,50-0,53€ ανά παραγόμενο κιλό. Εργατικά μέχρι 0,62€ ανά κιλό μπορούν να θεωρηθούν καλό κοστολόγιο. Σε μερικές μονάδες με κακή διαχείριση και έλλειψη αυτόματων ταϊστικών το κόστος των εργατικών είναι κατά πολύ αυξημένο.

Καταδύσεις (κόστος δυτών και εξοπλισμού τους). Οι δύτες, οι οποίοι ελέγχουν τα κλουβιά, τα αγκυροβόλια, αλλά και βοηθούν στις εξαλιεύσεις και στις αλλαγές δικτύων, συνιστούν μια ιδιαίτερη περίπτωση και γι' αυτό αναλύονται ξεχωριστά καθώς ο μισθός τους είναι μεγαλύτερος από αυτόν των απλών εργατών. Οι δύτες συμβάλουν στη διαμόρφωση του κόστους με ένα εύρος τιμών από 0,03 έως 0,04 € ανά παραγόμενο κιλό.

Ασφάλεια. Το κόστος της ασφάλειας σήμερα ανέρχεται σε 0,12 – 0,15€ ανά κιλό.

Φάρμακα και εμβόλια. Το λαβράκι που χρειάζεται συνήθως εμβολιασμό για μετριασμό των απωλειών από vibrio και pasteurella έχει πιο αυξημένο κοστολόγιο σε σχέση με την τσιπούρα. Συνήθως στο λαβράκι γίνεται μια εμβάπτιση όταν έχουν μέγεθος 8-10 γραμμάρια, η οποία και διαρκεί 6 περίπου μήνες και κατόπιν ξαναεμβολιάζεται με ενέσιμο προϊόν όταν φτάσει τα 100 περίπου γραμμάρια. Αυτό αυξάνει το κόστος, αλλά περιορίζει σημαντικά τη θνησιμότητα, οπότε και οι καλά οργανωμένες μονάδες προτιμούν να εμβολιάζουν τα λαβράκια τους για να μην έχουν αυξημένη θνησιμότητα. Το συνολικό κόστος ανά κιλό κυμαίνεται από 0,07 – 0,09€ στο λαβράκι και 0,02-0,03 € στην τσιπούρα.

Καύσιμα και ενέργεια. Το κόστος αυτό είναι ευθεία συνάρτηση με την τοποθεσία της μονάδας. Εάν βρίσκεται κοντά στην ξηρά ή όχι, εάν υπάρχει δρόμος προς τη μονάδα ή εάν είναι σε απομακρυσμένη περιοχή και πρέπει να

γίνεται εκτενής χρήση σκαφών και άλλων πλωτών μέσων πράγμα που σημαίνει αυξημένο κόστος. Τα καύσιμα και η ενέργεια συμβάλουν κατά 0,02 – 0,06€ ανά παραγόμενο κιλό.

Επισκευές & συντηρήσεις. Συνήθως αυτές κυμαίνονται από 0,04-0,06€ ανά παραγόμενο κιλό.

Αναλώσιμα. Εδώ περιλαμβάνονται όλα τα μικροέξοδα (γραφική ύλη έως klips για τη διόρθωση των διχτυών). Αυτά έχουν μια μέση επιβάρυνση στο κόστος 0,01€.

Διάφορα (π.χ. αναλύσεις, έκτακτες μισθώσεις σκαφών κλπ). Τα διάφορα έξοδα έχουν μια συμμετοχή στο κόστος της τάξης του 0,01€ ανά κιλό.

Αποσβέσεις. Οι αποσβέσεις αποτελούν ένα σημαντικό τμήμα στο κόστος παραγωγής και εξαρτώνται από τις επενδύσεις σε πάγιο εξοπλισμό που έχει κάνει η κάθε επιχείρηση. Συνήθως κυμαίνονται μεταξύ 0,23-0,29€ ανά κιλό.

Κόστος συσκευασίας. Η συσκευασία έχει αρκετά αυξημένο κόστος. Μόνο το απαιτούμενο φελιζόλ για εξάκιλη συσκευασία κοστίζει 0,59€. Το κόστος συσκευασίας έχει μια συνεισφορά που κυμαίνεται από 0,23-0,26€ ανά κιλό. Στην τιμή αυτή περιλαμβάνονται τα εργατικά (των εργατών του συσκευαστηρίου) για τη συσκευασία και το κόστος μεταφοράς των ψαριών στο συσκευαστήριο.

Διοικητικά έξοδα (λογιστήριο, τμήμα marketing). Τα διοικητικά έξοδα περιλαμβάνουν όλα εκείνα τα λειτουργικά έξοδα για το προσωπικό που απασχολείται στο λογιστήριο, στο τμήμα πωλήσεων, marketing (αν υπάρχει κλπ). Είναι φανερό ότι αυτό διαφέρει από μονάδα σε μονάδα και μάλιστα είναι σε απόλυτη συνάρτηση με το μέγεθος μιας επιχείρησης. Τα διοικητικά έξοδα έχουν μεγάλη διακύμανση όμως σε μια μέση κατάσταση κυμαίνονται μεταξύ 0,15 – 0,29€ ανά παραγόμενο κιλό.

Από τα παραπάνω αντιλαμβάνεται κανείς ότι πολλές μονάδες, προκειμένου να κρατήσουν χαμηλά τα κοστολόγια τους, έχουν οδηγηθεί σε αγώνα για αύξηση της παραγωγής. Οι αυξημένες παραγωγές οδηγούν βέβαια σε χαμηλότερα κοστολόγια, αλλά πληθωρίζουν την αγορά με προϊόν. Έτσι το μέσο κόστος παραγωγής τσιπούρας κυμαίνεται από 3,48€ - 4,07€ ανά κιλό

για μονάδες με δική τους παραγωγή γόνου και από 3,70-4,30€/κιλό στις μη καθετοποιημένες μονάδες που αγοράζουν το γόνο από τρίτους. Για το λαβράκι το κόστος παραγωγής κυμαίνεται από 3,53-4,13€ ανά κιλό για καθετοποιημένες μονάδες και από 3,75 – 4,36€/κιλό για μη καθετοποιημένες μονάδες. Η παραπάνω ανάλυση παρατίθεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 4.1.2. Διάρθρωση κόστους παραγωγής στην τσιπούρα και στο λαβράκι.

	Τσιπούρα				Λαβράκι			
	Με δικό της ΙΧΣ		Με αγορά γόνου		Με δικό της ΙΧΣ		Με αγορά γόνου	
	Min €	Max €	Min €	Max €	Min €	Max €	Min €	Max €
Γόνος	0,50	0,61	0,72	0,83	0,50	0,61	0,72	0,83
Τροφές	1,62	1,73	1,62	1,73	1,62	1,73	1,62	1,73
Εργατικά	0,50	0,53	0,50	0,53	0,50	0,53	0,50	0,53
Καταδύσεις	0,03	0,04	0,03	0,04	0,03	0,04	0,03	0,04
Ασφάλεια	0,12	0,15	0,12	0,15	0,12	0,15	0,12	0,15
Φάρμακα, εμβόλια	0,02	0,03	0,02	0,03	0,07	0,09	0,07	0,09
Καύσιμα, ενέργεια	0,02	0,06	0,02	0,06	0,02	0,06	0,02	0,06
Επισκευές συντηρήσεις	0,04	0,06	0,04	0,06	0,04	0,06	0,04	0,06
Αναλώσιμα	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Διάφορα	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Αποσβέσεις	0,23	0,29	0,23	0,29	0,23	0,29	0,23	0,29
Συσκευασία	0,23	0,26	0,23	0,26	0,23	0,26	0,23	0,26
Διοικητικά	0,15	0,29	0,15	0,29	0,15	0,29	0,15	0,29
Σύνολο κόστους	3,48	4,07	3,70	4,30	3,53	4,13	3,75	4,36

πηγή: Τμήμα Αλιείας Ν. Θεσπρωτίας

Το κοστολόγιο που παραθέτουμε εδώ είναι ενδεικτικό και προσεγγίζει με αρκετή ακρίβεια τα διάφορα κόστη. Ανάλογα τώρα με το βαθμό της οργάνωσης της κάθε επιχείρησης, μπορεί να γίνει προσέγγιση του κόστους παραγωγής της.

Πίνακας 4.1.3. Διάρθρωση κόστους παραγωγής στην τσιπούρα και στο λαβράκι ως ποσοστό στο συνολικό κόστος.

	Τσιπούρα				Λαβράκι			
	Με δικό της ΙΧΣ		Με αγορά γόνου		Με δικό της ΙΧΣ		Με αγορά γόνου	
	Min €	Max €	Min €	Max €	Min €	Max €	Min €	Max €
Γόνος	14,37	15,01	19,51	19,40	14,16	14,79	19,25	19,14
Τροφές	46,44	42,42	43,65	40,23	45,78	41,82	43,07	39,69
Εργατικά	14,33	12,97	13,47	12,29	14,13	12,78	13,29	12,13
Καταδύσεις	0,84	1,08	0,79	1,02	0,83	1,07	0,78	1,01
Ασφάλεια	3,37	3,60	3,17	3,42	3,32	3,55	3,13	3,37
Φάρμακα, εμβόλια	0,67	0,72	0,63	0,68	2,08	2,13	1,95	2,02
Καύσιμα, ενέργεια	0,67	1,44	0,63	1,37	0,66	1,42	0,63	1,35
Επισκευές συντηρήσεις	1,26	1,44	1,19	1,37	1,25	1,42	1,17	1,35
Αναλώσιμα	0,17	0,22	0,16	0,20	0,17	0,21	0,16	0,20
Διάφορα	0,17	0,22	0,16	0,20	0,17	0,21	0,16	0,20
Αποσβέσεις	6,74	7,20	6,34	6,83	6,65	7,10	6,25	6,74
Συσκευασία	6,74	6,48	6,34	6,15	6,65	6,39	6,25	6,06
Διοικητικά	4,21	7,20	3,96	6,83	4,15	7,10	3,91	6,74
Σύνολο κόστους	100	100	100	100	100	100	100	100

πηγή: Τμήμα Αλιείας Ν. Θεσπρωτίας

Από τον Πίνακα 4.1.3. βλέπουμε πως το κόστος του γόνου, των τροφών, των εργατικών, των αποσβέσεων, της συσκευασίας και των διοικητικών έχουν μια συμμετοχή στο κόστος παραγωγής της τάξεως 90-93%. Περιθώρια για επιπλέον συμπίεση του κόστους υπάρχουν με τη χρήση νέων κλωβών π.χ. με διάμετρο 120 μέτρα, στα οποία μπορούν να καλλιεργηθούν 170 τόνοι, με αυτοματοποιημένες διαδικασίες τάϊσματος (αυτόματα ταΐστικά), κλπ. Αυτό θα βοηθήσει να μειωθεί το κόστος των εργατικών ακόμα περισσότερο.

5. Τοπικά προβλήματα υδατοκαλλιέργειών.

Πρόβλημα, όπως για όλες τις περιοχές της χώρας, με διαφορετική βέβαια ένταση, αποτελεί η μη αποδοχή των μονάδων υδατοκαλλιέργειας από τους τοπικούς πληθυσμούς ή ομάδες συμφερόντων που θίγονται από την ίδρυση των μονάδων.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τη Θεσπρωτία, έχει εκφραστεί η άποψη από την αρμόδια Λιμενική Αρχή για μετεγκατάσταση των μονάδων που βρίσκονται στην περιοχή του όρμου της Ηγουμενίσας λόγω της κατασκευής του νέου λιμανιού, (λόγω αύξησης του αριθμού των διερχόμενων πλοίων).

Επίσης, η ανεπαρκής ενημέρωση των τοπικών πληθυσμών, αλλά και των τοπικών αρχόντων, για τα χαρακτηριστικά και τις επιπτώσεις από τη λειτουργία των μονάδων υδατοκαλλιέργειας οδηγεί πολλές φορές στη δημιουργία αντιδράσεων, χωρίς συγκεκριμένα και ουσιαστικά επιχειρήματα.

Γενικά, έχουν καταγραφεί τέσσερις (4) περιπτώσεις που ακυρώθηκε η δημιουργία μονάδων σε διάφορες θέσεις, χωρίς να υπάρχει πραγματικός λόγος, από τις αντιδράσεις κατοίκων, οι οποίοι βέβαια πολλές φορές εξασφαλίζουν τη στήριξη τοπικών ή κεντρικών πολιτικών παραγόντων.

Και οι αλιείς της περιοχής δεν βλέπουν σε πολλές περιπτώσεις θετικά την ανάπτυξη των υδατοκαλλιέργειών στην περιοχή δραστηριότητάς τους, γιατί θεωρούν :

1. ότι περιορίζεται ο χώρος άσκησης της δραστηριότητάς τους και
2. την παραγωγή από υδατοκαλλιέργειες ανταγωνιστική της παραγωγής τους

Αξιολογώντας, βέβαια, τους λόγους αυτούς, οπωσδήποτε δεν ευσταθούν δεδομένου ότι, η αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες είναι συμπληρωματικές δραστηριότητες. Οι ανάγκες ορισμένων παράκτιων εργαλείων (π.χ. τράτα) μπορούν να λαμβάνονται υπόψη κατά τη διαδικασία αδειοδότησης των μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

Στη συγκεκριμένη περιοχή, παρά τα οποιαδήποτε προβλήματα της παραπάνω μορφής που αντιμετωπίστηκαν κατά τη δεκαετία του 1990 μέχρι και σήμερα τα οποία ήταν έντονα, έχει επέλθει σχετική ισορροπία, χωρίς να αποκλείεται βέβαια επανάληψη των προβλημάτων αν δεν υπάρξει σωστός χειρισμός του όλου θέματος στο μέλλον.

6. Προτάσεις – Λύσεις – Βελτιώσεις

6.1. Καλλιέργειες εντατικής μορφής

- Καθορισμός Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.)

Ο καθορισμός Π.Ο.Α.Υ. στις ελληνικές θαλάσσιες περιοχές αναμένεται να δώσει λύση σε αρκετά προβλήματα και κυρίως όσον αφορά στην επιλογή κατάλληλων θέσεων και στην απλούστευση της διαδικασίας ίδρυσης των μονάδων υδατοκαλλιέργειας, γεγονός που θα διευκολύνει και θα ενθαρρύνει τους ενδιαφερόμενους να δημιουργήσουν μονάδες της κατηγορίας αυτής.

Επίσης με τη θέσπιση ενός συγκεκριμένου πλαισίου διαχείρισης των Π.Ο.Α.Υ. και παρακολούθησης της λειτουργίας των μονάδων, που θα περιλαμβάνονται σ' αυτές, θα ελαχιστοποιηθεί η οποιαδήποτε επιβάρυνση του περιβάλλοντος από τις υδατοκαλλιεργητικές δραστηριότητες. Για το λόγο μάλιστα αυτό αποκτά ιδιαίτερη σημασία το μέρος της παρούσας μελέτης που αφορά τους όρους διαχείρισης και λειτουργίας των Π.Ο.Α.Υ.

Η ανάγκη καθορισμού των Π.Ο.Α.Υ. έχει επισημανθεί από πολλούς εμπλεκόμενους στη διαδικασία ίδρυσης των μονάδων υδατοκαλλιέργειας φορείς και το δρόμο για το σκοπό αυτό άνοιξε καταρχήν ο Ν.2742/99 με τις διατάξεις του άρθρου 10 (αντικατέστησε το άρθρο 24 του Ν.1650/86) και στη συνέχεια η απόφαση αριθ. Η.Π.17239/30-8-2002 του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με την οποία καθορίζονται τα δικαιολογητικά, η διαδικασία και οι προϋποθέσεις χωροθέτησης Π.Ο.Α.Υ..

- Δημιουργία νέου θεσμικού πλαισίου για τις υδατοκαλλιεργείες

Με βάση την εμπειρία που έχει αποκτηθεί από τη μέχρι σήμερα πορεία του Κλάδου, την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί, αλλά και την προοπτική ανάπτυξής του, στο πλαίσιο της Κοινοτικής και Εθνικής Πολιτικής, είναι αναγκαίο να συμπληρωθεί το ισχύον σήμερα θεσμικό καθεστώς, σε συνδυασμό και με την επιδιωκόμενη λειτουργία των Π.Ο.Α.Υ.

Είναι ανάγκη να κατοχυρωθούν τα όσα έχουν επιτευχθεί στον Κλάδο και να δημιουργηθεί ένα μακροπρόθεσμο πλαίσιο ανάπτυξής του. Επισημαίνονται ιδιαίτερα τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται από το ισχύον

καθεστώς μίσθωσης και αναμίσθωσης θαλάσσιων εκτάσεων για τη δημιουργία μονάδων υδατοκαλλιέργειας.

- Ενημέρωση των τοπικών πληθυσμών για τις υδατοκαλλιέργειες

Το οποιοδήποτε θεσμικό πλαίσιο δεν είναι αρκετό για να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα που δημιουργούνται από τους τοπικούς πληθυσμούς και τις ομάδες διαφόρων συμφερόντων, αν δεν υπάρχει η απαιτούμενη ενημέρωσή τους για τα χαρακτηριστικά και τις επιπτώσεις από τις μονάδες υδατοκαλλιέργειας και αναφερόμαστε βέβαια σε προγραμματισμένη και πλήρη ενημέρωση από υπεύθυνους παράγοντες και όχι όπως σήμερα γίνεται αποσπασματικά και κατά περίπτωση.

Έχει ιδιαίτερη σημασία για την πορεία του Κλάδου η αποδοχή των μονάδων, αναγνωρίζοντας και τα οφέλη της λειτουργίας τους, από τους κατοίκους των παράκτιων περιοχών.

- Αξιοποίηση χερσαίων εκτάσεων

Αξίζει να σημειωθεί, ότι στην περιοχή της Σαγιάδας η χερσαία ζώνη που εκτείνεται από την ακτή προς το εσωτερικό, περιλαμβάνει κατά το μεγαλύτερο μέρος ιδιόκτητες εκτάσεις, οι οποίες σύμφωνα με τη μελέτη «Στρατηγικό Πλαίσιο Κατευθύνσεων για την Ανάπτυξη των Θαλάσσιων Υδατοκαλλιεργειών στην Ελλάδα», έχουν αποτυπωθεί ως περιοχές φυσικών βοσκοτόπων και αραιής βλάστησης.

Προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστική βοήθεια στους επιχειρηματίες-υδατοκαλλιεργητές κρίνεται αναγκαία η χρησιμοποίηση στην περιοχή, εγκαταστάσεων υποστήριξης των πλωτών μονάδων, δεδομένου ότι θα βελτιωθεί το σύστημα διαχείρισης των μονάδων αλλά και του παραγόμενου προϊόντος με τελικό αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους παραγωγής.

6.2. Καλλιέργειες εκτατικής μορφής

Είναι αναγκαίο να διαμορφωθεί ένα καινούργιο θεσμικό πλαίσιο για την εκμετάλλευση των ιχθυοτρόφων υδάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις σημερινές πλέον συνθήκες και τις προοπτικές που υπάρχουν για την ανάπτυξή τους.

Το νέο θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει να αφορά κυρίως :

- Τη διάρκεια μίσθωσης των λιμνοθαλασσών, προκειμένου να εξαλειφθούν οι επιπτώσεις, από το ισχύον σήμερα καθεστώς σε συνδυασμό με την χωρίς συγκεκριμένους όρους στήριξη των αλιευτικών συνεταιρισμών.

Οι μικρής διάρκειας μισθώσεις (5 έτη), η συνεχής εναλλαγή των μισθωτών και η έλλειψη βασικών προϋποθέσεων από τους μισθωτές Συνεταιρισμούς, αποτελούν αρνητικά στοιχεία στην εκμετάλλευση των λιμνοθαλασσών. Η ελάχιστη διάρκεια μίσθωσης θα πρέπει να οριστεί τουλάχιστον σε δέκα (10) έτη.

- Τους όρους και τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να πληρούν οι Αλιευτικοί Συνεταιρισμοί, αλλά και φυσικά πρόσωπα, για την απευθείας μίσθωση των Λιμνοθαλασσών. Θεωρείται αναγκαία η μίσθωση Λιμνοθαλασσών και σε φυσικά πρόσωπα, έστω και με δυσμενέστερους όρους για τη βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης.

- Τη θέσπιση προγραμμάτων αλιευτικής αξιοποίησης των Λιμνοθαλασσών, τα οποία θα υποβάλλονται υποχρεωτικά από τους ενδιαφερόμενους μισθωτές και από τα οποία βασικά θα κρίνεται η επιλογή τους. Για την έγκριση των προγραμμάτων αυτών που σκοπό έχουν την καλύτερη αξιοποίηση των λιμνοθαλασσών, με αύξηση της αλιευτικής μας παραγωγής, θα λαμβάνεται κυρίως υπόψη ο χαρακτήρας των λιμνοθαλασσών, ως ευαίσθητων φυσικών οικοσυστημάτων, ενώ θα πρέπει να θεσπιστεί διαδικασία για την αυστηρή εφαρμογή του.

7. Συμπεράσματα- Προοπτικές ανάπτυξης του κλάδου

Η ανάπτυξη των υδατοκαλλιεργειών στη συγκεκριμένη περιοχή, εξαρτάται βέβαια τόσο από τις ειδικές συνθήκες της περιοχής (υφιστάμενες μονάδες – υδροβιολογικές συνθήκες – λοιπές χρήσεις κλπ.), όσο και από τις γενικότερες συνθήκες του κλάδου σε επίπεδο χώρας (θεσμικές, αγοράς κλπ.).

Η ταχεία αύξηση της παραγωγής των ειδών Τσιπούρα και Λαβράκι, η έλλειψη ανάλογων αγορών για τη διάθεσή της, η οικονομική κατάσταση πολλών επιχειρήσεων και οι χαμηλές τιμές διάθεσης σε επανειλημμένες περιόδους σε σχέση με το κόστος παραγωγής, έχουν διαμορφώσει μία

αρνητική κατάσταση για την πορεία του κλάδου. Παράλληλα, η προσπάθεια διεύρυνσης του αριθμού των ειδών παραγωγής από θαλασσοκαλλιέργειες δεν έχει δώσει μέχρι σήμερα τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Επιγραμματικά, οι συνιστώσες της στρατηγικής των επιχειρήσεων του τομέα πρέπει να είναι :

- η μείωση του κόστους παραγωγής
- η ανάπτυξη νέων ειδών
- η αντίσταση στη μείωση των τιμών διάθεσης
- ο προγραμματισμός στην παραγωγή
- η αρτιότερη επιστημονική οργάνωση τόσο σε διοικητικό όσο και σε τεχνικό επίπεδο
- η ίδρυση Ομάδων Παραγωγών
- marketing και προώθηση των προϊόντων

Οι συνθήκες που θα διευκολύνουν την επίτευξη των στρατηγικών στόχων και οι οποίες ανήκουν στο πολιτικό περιβάλλον της επιχείρησης θα πρέπει να είναι στοχεύουν στη διαμόρφωση ενός σαφούς, πλήρους και ευέλικτου νομοθετικού πλαισίου για τις υδατοκαλλιέργειες.

Όσον αφορά στις ειδικές συνθήκες της περιοχής (φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον) αυτές κρίνονται απόλυτα επαρκείς για την περαιτέρω ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών και απομένει η οριοθέτηση απλών κανόνων περιφρούρησης και προστασίας τους

Η παραπάνω άποψη, ενισχύεται από το γεγονός ότι, στη θαλάσσια περιοχή της Θεσπρωτίας υπήρξε συγκέντρωση ενός σημαντικού αριθμού μονάδων, με επιτυχή αποτελέσματα μέχρι σήμερα (από άποψη ύψους παραγωγής) παρά το γεγονός ότι η επιλογή των θέσεων και η όλη διαχείριση των μονάδων της περιοχής δεν έχει γίνει με βάση ένα συγκεκριμένο σχεδιασμό.

Επισημαίνεται ακόμα ότι, η θαλάσσια περιοχή της Θεσπρωτίας υπήρξε από τις πρώτες περιοχές της χώρας που ιδρύθηκαν μονάδες θαλασσοκαλλιεργειών, χωρίς μέχρι σήμερα να υπάρχουν στοιχεία που να τεκμηριώνουν τυχόν επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Η ανάπτυξη βέβαια που αναμένεται δεν θα είναι μονοσήμαντη, προς την κατεύθυνση και μόνο της αύξησης της παραγωγής, χωρίς να αποκλείεται και η παράμετρος αυτή και μάλιστα όσον αφορά τα νέα μεσογειακά είδη, θα αφορά ακόμα τη μείωση του κόστους παραγωγής και τη βελτίωση της ποιότητας του προϊόντος, σε συνδυασμό πάντοτε και με την εξομάλυνση των γενικών συνθηκών ανάπτυξης του κλάδου.

Να σημειωθεί ότι πολλές επιχειρήσεις που ασχολούνται με τις υδατοκαλλιέργειες, είναι οικογενειακής μορφής και επιτυγχάνουν “μικρές παραγωγές” με αποτέλεσμα, σύμφωνα με τα σημερινά δεδομένα να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα βιωσιμότητας.

Τα προβλήματα αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν εκτός των άλλων και με την προοπτική της σύστασης Ομάδων Παραγωγών, οι οποίες θα αναλαμβάνουν και θα διεκπεραιώνουν τη διάθεση των προϊόντων αποτελεσματικά, εφόσον θα πρόκειται για μια συντονισμένη προσπάθεια. Σε άλλους τομείς (γεωργία) όπου έχουν λειτουργήσει σωστά οι Ομάδες Παραγωγών, τα αποτελέσματα ήταν θεαματικά, γιατί δεν πέτυχαν μόνο την αποτελεσματική διάθεση των προϊόντων αλλά ανέπτυξαν στους “κόλπους” τους τομείς έρευνας και κοινωνικούς (επιμόρφωση πάνω στο αντικείμενο που ασχολούνταν).

Κινητήριοις μοχλός, όπως είναι γνωστό, αποτελεί η αγορά, η διάθεση των προϊόντων αρχικά, και δευτερευόντως η επιπλέον αύξηση της παραγωγής. Άρα είναι σημαντικό να εφαρμοστούν σωστές στρατηγικές διάθεσης με γνώμονα: Η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων να συμπορεύεται με την ποιότητα των προϊόντων και τη σωστή διαχείριση - προστασία του περιβάλλοντος.

Βιβλιογραφία:

- Παπαδάκης Β., “Στρατηγική των Επιχειρήσεων: Ελληνική και Διεθνής Εμπειρία”, Ε.Μπένος, Αθήνα 2002
- Wheelen T., Hunger D., “Concepts in Strategic Management and Business Policy”, 9th edition, Prentice Hall
- Βενιέρης Γ., “Λογιστική Κόστους”, 2^η έκδοση, PelaloannidouPUBLISHING, Αθήνα 2005
- Walsh C., “key management ratios” 3rd edition, Prentice Hall
- Φλέτσιου Π. “Οικονομική Ανάλυση του κλάδου εκτροφής ψαριών στην Ελλάδα – Δυνατότητες Επενδύσεων”, Μεταπτυχιακή Μελέτη, ΓΠΑ, Αθήνα 2001
- Αθανασοπούλου Μ., “Κίνητρα και οφέλη των συγχωνεύσεων – εξαγορών στις επιχειρήσεις ιχθυοκαλλιέργειας”, Μεταπτυχιακή Μελέτη, ΓΠΑ, Αθήνα 2001
- Ζαμπέλη Α., “Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της ζήτησης νωπών ψαριών στην Ελλάδα”, Μεταπτυχιακή Εργασία, ΓΠΑ, Αθήνα 2000
- Κουμάνιου Άννα, “Διαμόρφωση Στρατηγικού Πλάνου Δράσης Σε Επίπεδο Αγοράς Για Την Εταιρεία SIMI FISH”, Μεταπτυχιακή Μελέτη, ΓΠΑ, Αθήνα 2001
- Καραπιπέρη Μ., “Ο κλάδος της θαλασσοκαλλιέργειας στο Νομό Θεσπρωτίας”, Πτυχιακή Μελέτη, ΤΕΙ Ιχθυοκομείας, Ηγουμενίτσα, 2003
- ΥΠΕΧΩΔΕ, Γεν. Δ/ση Περιβάλλοντος, Δ/ση Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού, Τμήμα Διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος, “ΕΙΔΙΚΗ ΠΕΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΕΛΤΑ ΚΑΙ ΣΤΕΝΩΝ ΚΑΛΑΜΑ ΚΑΙ ΕΛΟΥΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙΟΥ”, Αθήνα 2000
- ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ, “Μελέτη Ανάπλαση – Αξιοποίηση Παραλίων Ν. Θεσπρωτίας”, Ενημερωτικό Δελτίο ΤΕΕ Αρ. 2245, 5 Μαΐου 2003

- Business Architects AE, MacAlister Elliott & Partners Ltd, “Διερεύνηση αγοράς τσιπούρας, λαβρακιού και λοιπών ευρύαλων ειδών (φαγκρί, μυτάκι, σαργός κ.λπ.) καθώς και του γόνου αυτών με σκοπό τον προσδιορισμό χαρακτηριστικών της παραγωγής και της κατανάλωσης καθώς και των τάσεων κατά την επόμενη πενταετία, Α’ Φάση: Ελληνική Αγορά”, Διαχειριστική Αρχή Ε.Π.Αλιεία, Αθήνα 2005
- ICAP A.E., “Μελέτη καθορισμού περιοχών οργανωμένης ανάπτυξης θαλάσσιων υδατοκαλλιεργειών (ΠΟΑΥ) στη Θεσπρωτία”, Υπουργείο Αγρ. Ανάπτυξης & Τροφίμων, Αθήνα 2005
- Νταούλη Ι., “Διερεύνηση και μέτρηση της παραγωγικότητας και της αποτελεσματικότητας μονάδων ιχθυοκαλλιέργειας στην Ελλάδα”, Πάτρα 2002
- http://www.ciheam.org/util/search/detail_numero.php?mot=772&language=en
- http://www.ciheam.org/util/search/detail_article.php?id=02600094&language=en
- <http://www.eafe2005.org/Papers/Papageorgiou.pdf>
- http://www.eafe2005.org/Papers/Nikos_Anagnopoulos.pdf
- <http://tessources.ciheam.org/om/pdf/c47/00600602.pdf>
- <http://www.alieia.gr>